

DEĞER

SAYI
98

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

YIL: 8 ■ ŞUBAT 2022 ■ ISSN 2687-3656

AYLIK KÜLTÜR VE
YAŞAM DERGİSİ

[f/cte.deger](#) [cte.adalet.gov.tr](#)

8. YIL

“Güçlü olmanın
türlü yolları vardır,
dürüst olmanın
bir tek.”

Özdemir Asaf

06 DEĞER

Berraklığın Yolu
Dürüstlük

22 GEZİ

İtalya

36 MANEVİYAT

Pahalı Bir Mülk:
Dürüstlük

43 ARAŞTIRMA

Bilmeden Başkalarına
Zarar Veriyor Olabilir
miyiz?

İNSANLIK TARİHİNİN KARA LEKESİ:

Hocalı Katliamı

Azerbaycanlılar, Ermeni güçlerin 26 Şubat 1992'de Hocalı'da kadın, çocuk ve yaşlı gözetmeksizin yaptığı katliamın kurbanlarını anıyor

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Azerbaycan'a karşı toprak iddiasında bulunmaya başlayan ve saldırıya geçen **Ermeniler, 1991'in son günlerinde** ablukaya aldıkları, bölgenin tek havaalanına sahip ve stratejik önem taşıyan **Hocalı'yı ele geçirmek için harekete geçti**

Aylar süren saldırılarını 25 Şubat 1992'de yoğunlaştıran Ermeniler, gece, Sovyet Rus ordusunun o zaman **Hankendi**'de bulunan 366. motorize alayının da yardımıyla üç koldan saldırdı

DAHA ÖNCE 7 BİN KİŞİNİN YAŞADIĞI HOCALI'DA SAVUNMASIZ DURUMDAKİ 106'SI KADIN, 70'İ YAŞLI, 63'Ü ÇOCUK 613 AZERBAYCAN VATANDAŞI HAYATINI KAYBETTİ

KATLIAMDAN 487 KİŞİ AĞIR YARALI OLARAK KURTULDU, ERMENİ GÜÇLERİ 1275 KİŞİYİ ESİR ALDI, BUNLARIN 150'SİNDEN HABER ALINAMADI

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINIDIR.

SAHİBİ

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Adına
Yunus ALKAÇ
Genel Müdür

YAYIN KURULU

Serdar SEZER
Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür Yardımcısı

Barış ÖNER
Daire Başkanı

Dilek ŞİRİN
Tetik Hâkimi

Hakan ERDEM
Yazı İşleri Müdürü ve Editör

YAZARLAR

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ • Abdullah KAYA
Celal CEYLAN • Duygu ÇANKAYA ÇADIRCIÖĞLU
Deniz ÖZYÖRÜK • Ejder TOPAL
Ersin KAYA • Ferhat ÇELİK • Gülden YARDIMCI
Muhsin KURT • Mehmet VARNALI • Mehmet GÖKÇÜ
Muzaffer KARAGÜVEN • M. Recep KOLCU
Ramazan SAĞIR • Suna ÖĞÜR
Şirin Ceren GÖMLEKSİZ • Yaşar İNCİ
Yasin YILMAZ

FOTOĞRAFLAR

Recep ELAL • Hasan AKBAŞ

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No:70/1 Altındağ/ANKARA

Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67

Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91

E-posta: ctedeger@gmail.com

GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

BASKI

Ankara Açık Çık Matbaası

İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz / Ankara

Tel: (0312) 278 76 10 Faks: (0312) 278 25 68

MATBA-BASKI ŞEFİ

Serkan YILDIZ

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

BASIM TARİHİ

15/03/2022

Editörün Notu

Hakan ERDEM
Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Merhaba Değerli Okurlar,

Şubat sayımızda “dürüstlük” değeriyle sizlerle. Dürüstlük; bütün toplumlarda insanların davranışlarına ve söylemlerine yönelik aranan bir özelliktir. Dolayısıyla dürüst olmayan, yalan ve sahte olan insan davranışları hiçbir toplumda kabul görmeyen davranışlardır. Özellikle sözde doğru olma hassasiyeti, karakterimizi dürüstlük kavramıyla oluşturmanın en iyi yoludur. Çünkü sözdeki doğruluk, davranışa da dürüstlük özelliği yükleyen bir etkidir.

Dürüstlük, herkes tarafından farklı tanımlanan bir değer olsa da genel olarak; doğru olanı seçmek, doğru olan davranışlara yönelmek, özü ve sözü bir olmaktır. Bireyi erdemli kılan, toplumda saygın bir yer edinmesini sağlayan birçok karakter ve davranışın gelişim kaynağında dürüstlük vardır. İşte bu yönüyle dürüstlük, bir karakter meselesidir. İnsanın kumaşı ne kadar güzel dokunmuşsa karakteri de o kadar berrak ve net olacaktır.

Dürüstlük, toplumsal ilişkilerimizi düzenleyen ahlak kurallarından biridir. Dürüst olmak; verilen sözleri yerine getirmek, yalan söylememek anlamlarına gelmektedir. Yapılan her iş ya da davranış dürüstlük temeline dayanmadıkça, gerçek anlamda başarı da kazanılamayacaktır. Çünkü gerçek başarının temel unsuru dürüst olmaktan geçer. Eğer hayatta başarılı olmayı gerçekten istiyorsak bilmeliyiz ki, dürüstlük başarıya ulaşmanın en iyi yoludur.

Toplumların yükselmesi ve nesilden nesile ahlaklı bir gençlik yetiştirmesi toplumların dürüst insanlardan oluşmasına bağlıdır. Bireylerin davranışları toplumu da şekillendirdiğinden dolayı dürüst insanlar toplumun da dürüst bir yapıya sahip olmasına ortam hazırlayacaktır. Toplum olarak huzurlu, mutlu ve güven içerisinde bir hayat sürebilmek için birbirimize karşı dürüst davranmak zorundayız. Çünkü mutlu ve güvenli bir topluma ulaşmanın yolu da bireylerin dürüstlüğü benimsemiş olmalarından geçer.

Değer dergisi Şubat sayımızda; bir değer olarak dürüstlük ve dürüstlüğü manevi boyutunun önemini vurgulayan makaleler hazırladık. Araştırma sayfasında ışık kirliliğinin nedenlerinden, sağlık sayfasında elma sirkesinin mucizevi faydalarından, gezi sayfasında İtalya'nın tarihi ve turistik özelliklerinden bahsettik. Zengin içeriği ve ilgi çekici konularıyla Değer şubat sayısı sizlerle...

İÇİNDEKİLER

01 EDITÖRÜN NOTU

"Toplumların yükselmesi ve nesilden nesile ahlaki bir gençlik yetiştirilmesi toplumların dürüst insanlardan oluşmasına bağlıdır. Toplum içindeki bireylerin davranışları toplumu da etkilediğinden dolayı dürüst insanlar toplumun da dürüst bir yapıya sahip olmasına ortam hazırlayacaktır."

05 BAŞYAZI

"Dürüstlüğü savunan bireyler olarak bizlere düşen en önemli görev, çocuklarımıza dürüstlüğün yaşamın dengesini kurmada, sağlam dostluklar oluşturmada ve kültürel gelişim sürecimizde ne denli önemli olduğunu aktarabilmektir."

06 DEĞER

Berraklığın Yolu Dürüstlük

08 AİLE

Değerimi Biliyorum

09 HAYATIN İÇİNDEN

Mandalina Kokusu

10 SAĞLIK

Elma Sirkesinin Bilimsel Olarak Kanıtlanmış 4 Faydası

12 BİLİM

Dünyanın Gözü James Webb Uzay Teleskobu

14 TEKNOLOJİ

Yapay Güneş Deneyleri ve Yapılan Araştırmalar

43 ARAŞTIRMA

Bilmeden Başkalarına Zarar Veriyor Olabilir Miyiz?

16 CANLILAR ALEMİ

SIRA DIŞI BİR HAYVAN: "OKAPI"

18 SPOR

Olimpiyatlara Dört Doz Gençlik Aşısı

20 TARİHTE BU AY

Şubat

22

GEZİ

İTALYA

32 FOTO DEĞER

İstanbul, Ortaköy

Siz neredesiniz Derginiz orada!

www.cte.adalet.gov.tr adresinden dergimizin arşivine ücretsiz ulaşabilir, indirebilir, okuyabilirsiniz.

34 KÜLTÜR VE GELENEKLER

İyilikte İnceliğin Sembolü: “Sadaka Taşı”

36 MANEVİYAT

Pahalı Bir Mülk: Dürüstlük

38 PSİKOLOJİ

Bağımlılığa Müdahale

44 EĞİTİM

Eğitim

Ebeveynlerin eğitim durumu ve çocuğun yetiştirilmesindeki tutumları, çocuğun planlı veya plansız eğitim durumunu etkilemektedir. Çocuktan beklentiler, çocuğa sunulacak öğrenme yaşantıları ve hatta onlarda oluşacak şemalar, anne-baba eğitimleri ile şekillenmektedir.

46 EDEBİYAT

Nereden Geldi Bu Sözcükler?

48 PERSONELİMİZDEN GELENLER

Halide Edip Adivar

50 KİTAP TANITIMI

- AKŞAM YILDIZI
- BİLİNÇALTININ GÜCÜ

51 MÜZİK

PLAK

52 TARİHİN ARKA SOKAĞI

Yıl 1490
Kayseri

54 DEĞERLİ ŞAHİSYETLER

ALİ KUŞÇU

58 SİNEMA

KEFERNAHUM

60 HİKÂYE

ŞAMANDIRA - 2

62 PERSONELİMİZDEN GELENLER

İdea'dan İdeale

63 DEĞER BULMACA

DEĞER

Makalelerinizin ve Fotoğraflarınızın dergimizde yayınlanmasını ister misiniz?

**Değer dergisi eğitim, kültür ve yaşam alanı
gibi birçok farklı konuda makale içeren
tek dergi olarak 8. yılında kadrosunu güçlendiriyor.**

Turkcell Dergilik uygulamasında da yer alan Değer dergisi, her ay farklı bir insanlık değerini sayfalarına taşıyarak topluma karşı sorumluluk görevini yerine getiriyor. Siz de makaleleriniz ve fotoğraflarınızla bu güçlü kadroda yer almak isterseniz, özgeçmiş ve eserlerinizi ctedeger@gmail.com e-posta adresimize göndermeniz yeterli.

Merhaba Değerli Okurlar;

Dergimizin Şubat sayısında “dürüstlük” konusunu işliyoruz. Dürüstlük kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde doğru olana yakışır davranış ve adalet kavramları ile açıklanmaktadır.

Gerek İslam kültüründe gerekse milli kültürümüzde dürüst olmak, her şeyin önünde gelen üst bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaşam, içerisinde güzelliklerle beraber zorlukları, acılarıyla birlikte mutlulukları barındıran bir süreçtir. Kimi insan vardır çocuk yaşta ailesinden, sosyal çevresinden, okuldan dürüst olmayı öğrenmiş, büyük bir değer olarak dürüstlüğü savunmuş ve yaşamının tam orta noktasına koymuştur. Kimi insan da vardır ki, gerek kişisel özellikleri gerekse uygun bir kültürel ortamda bulunmaması nedeniyle dürüstlük kavramını doğru anlayamamış ve yalan söylemeyi, çıkarları peşinde koşmayı kendisi için normal ve sıradan görmüştür.

İşte toplum içerisinde yukarıda ifade ettiğim her iki insan davranışı ile de karşılaşmak durumundayız. Dürüstlüğü savunan bireyler olarak bizlere düşen en önemli görev, çocuklarımıza dürüstlüğü yaşamın dengesini kurmada, sağlam dostluklar oluşturmada ve kültürel gelişim sürecimizde nenli önemli olduğunu aktarabilmektir.

Dürüstlüğü kendisine şiar edinmiş toplumlarda dedikodu, çıkar çatışmaları, hırsızlık gibi pek çok olumsuz haslet de kendiliğinden ya yok olur ya da yok denecek kadar az görülür.

Kıymetli Okurlar;

Dünyadaki teknolojik gelişmeler sayesinde toplumsal kültürümüzün sürekli etkilendiği bir ortamda dürüst kalabilmek,

yanlışlar içinde doğru olanı görebilmek hiç de kolay değil elbette. İşte burada imdadımıza yetişen iki önemli hazineden bahsetmek istiyorum sizlere: Bunlardan ilki **dini değerlerimiz** ikincisi ise **milli kültürümüz**. Yüce Rabbimiz bizlere Kur'an-ı Kerim'de Hud suresi 112. ayette: “*Senin yanında hak yola dönenlerle birlikte, sana buyurulduğu gibi dosdoğru ol! Siz de azıp sapmayın. Allah, yaptıklarınızı çok iyi görmektedir.*” buyurmaktadır. Rivayete göre sevgili Peygamberimiz Hz Muhammed (sav) ise bu ayette geçen, “*Sana emredildiği gibi dosdoğru ol!*” ifadesinin kendisini ihtiyarlattığını söylemiştir. Görüyoruz ki bizler için doğruluğu yaşamımızın merkezine taşımak ve davranışlarımızda gösterebilmek oldukça zor ama bir o kadar da mukaddes bir kavramdır.

Öte yandan milli kültürümüze ölümsüz bir miras bırakan **Orhun yazıtlarında**: “*Bilge Kağan yiğit bir lidermiş. Komutanları da tabii ki bilge ve yiğitmiş. Beyleri de halkı da doğruluğu severmiş.*” ifadelerine yer verildiğini görmekteyiz.

Değerli Okurlar, ülkemizi daha yüksek bir medeniyet seviyesine çıkarabilmek için doğruluktan ve dürüstlükten ayrılmamalı, bu değeri hayatımızın mihenk taşı yapmalıyız.

Bir değer olarak dürüstlüğü bizlere gösterdiği yol, hakkaniyetin, adaletin ve gerçek insanlığın yoludur. Toplum olarak bu yoldan asla ayrılmamalıyız.

Bu vesile ile Regaib ve Miraç kandillerinizi tebrik ediyor, gerek iş yaşamımızda gerekse sosyal yaşamımızda dürüst yaşayıp, dürüst olarak son nefesimizi vermeyi Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

BERRAKLIĞIN YOLU DÜRÜSTLÜK

Dünyada her insanda olması gereken önemli davranışlardan biri de **dürüslüktür**. Dürüslük, bir insanın küçük yaşta kavrayabileceği bir eylem olduğundan dolayı bir insana öğrenme yaşına geldiğinde dürüslüğün önemi anlatılmalıdır.

Sözde doğru olmak, **yalan söylememek** kişilik ve karakter oluşumunda belirleyici bir etkiye sahiptir. Diğer bir ifadeyle; sözdeki doğruluk, öze ve davranışa dürüslük kıvamı yükler ve ahlak kaidelerinin kişilikte vuku bulmasını sağlar.

İyi düşünceler iyi, kötü düşünceler de kötü meyve verir. Doğru yoldan gidenlerin şaşmadığı, şaşırmadığı hepimizin malumudur. Doğruluk, karanlıkların düşmanıdır. Doğru bir hareket için yanlış bir zaman yoktur. Her doğru her yerde doğruca söylenebilir. Özü dürüst olan, bu hususlara elbette riayet eder. Kutadgu Bilig'de işaret edildiği üzere, 'İnsanlık, doğruluğun adıdır.'

Verdiği sözün arkasında duranlar güzel ahlâk sahibi, vefalı, samimi, sağlam karakterlidirler. Sözü şahsi menfaatleri için kullananlar; samimiyetsiz, zayıf karakterli kişilerdir. Doğru insan iyiliğe anahtar, kötülüğe ise kilit olur.

Dürüstlük, insan oluşun en berrak hâlidir. Yokluğu çıkarken de inerken de, zirvedeyken yahut aşağıda dururken de adımlarını hep kendine yakıştır biçimde atmaktır. Başkalarıyla beraberken veya yalnızken de hep kendine yakışanı yapmaktır.

Dürüstlük; bu bütünlükten dışarıya yansıyan duygu, düşünce ve eylem uzantılarıdır. Karakteri besleyen inançlar, öğretiler, dünya görüşleri, etik ve ahlaki sunumlar ile estetik görünüm, hep birlikte bir düzen içinde dürüstlüğü hizmet etmelidir. İnsan, ancak dürüstlüğü sayesinde özünü koruyabilir, insan olma bilincini nesilden nesile aktarabilir. Karakter zafiyetinin olduğu, gerekçesi ne olursa olsun, **dürüstlükten taviz verildiği her durum, her karşılaşma, her ruh hâli insan olma şuurundan bir parçayı koparır alır.** Bundan dolayıdır ki, içinde bulunduğu şartlar ne kadar ağır olursa olsun, gerçeğin yerine yalan söylemek ne kadar menfaatine görünürse görünsün, doğruyu söylemek şahsına hangi derecede zarar getirme potansiyeli taşırsa taşırsın, bütün durumlarda kaybetme hatta mutlak kaybetme hâlinde bile **insan asla dürüstlükten vazgeçmemelidir.** İnsan fitratı bir bütün olarak düzgün olsa da mahiyeti itibarıyla farklı davranan insanlar olabilmektedir. Aynı toprağın içinde biten kimi gül kimi diken kimi meyvemiz ve hoş kimi meyveli ve eğri büğrü dallardan ibaret bitkilerde olduğu gibi aynı

mayadan çıkan kişiliklerin bazıları iyiliğe bazıları kötülüğe bazıları bencilliğe bazıları içtenliğe bazıları içten pazarlığa ayarlanmıştır. Ancak, bunların hepsi eğilip bükülebilir, insan özüne uygun mimariyle inşa edilebilir. Bitkilerin, hayvanların bile eğitildiği bir dünyada; insanın eğitilmeyeceğini savunmak, hem oluşun kendisine hem de başlangıçtan beri özene bezene bize ulaştırılan uygarlığın birikimlerine aykırıdır.

İnsanın beşer olma sürecindeki bütün aşamalarında ihmal edilmemesi, iskanmaması, ertelenmemesi gereken yegâne şey, dürüstlüğün bizatihi kendisidir. Erdemli insan inşasında kullanılacak en önemli harc, dürüstlüktür. Dürüstlüğü yitiren insan, kendisine saygısını kaybeder; dürüstlüğü yitiren toplum tazeliğini yitirir, çürümeye başlar, dağılır gider.

Bahçeye nasıl ayırık otları değil de envaiçeşit çiçek yakışıyorsa, topluma da dürüst insanların fazlalığı yakışıyor. Dürüstlükten taviz; er ya da geç bir sorgulamayı, bir muhasebeyi, bir vicdan analizini mutlaka beraberinde getirir. Pişmanlık, biraz da dürüstlüğün boynunu bükmekten kaynaklı bir soluklaşma değil midir? Her şey olup bittiğinde, bütün bu koşturmacalar son bulduğunda, köşeye çekilip vicdanıyla baş başa kaldığında en dolaysız, en riyasız, en

çıplak hâliyle insan kendini aynada seyrettiğinde geriye kalan biraz da dürüstlikle yaptığımız diyalog değil midir?

Dürüstlük kaybı bilinç kaybıdır biraz da. Bu sebepten çoğu insan; yaptığı her hatada, işlediği her suçta, tam da o an kendini kötü hisseder. **Dünyanın hangi onuru, insanın kendi kendisine verdiği dürüstlük madalyasından daha değerlidir?** O hâlde neden dürüstlükten taviz vermeli ki? O hâlde neden dürüstlüğünü kaybetme pahasına yalancı madalyaları göğsünde taşımalı ki?

Doğruluk dışındaki hiçbir düşünceyi, ne kafanızda ne de yüreğinizde yaşatın. Hile ve haksızlıktan uzak durmak, işin şirazesidir. Hesap günü unutulmadığı sürece dürüstlüğe hâle gelmeyecektir.

Yunus Emre bu konuyu net bir şekilde şöyle açıklıyor: '*Sen doğru ol; eğri belasını bulur.*' Unutmayalım, doğru sarsılır ama yıkılmaz. İnsanlığa, dürüstlükten daha büyük bir miras bırakamayacağımız aşikârdır. Özde, sözde ve işte dürüst insanların arttığı bir dünyada yaşayabilmek umuduyla...

Kaynaklar

1. <https://www.edebiyatdunyamiz.com/index.php/biyografi/59-makaleler/yazarlarimizdan/913-durustluk>
2. <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads>

DEĞERİMİ BİLİYORUM

Insan olarak ne kadar değerli olduğumuzu hissetmeye ihtiyacımız var. Değerli hissedebilmek için çocuklukta bazı temel ihtiyaçlarımız karşılanmış olmalıdır. Bu ihtiyaçları tespit etmek adına öncelikle kendinize şu soruları sorarak başlayabilirsiniz. Duygularım kabul gördü mü? Sevildiğimi hissettim mi? Ebeveynlerim hep yanımda olmaya çalışacaklarını hissettirdi mi? Bu soruların çoğuna “evet” diyebiliyorsanız zaten kendinizle olan çekişmeniz daha azdır. Ancak, sürekli her durumda kendinizi suçlayacak bir neden buluyor, kendinizi kollamıyor hatta acımasızca yargılıyorsanız o zaman değersiz hissettiğinizi söyleyebiliriz.

Yaptığınız her iş kusurlu olamaz, hissettiğiniz her duyguda yanılıyor olamazsınız. Sizin de iyi, güzel olan yönleriniz mutlaka vardır. Siz de her insan gibi sevmeye layıksınız. Peki, bundan sizin haberiniz var mı? Kendi değerinizin farkında mısınız? Örneğin; tek ebeveynle büyümek,

engelli bir birey olarak hayatınızı devam ettirmeye çalışmak, göçmen bir ailede büyümüş olmak gibi çeşitli zorlukların yaşandığı bir ortamda yetişmiş olabilirsiniz. Ebeveynleriniz almanız gereken desteği yeterince karşılamış olmayabilir. İşte bu zamanında karşılanmamış ya da yanlış karşılanmış ebeveynlik sorumlulukları, yetişkinlikte sizin eş seçiminizin, ikili ilişkilerinizin, iş hayatınızın, stresle başa çıkma düzeyinizin belirleyicisi olacaktır.

Kadın ya da erkek; kendisine iyi davranmayan, sürekli aşağılayan, çalışmasına izin vermeyen, sevgisiyle tehdit eden, saplantılı düşüncelere sahip olan, öfke kontrolü olmayan bireyler ile neden beraber olurlar? Çünkü ebeveynleri tarafından ilgi ve sevgiyle büyümemiş bu çocuklar kendilerinin değerli olmadığına inanıyorlar. İyi davranılmaya, şımartılmaya, değerli hissettirilmeye aşına olmadıkları için doğal olanın bu olduğuna hemen kendilerini ikna

edebiliyorlar. Değersizlik algısına sahip olmaları nedeni ile karşı tarafın kötü davranışlarını ‘Aslında beni sevdiği için öyle yapıyor.’ ya da ‘Beni şımartmak istemiyor, ondan böyle yapıyor.’ gibi düşünceler ile normalleştirebiliyorlar. Böylece bu kişiler karşı tarafın saplantılı düşüncelerini, psikolojik baskılarını görmezden gelerek yanlış kararlar alabiliyorlar.

Sonuç olarak, çocuklukta sağlıklı bir şekilde sevilmemiş bireyler artık sevmek istiyor. Yapılan birçok araştırma da gösteriyor ki, ebeveyn ihmalî kişinin benlik saygısını, öz değerini, kişinin kendisini sağlıklı değerlendirmesini engelliyor. Yani yaptığımız seçimlerin hiçbirisi aslında çok da tesadüf değil. Öyle ki geçmişten gelen ‘Ben zaten sevmeye değer bir çocuk değilim.’ algısı bu seçimlerimizin nedenlerinden biridir diyebiliriz.

Kaynak

Güler S. Ailede çocuğun sosyalleşmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2008:29-68

MANDALİNA KOKUSU

Aylardan Şubat, karlı bir kış günü sobanın hemen yanındaki minderde oturup, ısınmaya çalışıyorum. Sobada kaynayan su bir müzik notası gibi geliyor kulağıma. Su damlaları sobaya her düştüğünde, “cız” diye bir ses çıkarıyor. Sobanın üstündeki çamaşırılıkta yarın giyeceğim pantolon ve çoraplar asılı. Sağımda ve karşımda birer somya var. Dedem, sağımdaki somyadan kar yağışını izliyor. Babaannem ise sobanın karşısındaki somyada ördüğü bereyi bitirmeye çalışıyor. Hava kararmak üzere. Sobada muazzam bir mandalina kokusu. Annem mutfakta, teyp açık, çok sevdiği kaset çalarken bir yandan akşam yemeğini hazırlıyor. Babam işten gelmek üzere...

Bu bizim çocukluğumuzdu. Ama daha eskiler kendi çocukluklarının

daha güzel olduğunu söylüyorlar. Bacası tüten evler, kış akşamlarında bütün ailenin muhabbetle yemek sofralarında oluşu, telefon ve sosyal medya olmadan kendi kurdukları yollarla haberleşmeler ve daha neler neler... Dedem anlatıyor bunları; “O küçücük odada, sıcacık sobanın yanındaki muhabbetin tadını hiçbir şeye değişmem.” diyor. “Yokluk vardı elbet, ama mutluyduk. O zamanlar her şey daha kıymetliydi.” diye de ekliyor. “Sen ekmeği tuza banıp yemenin tadını bilir misin?” diye gülümseyerek soruyor bana. Onu bilmiyorum belki ama dedem eskileri anlattıkça, anlattığı bu köyde yaşamışım gibi hissediyorum.

Hani dedim ya kendi haberleşme yolları varmış diye. Köylerde haberleşme ağının en büyüğü kadınlar için çeşme başlarıymış. Eskiden köylerde

bulunan çeşmeler, köylülerin sosyalleştiği alanlarımış. Evlerindeki su bidonlarının boşalmasını dört gözle bekler, çeşme başında sohbet etmeyi ipe çekerlermiş. Hatta çeşmede su sırası gelen daha fazla konuşmak için bekleyenlere sırasını verirmiş.

“Köy yerinde akşamlar nasıl geçiyordu, hiç sıkılmaz mıydınız?” diye soruyorum dedeme. “Sen olsan sıkılır mıydın?” diyor dedem. Ne yalan söyleyeyim, arada sıkıldım diye düşünüyorum içimden. Dedem düşüncemi okumuş gibi “Merak etme, eğlencenin gerçeği eskiden yaşanıyordu.” diyor. Şimdikiiler sadece ekrandaymış ama onların eğlenceleri de duyguları da gerçekmiş. Köy odaları denilen odalar varmış mesela. Köyün gençleri orada toplanır, oyunlar oynarmış. Çoğu bizim bilmediğimiz oyunlarmış bunlar.

Düğünlerde birlik olunur, düğün tüm köyün el birliğiyle yapılırmış. Cenazelerde birlikte ağlanır, acı paylaşılırmış. Bayramlarda bütün köy bayramlaşır, büyük sofralar kurulurmuş. Çocuklar, hep birlikte köydeki evleri gezer; onlarla bayramlaşır, şeker toplarmış. Köyün büyükleri çocuklara hikâyeler anlatır, tekerlemeler öğretirmiş. Köyden, üniversite okumaya giden gençler tüm köyün gururu olurmuş. Asker, tüm köyün evladı olurmuş. Gelin, tüm köyün gelini. Bunları anlatırken gözleri doluyor dedemin. Ne güzel bir çocukluk geçirmiş diye düşünüyorum içimden. Köy yaşamı zor, imkanları kısıtlı olsa da insanlar birbirlerine zorluk çıkarmıyormuş. Ne anlamlı birliktelik. Acıda da mutlulukta da birlikte olmak. Varlığı da yokluğu da paylaşmak. Şehrin gürültüsünden ve karmaşasından uzak, tertemiz havanın yanında tertemiz duygulara da sahip olmak ne güzel.

Yıllar geçti, artık her evde soba göremediğimiz zamanlardayız. Hem o sıcacık sobanın verdiği huzuru hem de çocukluğumuzdaki saflığı, tertemiz duyguları özleyorum. Dedem, ekmeği tuza banmayı, ben ise sobadaki mandalina kokusunu özleyorum. Çünkü sobadaki mandalina kokusu çocukluğumuzun kokusu...

ELMA SİRKESİNİN BİLİMSEL OLARAK KANITLANMIŞ 4 FAYDASI

Elma sirkesinin sindirimi kolaylaştırması, bağışıklığı güçlendirmesi ve cilt güzelliğine olan faydası artık pek çok kişi tarafından biliniyor. Peki, çok eski bir halk ilacı olan elma sirkesinin bilimsel olarak da kanıtlanmış iyileştirici özelliklerini öğrenmeye ne dersiniz? İşte her gün sirke tüketmeniz için 4 haklı neden...

Organik olarak yetiştirilmiş elmalar-dan yapılan elma sirkesi fermante olduğunda sirkede kendiliğinden jelimsi bir tabaka gelişir. Buna "sirke anası" denir. Elma sirkesindeki bu ana, onu diğer tüm sirkelerden farklı kılar. Sirkeyi bu hale geldiğinde tüketirseniz olumlu etkilerinden daha iyi yararlanabilirsiniz.

Sirkenin fermante olduğu kabın altında kümelenen bulutlardan da korkmayın; bu sadece doğal olarak meydana gelen pektin ve elma kalıntısıdır. Şimdi gelelim elma sirkesinin size sağlayabileceği bilimsel olarak da kanıtlanmış 4 faydaya...

1-) KAN ŞEKERİNİ DÜZENLER, TİP 2 DİYABET ÜZERİNDE ETKİLİDİR

Yüksek kan şekeri, şeker hastalığı olmayanlar için bile büyük bir sorundur. Yüksek kan şekeri, pek çok kronik hastalık ve iltihap ile ilişkili sorunları da beraberinde getirir. Bu nedenle kan şekerimizi normal seviyelerde tutmamız büyük önem taşıyor.

Basit karbonhidrat ve şeker alımını azaltıp bunların yerine proteinler ve düşük glisemik indeksli karbonhidratları ekleyebiliriz. Bununla birlikte beslenme planımıza elma sirkesini dahil etmek de yarar sağlayabilir. Nasıl mı?

Yoğun karbonhidrat içeren bir yemeğe eklenen elma sirkesi kan şekeri üzerinde düzenleyici bir etki gösterir. Sirkenin içerisinde bulunan asetik asit, bazı nişasta türlerini emerek kana geçmesini engeller. Bu da kan şekeri seviyenizin dengede kalmasını ve dolaylı olarak da kilo almamanızı sağlar. Ayrıca yapılan bazı çalışmalar sirkenin insülin salımını da düzenlediğini ortaya koymuştur.

2-) SİNDİRİMİ KOLAYLAŞTIRIR, MİDE EKŞİMESİNE VE REFLÜYE İYİ GELİR

Mide asidinin artması, mide ekşimesi ve reflüye de beraberinde getirir. Elma sirkesi mide asidinin sağlıklı üretimini desteklemenin basit ve etkili bir yoludur. Bu sadece gıdanın etkili bir şekilde parçalanması için

değil, aynı zamanda besin emilimi ve sonraki aşamalar için de gereklidir. Yemeklerden önce veya yemek sırasında elma sirkesi tüketmek, sindirimi olumlu şekilde destekleyerek midenin önemli mineralleri emme yeteneğini geliştirir.

Sirkenin, ülseratif kolit tedavisinde de etkili olabileceği düşünülüyor. Yapılan çalışmalar, sirkenin iltihaplanmaya neden olan proteinleri baskılayabildiği ve mikrobiyomu olumlu yönde etkileyebileceğini göstermiştir.

3-) YÜKSEK TRİGLİSERİD VE KOLESTEROLÜ DÜŞÜREBİLİR

Yüksek trigliserid, LDL (kötü kolesterol) veya total kolesterol seviyelerine sahip olmak sizi kalp krizi veya felç riskiyle karşı karşıya bırakır. Bol su tüketmek, stresi azaltmak, hareketi artırmak, sebze ağırlıklı beslenmek değerlerinizin normal seviyelere dönmesi için önemlidir.

Bunun yanı sıra elma sirkesinin de hem total kolesterolü hem de trigliseridi doğal olarak düşürdüğünü gösteren çalışmalar vardır. Journal of Functional Food'da sonuçları yayımlanan bir çalışmada, 12 hafta boyunca düşük kalorili bir diyet ile birlikte elma sirkesi tüketenler incelendi. Çalışmaya katılanlar sadece plasebo grubundakilerden daha fazla kilo vermekle kalmadı, aynı zamanda artmış "iyi"

HDL kolesterol ile birlikte daha düşük LDL kolesterol ve trigliserit seviyeleri de elde ettiler.

4-) MİKROPLARA, BAKTERİLERE KARŞI İYİ BİR KORUYUCUDUR

Elma sirkesinin belki de en bilinen faydalarından biri, 'ana' ve asetik asit içeriği sayesinde mikropları yok edici etki göstermesidir. Dolayısıyla Hipokrat'ın 2000 yıl önce yara iyileşmesine yardımcı olmak için sirke kullanması şaşırtıcı değil!

Elma sirkesi, belirli küflere, mantarlara ve bakterilere karşı bir miktar koruma sağlayabilir. Doğal asetik asidin e.coli, s.aureus ve c.albicans gibi bakteri ve mantar türleri konusunda etkili olduğu belirtilmiştir.

Günlük rutininize elma sirkesini nasıl eklersiniz?

1 yemek kaşığı elma sirkesini, 1 bardak su ile yemekten 10-20 dakika önce seyreltip için.

Ev yapımı salata sosu haline getirin. Zeytin, kabak, susam veya keten gibi sağlıklı yağları bir kavanozda birleştirip içerisine bazı otlar, baharatlar, karabiber ve kaya tuzu ekleyin.

Kendi turşunuzu kendiniz kuruyorsanız fermantasyon sürecini desteklemek için içerisine birkaç yemek kaşığı ekleyebilirsiniz. Dana, kuzu, tavuk ve diğer etleri pişirirken yumuşatmak için kullanın.

Kolay sindirebilmek için kuru baklagillerinizi ılık su ve elma sirkesi ile ıslatın. Kemik suyunuzun içine ekleyin. Böylece bağırsakları iyileştirici minerallere sahip kemik iliklerinin suya daha çabuk karışmasını sağlayabilirsiniz.

DÜNYANIN GÖZÜ: "JAMES WEBB UZAY TELESKOBU"

25 Aralık 2021'i evrenin değiştiği gün olarak tarihe not düşebiliriz. Çünkü dünyanın en büyük ve en gelişmiş teleskobu uzaya gönderildi. Teleskop, bu zamana kadar görmediğimiz şeyleri görecek; galaksilerin, yıldızların, gezegenlerin nasıl oluştuğu konusunda şu ana kadar hiç bilmediğimiz şeyleri öğrenmemizi sağlayacak.

Bu olayın ne kadar önemli olduğunu ve teleskobun neleri değiştirebileceğini kavramak adına şu örnek önemlidir. En açık bir gecede bile gökyüzüne baktığınızda en fazla 5000 yıldız çıplak gözle görebilirsiniz. 2000'li yıllara gelene kadar yeryüzünde yaşamış hiçbir insan bundan daha fazlasını göremedi. Göremezdi çünkü gözümüzün küçüklüğü ve dünyanın atmosferi, görüşümüzü kısıtlamaktadır. Bu nedenle 90'lı yıllarda uzaya insan gözünün 100 katı

büyükliğinde yeni bir göz yapıp gönderildi: "Adı Hubble." Bugüne kadar gördüğümüz o eşsiz uzay görüntülerinin büyük bir çoğunluğunu kaydeden o meşhur teleskop. Bu zamana kadar Hubble Teleskobu kendi yörüngesinde tam 200.000 galaksi keşfetti. Yeni uzaya gönderilen James Webb Uzay Teleskobu'nun büyüklüğünü düşündüğümüzde daha fazla gezegen keşfinin yaşanacağı kaçınılmaz bir gerçek.

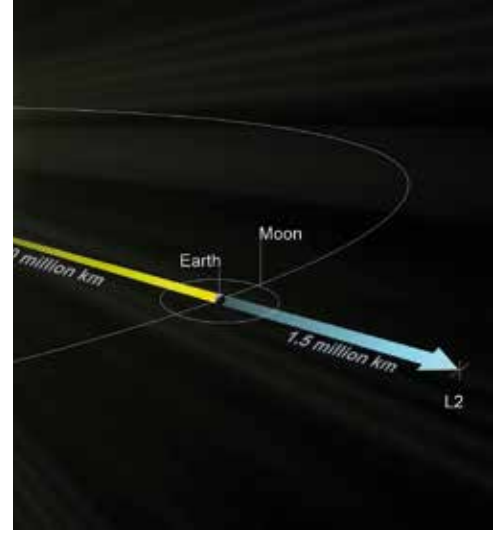
Adını 1960'da NASA'nın Apollo programından sorumlu müdürü olan James E. Webb'ten alan JWST, 6,5 metre genişliğinde altın kaplama bir aynayla donatılan kızılaltı bir teleskopdur. Bu ayna, Teleskobun birincil aynası, 25.4 metre kare toplam alana sahip, 6,5 metre çapında altın kaplamalı berilyum reflektördür. Ayna,

teleskop fırlatıldıktan sonra açılacak olan 18 altıgen parçadan oluşur. Tek parça halinde gönderilmemesinin nedeni mevcut fırlatma araçlarının yeterli büyüklükte olmamasından kaynaklanmaktadır.

Teleskobun uzaydaki ilk kurulumu sırasında aynaları doğru konuma getirmek için hassas mikro motorlar kullanılacaktır. Bu ilk yapılandırmanın ardından, optimum odağı korumak için yalnızca birkaç günde bir güncelleme yapılmasının yeterli olacağı düşünülüyor. Bu yöntem, yerçekimi ve rüzgar yükünün etkilerinin üstesinden gelmek için hareketli optikler kullanılan, ayna parçalarını sürekli olarak ayarlayan yeryüzündeki karasal teleskoplardan farklıdır. NASA'nın başkanlığında yürütülen proje, 1996 yılından itibaren geliştirilmeye devam ediyor. 15 farklı devletin finanse ettiği proje, Avrupa Uzay Ajansı ve Kanada Uzay Ajansı'nın da araştırmaları ışığında tamamlandı.

Kızılötesi ışığı gözlemlemek için ayarlanmış olan 6,5 metrelik bu teleskop, Dünya ve Güneş'in oluşturduğu Lagrange 2 kısaca L2 noktası adı verilen özel bir bölgede, Dünya'dan 1.5 milyon km uzak bir yörüngeye yerleştirilecektir. Bu uzaklık, Dünya ile Ay arasındaki uzaklığın dört katı kadar.

Fırlatma

James Webb Uzay Teleskobu'nun (JWST) inşası oldukça kapsamlı ve pahalıydı. Hata payının en az olduğu proje olan James Webb'in uzaya fırlatılması bu nedenle defalarca kez ertelendi. Ve 25 Aralık 2021 tarihine gelindiğinde fırlatma gerçekleşti. James Webb, kaybedilmesi göze alınamayacak kadar değerliydi. Bu kadar uzun süre, yüksek maliyetli (8.8 milyar dolar ve yükseliyor) bir projede çok güvenilir bir roket sisteminin kullanılması gerekiyordu. Fırlatma için kullanılan Ariane 5'e dünyanın en güvenilir roketi gözülle bakılıyor. James Webb Uzay Teleskobu Fransız Guyanası'ndan fırlatıldı. Burası ekvatora çok yakın. Dünya'nın dönüş hızı ekvatorunda en yüksek (1670 km/saat) seviyede olduğu için kazanılan ekstra hız fırlatmayı daha kolay hale getirdi. Yapılan araştırmalar sonucunda sadece 5000 adet yıldız görülebildi. Hubble ile yüzbinlerce galaksi keşfedildi ve sonra fark edildi ki keşfedilen galaksiler evrenin %5'i bile değil. Geri kalan %95'lik kısmın ne olduğuyla ilgili hiçbir bilgiye ulaşamıyoruz. 14 milyar yıllık bir serüvenin başlangıcına, geçmişi aydınlatılabilecek bir göz yerleştirilecek ve bugünler evrenin değiştiği gün olarak tarihe geçecek.

Kaynaklar

1. https://tr.wikipedia.org/wiki/James_Webb_Uzay_Teleskobu
2. <https://astroturk.net/james-webb-uzay-teleskobu>
3. <https://barisozcan.com/james-webb-uzay-teleskobu-neden-cok-onemli>

YAPAY GÜNEŞ DENEYLERİ VE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Değerli Okurlar, geçtiğimiz sayıda bilim dünyasındaki gelişmeler bölümünde **yapay güneş** konusunun kavramsal özelliklerinden bahsedilmişti. Bu sayımızda yapay güneş konusunda yapılan deneysel çalışmalara, tarihsel gelişime, bu çalışmalarda elde edilen bulgulara ve yapay güneşin önemine değineceğiz.

Çin’de bir güneş yükselmeye başladı ve dünyamızı ısıtmaya çalıştı. Bu yapay güneş, 1056 saniye boyunca gerçek Güneş’in 5 katı sıcaklıkta çalıştı yani 70 milyon derecede! Deneğin adı **EAST** İngilizce *doğu* demek, açılımı **“Experimental Advanced Superconducting Tokamak”**, amacı dünyamızın enerji problemini çözmek ve fosil yakıtı en aza indirmek.

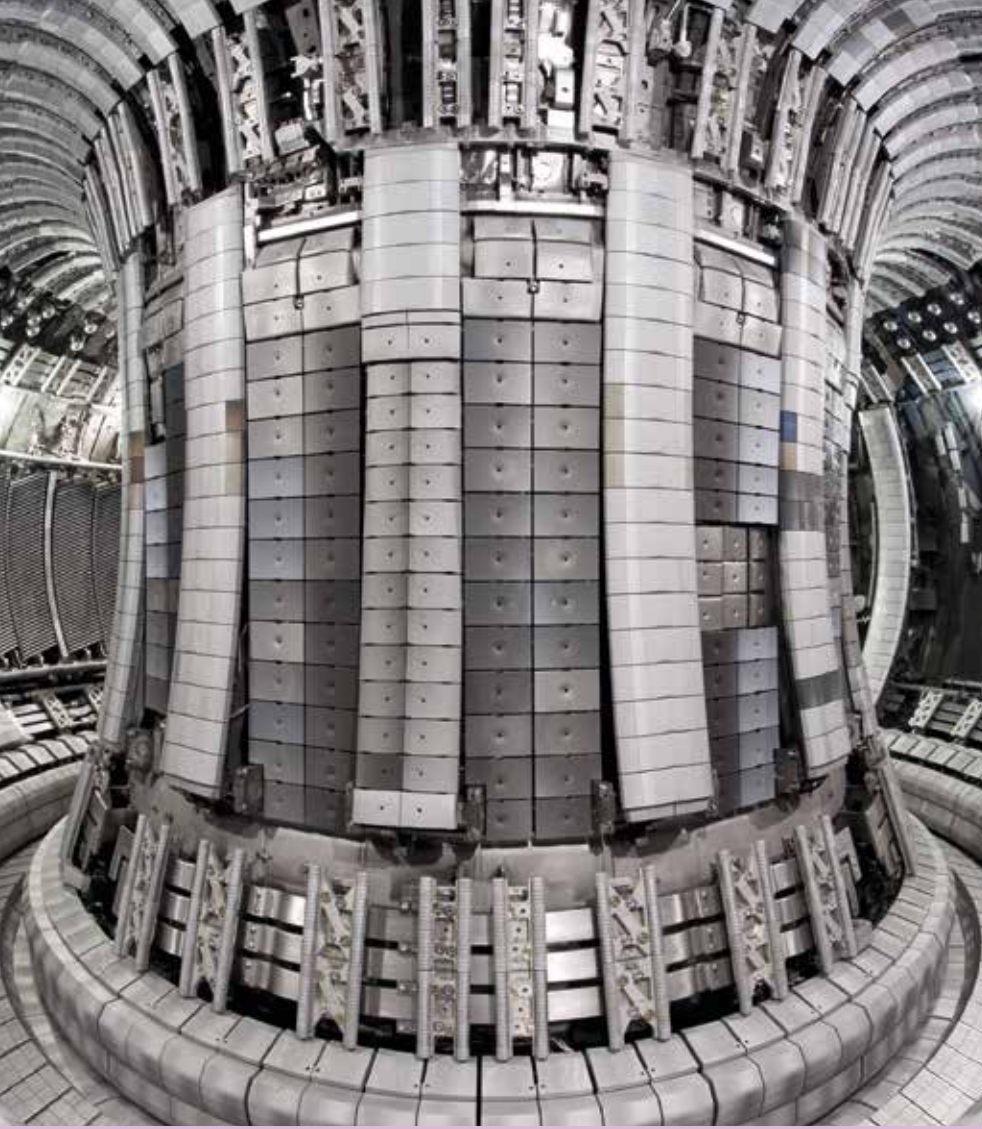
Bu deneyde kaynak olarak **güneş enerjisi taklit ediliyor**. Bu olayın derinine indiğimizde ilk etapta enerji nasıl ortaya çıkıyor? sorusunun cevabını vermek gerekiyor.

Enerji: en basitinden bisikletin tekerleği dönüyor ve bir dinamo o **mekanik enerjiyi elektrik enerjisine** çeviriyor, bisikletin feneri yolumuzu aydınlatıyor. Kömürü yakıp suyu ısıtıyorsunuz. Isınan suyu buhara dönüştürüyorsunuz, o buhar da büyük bir basınçla yine tekerlekleri döndürüyor ve enerji üretiyor. Temel olarak bu kolay ancak buradaki olayda temel sistem biraz farklı. Bu sistem için yarım yüzyıldır uğraşılıyor. 1950 yıllarında Rusya fizikçileri **füzyon enerjisini** elde edebilmek için **“manyetik bobinli toroidal**

oda” tasarlıyor ve bunun üzerinde deneyler yapıyor, o zamandan bugüne aslında bütün devletler bu teknolojiyle ilgileniyor.

Yarım yüzyılı aşkın bir süredir pek çok yöntemle sonuca ulaşılmaya çalışıldı. Bu yöntemler içerisinde en gerçekçi çözümün ise **“tokamak”** olduğu düşünülüyor. Tokamak, füzyon enerjisini kullanmak için tasarlanmış deneysel bir makine. Aşırı sıcaklıklarda, elektronlar çekirdeklerinden ayrılıyor ve **maddenin iyonize hali olan plazma** şekline geliyor. Yüklü parçacıklardan (*yani pozitif çekirdeklerden ve negatif elektronlardan*) oluşan plazmalar, soluduğumuz havadan yaklaşık bir milyon kat daha az yoğun, çok zayıf ortamlar. Füzyon plazmaları, hafif elementlerin kayna-

şabileceği ve enerji üretebileceği bir ortamı sağlıyor. Vakumlu bir simit şeklinde tasarlanan bu tokamak makinesinin içinde atomların füzyonu yani birleşmesi-kaynaşması yoluyla üretilen enerji, kabın duvarlarında ısı olarak emiliyor. Tıpkı geleneksel elektrik santrallerinde olduğu gibi bu ısıyı buhar üretmek için kullanacaklar ve ardından türbinler ve jeneratörler aracılığıyla elektrik üretecekler.

60 Senedir Neden Yapılamadı?

Bu problemi teorik olarak çözmek yeterli değil, onu pratik olarak hayata geçirebilmek önemli. Bugüne kadar yapılan 100'den fazla denemede füzyon enerjisi elde edildi ama onu elde etmek için daha fazla enerji

harcandı. **Çin**, geçen yıl iki adım birden attı. Önce Mayıs'ta 120 milyon derecelik bir deney yaptı ve 101 saniye boyunca reaktörü bu sıcaklıkta tutmayı başardı. Geçtiğimiz aylarda bu kez nispeten daha düşük bir sıcaklıkta 70 milyon derecede deneyi gerçekleştirdi. Bu kez 1056 saniye boyunca yani 17 dakikadan uzunca bir süre bu sıcaklıkta tutmayı başardı. Bu bir rekordu. 2010 yılından beri Fransa'nın güneyinde 42 hektarlık bir arazide devasa bir nükleer füzyon reaktörü inşa ediyorlar. 1950'lerden beri yapılan tüm tokamaklardan en son **Çin'deki EAST** deneyinde kullanılan çok daha büyüğünü 2020'de taktılar. 23.000 tonluk bir makine bu. Bu tokamakin içindeki manyetik alanı oluşturabilmek için

100.000 km uzunluğunda süper iletken teller kullanıldı. Amaçları ana reaktörü 2025'te çalıştırıp ilk testleri yapmaya başlamak.

Ne Olacak Bu Testlerde?

Güneş'in yüzey sıcaklığı 6000 °C ve çekirdeğinin sıcaklığı 15 milyon °C. Bu devasa projenin bir parçası olarak Çin'de yapılan deneyde ulaşılan sıcaklık 70 milyon °C idi. Bu proje 2025'te hayata geçtiğinde hedeflenen sıcaklık 150 milyon °C olacak. Bu sıcaklık Güneş'in en sıcak noktası olan çekirdeğinden 10 kat daha fazla. Daha da önemlisi böylece Q değerini de 10'a çıkartmak istiyorlar. Şu ana kadar en fazla 0.67 olabilmişti bu değer. 24 MV'lık enerji harcıyıp 16 MV'lık termal füzyon elde edilebilmişti. Çok konulup az kazanılmıştı. 2025'ten itibaren verimlilikte 1 değerini aşım 10'a katlamak istiyorlar. Kısa vadede hedefleri 400 ile 600 saniyelik süreler boyunca 50 MW'lık enerjiyi verip 500 MW'lık füzyon gücü elde edebilmek. Gelecekte yaşanabilecek enerji açığının en önemli alternatifleri arasında bu deneyler yer alıyor.

Neden Önemli?

Fosil yakıtların ortaya çıkardığı karbondioksit gibi çevreye zararlı atıkları olmayan, ana yakıt olarak kullanabileceğimiz hidrojen ve litiumun dünyanın her yerinde bolca bulunduğu, çok önemli bir enerji kaynağına ulaşmamız mümkün olacak. Füzyon reaktörlerinin tek atığı bir soygaz olan ve kolay kolay tepkimeye girmeyen helyum gazı elde edilecek. Reaktör içerisinde tüketilen ve üretilen trityum ise reaktör içerisinde korunmalı bir şekilde kalmaya devam edecek (ve zaten çok az miktarda kullanılması gerekecek). Ayrıca modern nükleer reaktörlerin aksine, füzyon reaktörlerinde zincirleme tepkimeler bulunmuyor. Bu nedenle de bir nükleer patlama yaşanması ihtimali de yok.

Kaynaklar

1. <https://barisozcan.com/cinin-yapay-gunesi>
2. <https://evrimagaci.org/cin-yapay-gunes-uretmegi-di-hl2m-tokamak-ve-east-projesi-nedir>
3. <https://tr.euronews.com/2021/12/24/yapay-gunes-denemeleri-yapan-cin-ve-ingiltere-nukleer-fuzyonla-enerji-uretme-pesinde>

SIRA DIŞI BİR HAYVAN: “OKAPI”

Zürafaların yaşayan tek akrabası olan okapiler, sıra dışı özellikleriyle dikkat çeken canlılardır. Okapilerin boynu zebraya, sağrısı eşeğe, başı da zürafaya benzer. Fakat okapilerin boynuzları yoktur. Ucu püsküllü, uzunca bir kuyrukları vardır. Tüyleri kısa, sık, parlaktır. Kızıl kahverengi olan bu tüyleri ayak uçlarına doğru beyazlaşır. Bacaklarının üzerinde kaplan postunu andıran çizgiler ve lekeler vardır. Bir zürafa gibi, hafif sesleri dahi duymasını sağlayan dik kulaklara sahiptir. Bir okapinin dili, hayvanın kendi göz kapaklarını yıkaması ve kulaklarını temizlemesi için yeterli uzunluktadır. Kendi kulaklarını yalayabilen birkaç memeliden biridir.

Sayıları hakkında kesin bir bilgiye ulaşamamıştır

1900'lerin başlarına kadar hakkında bilgi olmayan Okapiler, ilk kez İturu yerlilerinin tuzaklarına yakalandığında bilim adamları tarafından keşfedilmiştir. Okapilerin doğası günümüzde de gizemli havasını korumaktadır. İnsanlardan ürkmeleri sebebiyle doğada çok fazla araştırma yapılamamaktadır. Bu nedenle, sayıları konusunda kesin bir bilgiye ulaşamamıştır.

Okapiler, kısa boyunları sayesinde sık orman örgüsü içerisinde rahatlıkla hareket edebilirler. Sürü halinde dolaşmazlar. Daha çok anne, baba

ve yavrudan oluşan çekirdek aile grupları ile hareket ederler. Gün içerisinde en hareketli oldukları saatler öğleden sonralardır. Erkekler bölgecidirler ve bölgelerini diğer erkeklerden korurlar.

Okapiler otçul hayvanlar sınıfındadır

Otçul hayvan sınıfı içerisinde yer alan okapiler, genellikle meyve, ot ve bazı mantar türleri ile beslenirler. Gündüz aktiftirler, geceleri dolaşmazlar. Her gün 40 ile 65 kg arasında yaprak, dal ve meyve tüketirler. Zürafalar gibi uzun ve kavrayıcı dilleri vardır. Dilleri önemli bir tımar aracıdır. Ayrıca güçlü bir koku alma duyusuna sahiptirler.

Dişiler, erkeklerden daha büyüktür. Gebelik dönemi 14 ile 16 ay arasında sürer. Genellikle tek yavruları olur. Yavru doğduktan sonraki 30 dakika içerisinde ayağa kalkar. Ortalama ömürleri 20 ile 30 yıl arasındadır.

1992 yılından itibaren yaşam alanlarının bir kısmı koruma altında olan Okapiler, nesli tehlike altında olan hayvanlar sınıfına girmektedir. Okapiler, dünyada sadece Amerika'daki San Diego ve Güney Afrika'daki Pretoria hayvanat bahçesinde bulunmaktadır.

Kaynaklar

1. <https://www.nkfu.com>
2. <https://www.bilgiustam.com>

Dünyada her dört hayvan ve bitki türünden biri yok olma tehlikesi altında

İnsan nüfusunun ikiye katlandığı son 50 yıllık zaman dilimindeki tahribatın tarihte benzeri bulunmuyor

1 MİLYON hayvan ve bitki türü nesli tükenme tehdidi altında

559 TÜRÜN NESLİ TÜKENDİ
2016'ya kadar gıda ve tarım amacıyla evcilleştirilmiş 6 bin 190 memeli hayvandan 559'unun soyu tükendi

% 20 AZALDI
Yerli türlerin ortalama bolluğu, yerleşik habitatlarda 1900'den bu yana %20 azaldı

BÖCEK TÜRLERİNİN %10'u tehlikede

OKYANUSLARIN Yaklaşık %66'lık kısmı insan etkisiyle zarar görüyor

AMFİBİ TÜRLER
Amfibi türlerin %40'ından ve deniz memelilerinin üçte birinden fazlası tehdit altında

YERLEŞİK ÇEVREDE
Sulak alanların %85'i yok oldu

İSTİLACI TÜRLER ARTTI
1970'ten bu yana istilacı yabancı türlerin sayısı yaklaşık %70 arttı

OLİMPİYATLARA DÖRT DOZ GENÇLİK AŞISI

Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2021 aralık ayında gerçekleştirdiği toplantıda Olimpiyat Oyunları ile ilgili bir takım kararlara imza attı. Komite, Covid-19 pandemisi sonrasında dünyayı hazırlamak ve oyunların izlenebilirlik sayısını yükseltmek amacıyla yeniliklere gideceğini açıkladı.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi, oyunlara eklemiş olduğu yeni spor branşlarıyla; kayak, tırmanış, dalga sörfü ve breakdans gibi genç kuşağın ilgi duyabileceği alanlara yatırımı arttırmayı amaçlamaktadır. Eklenen spor branşlarına baktığımızda, adrenalin yüksek olduğu ve gençlere hitap eden spor branşları dikkat çekmektedir.

Ekstrem spor branşlarını kısaca tanıtacak olursak;

Kaykay

1950'lerin başında Amerika Birleşik Devletleri'nin California Eyaleti'nin sahil kentlerinde ve Hawaii adasında rüzgarsız günlerde sörf yapamayan sörfçülerin dalga olmadığına kara da da sörf yapabilmek üzere ürettikleri bir fikir olarak ortaya çıkmıştır. Bu eğlenceli buluş, 1950'li yılların sonlarına doğru sokaklarda artarak devam ederken kaykay oyuncağının gelişen teknoloji ile hareket kabiliyetinin yükselmesi, kaykayı bir oyuncak olmaktan çıkararak spor aletine dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, kaykayın artık bir spor branşı haline gelmesi ve oyun kurallarının yazılması hususunda birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir.

1963 yılında düzenlenen "Downhill Slalom" ve "Freestyle" disiplinlerindeki ilk kaykay yarışması dönüm noktalarından biridir. 1969 yılında geliştirilen "Kick Tail" isimli yeni bir tahta modeli ve 1972 yılında bulunan "Poliüretan" tekerlekler günümüzdeki profesyonel kaykayın ilk üretim şeklidir. 1990'lı yılların başlarına gelindiğinde sektörde yer alan dergiler, firmalar, profesyonel sporcular, uluslararası yarışmalar kaykay sporunun duyulmasını sağlamıştır. Dijital çağa girilmesi ile birlikte internetin de etkisiyle kaykay sporu dünya çapında daha da bilinir hale geldi. 2017 yılına gelindiğinde ise kaykay sporu, Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından geçerli bir spor dalı olarak kabul edilerek, 2024'de gerçekleşecek olan "Paris Olimpiyat Oyunları"na dâhil edilmiştir.

Sportif Tırmanma

Tırmanma sporu denildiğinde akla ilk gelen dağcılık sporudur. Dağcılık sporu, ilk kez 19. yüzyılda Alp dağlarında yapılmaya başlanmıştır. Dağcılık, Alpler'de başladığı için Alpinizm olarak da anılmaktadır. Tırmanma sporunun dağcılık sporundan birçok farklı yönü vardır. Esasen tırmanma sporunun, dağcılık sporundan ayrışarak farklı bir disiplin olmasının nedeni, adrenalini tutkunu olan sporcuların tırmanma sporunu

yaz kış demeden tüm zamanlarda yapma isteğidir. Sporcular, spor salonlarında dizayn ettikleri tırmanma duvarlarıyla hem bu özlemlerini gidermişler hem de yeni bir spor branşını oluşturmuşlardır.

1980'li yıllardan sonra yapay tırmanma duvarlarında yarışmaları yapılmaya başlanan bu yeni spor dalı "spor tırmanış" (İngilizce sport climbing) olarak isimlendiriliyor. Spor tırmanışta, yapay tırmanma duvarında belirli bir rota kullanılarak emniyetli ve güvenli bir şekilde en üst hedefe tırmanılmaya çalışılır. Spor tırmanışında yapay tırmanma duvarının yüksekliği 6 ile 15 metre arasındadır. Bu duvarın yüzeyi özel bir malzemeden yapılır ve üzerinde 20 cm aralıklarla vida yerleri bulunur. Bu vida yerlerine istenilen tutamaklar eklenip var olanlar çıkarılarak yarışma için yeni kulvarlar oluşturulmaktadır. Sportif tırmanma, 2024'de gerçekleşecek "Paris Olimpiyat Oyunları"nda yer almak üzere Olimpiyat Oyunlarına dâhil edilmiştir.

Sörf

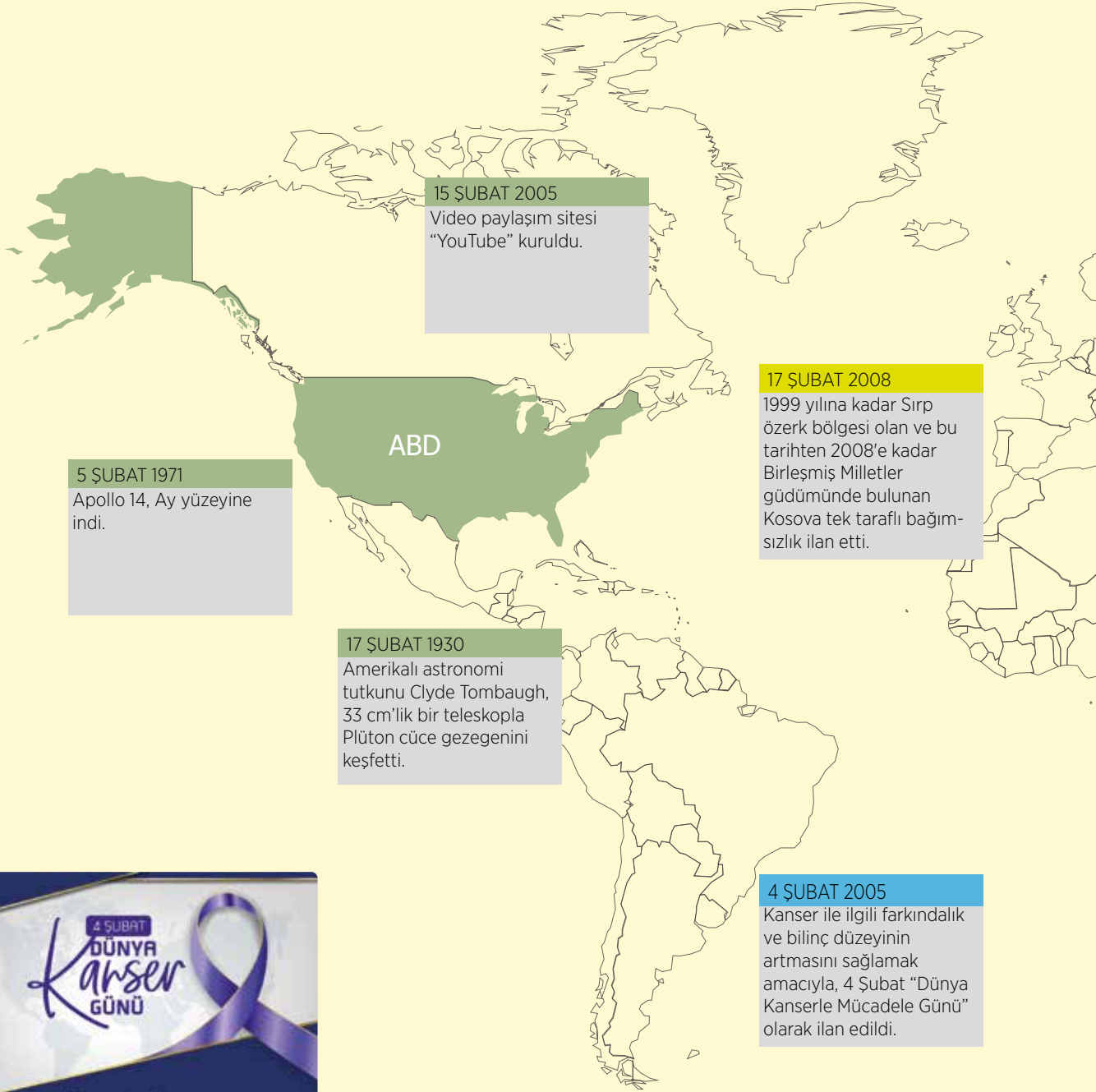
Ekstrem doğa sporlarından biri olan sörf, adrenalini severlerin tutkularını dalgalarla buluşturduğu bir spordur. Daha çok yaz aylarında yapılırsa da sörf için aslında belirli bir zaman dilimi yoktur. Dalgaların üzerinde sörf tahtasıyla kayarak yapılan bir spordur.

Sörf, dalga sörfü ve rüzgar sörfü olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Dalga sörfü genellikle okyanus ya da dalga boyunun yüksek olduğu denizlerde yapılmaktadır. Sporcu sörf tahtasıyla dalgaya karşı ilerler ve büyük bir dalgayı yakalamasıyla bu kez kıyıya doğru, dalganın enerjisiyle su üstünde kayar. Yüksek dalgaların olmadığı yerlerde ise daha çok rüzgar sörfü yapılır. Kaptan James Cook, 1777'de Tahitililer'in uzun tahtalar ve kanolarla sörf yaptıklarını görmüştü. Ama 1912 ve 1920 Olimpiyat Oyunları yüzme şampiyonu Hawaii'li Duke Kahanamoku, 1915'te Sydney yakınlarındaki Freshwater kumsalında sörf yapana kadar bu bir spor haline gelmemiştir.

Breakdans

Breakdance, kökeni 1980'li yıllara dayanan ve o yıllarda büyük ses getiren bir dans türü olmuştur. Akrobatik ve pantomomik yapıda olan breakdance, 1970'lerin sonundan günümüze gelmiş ve şu anda 7'den 70'e herkesin yaptığı bir spor dalı olmuştur. Başlangıçta sadece yerde dans etme anlamına gelen breakdans, şu anda electric boogie, locking, uprocking, popping ve diğer fantezi varyasyonları içeren bir kavram haline gelmiştir. Olimpiyat Oyunlarında yer alamayan diğer spor branşlarının aksine breakdans artık bir Olimpiyat sporu olarak 2024'te yapılacak Paris Olimpiyatları'nda yer alacaktır.

ŞUBAT

5 ŞUBAT 1971

Apollo 14, Ay yüzeyine indi.

15 ŞUBAT 2005

Video paylaşım sitesi "YouTube" kuruldu.

ABD

17 ŞUBAT 2008

1999 yılına kadar Sırp özerk bölgesi olan ve bu tarihten 2008'e kadar Birleşmiş Milletler güdümünde bulunan Kosova tek taraflı bağımsızlık ilan etti.

17 ŞUBAT 1930

Amerikalı astronomi tutkunu Clyde Tombaugh, 33 cm'lik bir teleskopla Plüton cüce gezegenini keşfetti.

4 ŞUBAT 2005

Kanser ile ilgili farkındalık ve bilinç düzeyinin artmasını sağlamak amacıyla, 4 Şubat "Dünya Kanserle Mücadele Günü" olarak ilan edildi.

Barış Manço

25 ŞUBAT 1992

Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesinin Hocalı kentinde 613 Azerbaycan vatandaşı, Ermeni Güçleri tarafından soykırıma uğradı.

19 ŞUBAT 1915

Dünya Savaşı: Çanakkale Savaşı başladı.

3 ŞUBAT 1975

Kıbrıs Türk Havayolları'nın, Türkiye-Kıbrıs Seferleri başladı.

17 ŞUBAT 1926

Osmanlı Devleti'nde İslahat Fermanı ilan edildi.

8 ŞUBAT 1935

Milletvekili seçimlerinde Türk kadını ilk kez seçme hakkını kullandı. Meclise 17 kadın milletvekili girdi.

Azerbaycan

5 ŞUBAT 1937

Türkiye'de Anayasa'nın 2. maddesinde yapılan değişiklikle altı ilke Anayasa metnine girdi: "Türkiye Devleti; Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve İnkılapçıdır. Resmî dili Türkçedir. Makam Ankara şehridir."

1 ŞUBAT 1999

Türk pop müziği sanatçısı Barış Manço kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti.

1 ŞUBAT 1935

Türkiye'de Ayasofya müzesi olarak halkın ziyaretine açıldı.

17 ŞUBAT 1926

Türk Medeni Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi.

27 ŞUBAT 1863

Türkiye'de bilinen ilk resim sergisi, Osmanlı padişahı Abdülaziz'in desteğiyle İstanbul'da açıldı.

İtalya Güney Avrupa'da, büyük ölçüde İtalya Yarımadası üzerinde yer alan bir ülke. Akdeniz'in en büyük iki adası Sicilya ve Sardinya da İtalyan topraklarıdır. Yüzölçümü 301.340 km² olan ülkenin kuzeyde Alpler bölgesinde Fransa, İsviçre, Avusturya ve Slovenya'yla kara sınırı vardır. Bağımsız iki Avrupa ülkesi olan Vatikan ve San Marino da İtalya'nın yarımadadaki toprakları içine sıkışmış anklav (bir başka ülkeyle tümüyle kuşatılmış) ülkelerdir.

Kaynaklar

1. https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0talya_tarihi
2. <https://blog.biletbayi.com/italya-gezilecek-yerler.html>
3. <https://www.hurriyet.com.tr/mahmure/mutlaka-tatmaniz-gereken-italyan-yemekleri>
4. <https://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/italya.html>

İTALYA

Avrupa'nın güneyinde, Akdeniz'e uzanan çizme şeklindeki bir yarım adanın üzerinde kurulu olan bir devlet. Güneybatısında Sicilya ve batısındaki Sardinia Adaları ülke topraklarına dâhildir. Kuzeybatısında Fransa, kuzeyinde İsviçre ve Avusturya, kuzey doğusunda Yugoslavya vardır. Alp Dağları kuzeyde tabii bir sınır teşkil eder.

İtalya'nın başkenti Roma'dır. Avrupa kıtasının en gelişmiş ülkeleri arasında yer alan İtalya, nüfusu itibari ile Avrupa'nın en kalabalık ülkelerinden birisidir. Ayrıca İtalya, şehirleri ve meydanları ile ünlü bir ülkedir.

Tarihi

İtalya tarihi Antik Roma döneminde ilk altın çağını yaşamıştır. MÖ 9. yüzyılda İtalya Yarımadası'nda kurulan, Roma şehir devletinden doğan bu uygarlık zamanla tüm Akdeniz'i çevreleyen muazzam bir imparatorluk haline gelmiştir. 12. yüzyıl boyunca varlığını sürdürmüş olan Roma uygarlığı, monarşiden oligarşiye daha sonra cumhuriyetin bileşimi bir demokrasiye ve daha sonra da otokratik bir imparatorluğa dönüşmüştür.

Fetih ve asimilasyon yollarıyla Batı Avrupa ve Akdeniz'i çevreleyen bölgede egemen olan Roma İmparatorluğu, zaman içerisinde düşüşe geçmiş ve daha sonra da çökmüştür. Hispania, Galya ve İtalya'yı içine

alan Batı İmparatorluğu 5. yüzyılda bağımsız krallıklara bölündü. Batı İmparatorluğu'nun 476 yılında sona ermesi Roma'nın yıkılışı ve Orta Çağ'ın başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Öte yandan İstanbul'dan yönetilen Doğu İmparatorluğu, 1453 yılına kadar varlığını sürdürmüştür.

Roma uygarlığı, kültürel olarak ilham ve örnek aldığı Antik Yunan ile birlikte "klasik antikite" ye dahil edilir. Antik Roma, Batı dünyasındaki hukuk, sanat, edebiyat, mimari, teknoloji ve dil konularının gelişimine büyük katkıda bulunmuştur ve hâlen de günümüz dünyası üzerinde etkisi devam etmektedir.

Roma İmparatoru I. Theodosius'un 395 yılında ölmesi üzerine imparatorluk ikiye ayrıldı. İtalya bu

iki devletten biri olan Batı Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline geldi ve Batı Roma İmparatorluğu fazla uzun ömürlü olmadı.

11. yüzyılda İtalya'da Roma İmparatorluğu'nun çökmesinden bu yana süren kargaşa dönemi bir nebze olsun azaldı. Çeşitli kentlerde irili ufaklı devletler ortaya çıktı. Venedik Cumhuriyeti, Ceneviz Cumhuriyeti, Papalık Devleti, Lombard Birliği, Napoli Krallığı, Floransa Cumhuriyeti, Siena Cumhuriyeti gibi bu devletler kendi aralarında ve diğer ülkelerle savaştılar. Bu devletlerin vatandaşı olan birçok İtalyan 1095 yılında başlayan Haçlı Seferlerine katılarak Orta Doğu'ya gittiler. İslam uygarlığıyla yapılan ticaret ve kültür alışverişi İtalyan kültürüne büyük katkılarda bulundu. 15. yüzyılda başlayan İtalyan Rönesans'ına zemin hazırladı.

19. yüzyılın ilk yıllarında İtalya, I. Napolyon tarafından işgal edilerek Fransız etkisi altına girdi. Viyana

Kongresi, İtalya'nın Fransız işgalinden önce yöneten hanedanlara geri verilmesini öngörüyordu. Böylece Papalık Devleti, Sardinya-Piemonte Krallığı, Toskana Grandüklüğü, Modena Düklüğü ve Lombardiya-Venedik Krallığı tekrar kuruldu. Ancak Carbonari adı verilen gizli dernekler İtalya'nın birleşmesi için çalışmaya başladılar. Giuseppe Mazzini ve Giuseppe Garibaldi birleşme hareketinin öncüleri arasında yer alıyorlardı. Ayrıca Sardinya kralı II. Victor Emmanuel de bu birleşme hareketini destekleyenler arasındaydı.

1848 yılında Lombardiya, Avusturya'nın elinde bulunuyordu. İtalya'yı birleştirmek konusunda Fransa'nın desteğini almayı başaran İtalya, 1859'da Fransa ile birlikte Avusturya'yı mağlup etti ve 11 Kasım 1859'da Avusturya ile Piyemonte arasında Zürih'te barış antlaşması yapıldı. Buna göre; Avusturya, Lombardiya'yı Piyemonte'ye verdi. Bir süre sonra Kuzey İtalya'daki küçük dev-

letler de Piyemonte'ye katılma kararı aldılar. Böylece bütün Kuzey ve Orta İtalya Piyemonte'ye katılmış oldu. 1870'te Roma ve 1886'da Venedik, İtalya birliğine dâhil oldular. Bunların da iştiraki sonucu İtalyan Milli Birliği tamamlanmış oldu ve İtalya Krallığı kuruldu.

1861 yılında İtalya Krallığı kurulunca İtalya Roma döneminden sonra ilk defa tek bir ülke haline gelmiştir. Bundan sonra diğer Avrupa ülkeleri gibi kolonileşme yoluna giden İtalya, Osmanlı Devleti'ne karşı yaptığı Trablusgarp Savaşı'nı kazandı.

Libya, Etiyopya ve Somali gibi bazı Afrika ülkelerini işgal etti. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'na ait On İki Adayı eline geçirdi. 1922-1943 yılları arasında İtalya, Benito Mussolini'nin liderliği altında Faşizme yöneldi. II. Dünya Savaşı'nda yenilmesinden sonra büyük bir çöküntü yaşadı. İtalyan halkı, 1 Ocak 1948 tarihinde yeni bir anayasayı onaylayarak cumhuriyeti ilan etti. İtalya, 4 Nisan 1949 tarihinde NATO'nun, 25 Mart 1957 tarihinde de Avrupa Birliği'nin kurucu üyeleri arasında yer aldı.

İtalya'nın İklimi ve Bitki Örtüsü

İtalya'da Akdeniz iklimi hüküm sürer. Sahra havasının yerleştiği mevsim olan yaz, kurak ve güneşlidir. Atlas Okyanusu havasının yerleştiği mevsim olan kış ise ılık, yağışlı ve düzensizdir. Kuzey İtalya, denizin yumuşatıcı etkisinden hiç yararlanamaz. Buradaki iklim karasaldır. Po Ovası kışın soğuk ve sislidir, yazın ise boğucu, nemli sıcaklar olur. Kuzey bölgesine doğru yağmurların sürekliliği artar. İlkbaharda daha çok yağış olur. Güneye doğru iklim daha da ısınır. Kış ayları güneyde en yağışlı aylardır. Burada kışlar ılımandır, yazlar sıcaktır. İtalya, zengin bir bitki örtüsüne sahip değildir. Akdeniz iklimine sahip olduğu için bitkiler uzun süren kuru ve sıcak yazlara dayanabilen türdendir. Ormanlar, ülke topraklarının %21'ini kaplar. Ormanlarda çoğunlukla meşe, akgürgen ve kestane ağaçları bulunur. Ekilemeyen topraklar kuraklığa dayanıklı kaba otlar ve makilerle kaplıdır. Alçak kesimlerde kozalaklılar türüne ait ağaçlarla kaplı ormanlar bulunur. Bunların alt kısmını ise yaprak döken ağaçlar meydana getirir.

İtalya'nın Tarihi ve Turistik Yerleri

Duomo

Milano'yu Milano yapan mekânlardan biri de Duomo'dur. İtalya'dan bulunan en büyük katedral olan bu görkemli eserin yapımı tam 500 yıl sürmüştür. Duomo, aynı zamanda bu alandaki meydanın da adıdır. Katedral'de, ziyaretçileri Rönesans döneminin ünlü eserleri ve her kilisede rastlanan mum dikme alanları karşılamaktadır.

Kolezyum

Roma'ya adım attığınız an, gitmeyi düşündüğünüz ilk yer Kolezyum olmalı. Kolezyum, MS 80 yılında gladyatörlerin dövüşmesi için yapılan, Antik Roma'nın en büyük amfi tiyatrosudur. Roma'nın tam göbeğinde yer alan bu 50.000 kişi kapasiteli ihtişamlı mekân, şimdilerde gladyatör savaşçıları değil, sizleri bekliyor.

Borghese Müzesi

Roma'nın en önemli sanat merkezle-

rinden biri olarak gösterilen Borghese Galerisi; resim, heykel ve antika koleksiyonlarıyla tüm dünyadan sanatseverleri bünyesinde ağırlıyor. Flaminio Ponzio tarafından tasarlanan müze binasının muhteşem görünümlü ise göz dolduran güzellikte. Barocci'den tutun da Bernini'nin ve hatta Titan gibi sanatçıların dünyaca ünlü tablolarına ulaşabileceğiniz müze, şehirde mutlaka ziyaret edilmesi gereken yerlerden biridir.

Vittorio Emanuele II Abides

Roma'nın en ünlü yapılarından biri de Vittorio Emanuele Abidesi... 1885 yılında Giuseppe Sacconi tarafından yaptırılan yapı, İtalya Kralı II. Vittorio Emanuele'yi onurlandırmak adına yaptırılmış görkemli bir bina... Saf mermerden yaptırılan yapının ihtişamlı merdivenleri ve heykelleri ise dudak uçuklatan cinsten. Yapının hemen girişinde ise pek çok sanatsal koleksiyonunu gezebileceğiniz küçük bir müze yer alıyor. Ziyaret etmenizi tavsiye ederiz.

Mole Antonelliana Kulesi

Şehrin simgesi olmuş, 167 m uzunluğundaki kule, sinagog olarak inşa edilmiş ama hiç bu amaçla kullanılmamış. İtalya'nın Eiffel Kulesi diyebileceğimiz kule, neo-klasik tarzda 1888 yılında yapılmış ve tüm cazibesıyla şehrin ortasında yükseliyor.

Alberobello

İtalya'nın Harran'ı diyebileceğimiz Alberobello, meşhur trulli evlerinin en yoğun olarak görüldüğü noktalardan biridir. Şehir, tarihi dokusu sayesinde 1996 yılından bu yana UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde bulunuyor.

Villa San Michele

Villa San Michele, Capri'nin büyüğüne kapılmış ve ömrünün 56 yılını bu adada geçirmiş olan Axel Muthe'nin inşa ettirdiği görkemli bir yapıdır. Anacapri'de inşa ettiği evinin Yunan tapınaklarına benzemesini isteyen Munthe, evinin içerisini büstler, sfenksler ve sütunlarla süslemiştir. Günümüzde müze olarak kullanılan bu eve 8 Euro karşılığında girip, muhteşem Capri manzarasını izleyebilirsiniz.

Capitol Tepesi

Roma'da mutlaka görmeniz gereken yerlerden bir diğeri Capitol tepesidir. Şehrin en ünlü yedi tepesinden en yükseği olan bu tepe, 16. yüzyıldan günümüze kadar gelmiştir. Capitol de birden fazla tarihi kalıntı ve Orta Çağ esintilerini görebilmeniz mümkündür.

Pisa Kulesi

Şehrin simgesi haline gelen Pisa Kulesi, 1063 yılında yaptırılan Pisa kentinin Piazza dei Miracoli meydanında yer alan İtalya'nın dünyaca ünlü yapılarından biridir. 56 metre yüksekliğindeki kulenin tepesine 294 basamaklı bir merdivenle çıkılmakta ve turistler bu noktada fotoğraf çektirebilmek için uzun kuyruklar oluşturmaktadır. Temelde düz olarak inşa edilen çan kulesi, yapının yer aldığı toprak elverişsiz olduğu için çökmek yerine eğilmeye başlamış ve bugünkü halini almıştır.

Opera Del Duomo Müzesi

Pisa'nın sanata verdiği önemi en net şekilde görebileceğiniz Opera Del Duomo Müzesi, 1986 yılından itibaren hizmet veren şehrin etkileyici sanat merkezlerinden biridir.

Orta Çağ'dan kalma heykelleri gözlemleyebileceğiniz müzede, 19. yüzyılın başından itibaren bir dizi restorasyon çalışmasından geçen müzenin yer aldığı tarihi binanın, ihtişamlı mimarisi de görünenleri kendisine hayran bırakmaktadır.

Trevi Çeşmesi

Kolezyum'un ardından rotanız tabii ki Âşıklar Çeşmesi olmalı. Asıl adıyla Trevi Çeşmesi'ne giderek, arkanız dönük bir şekilde, omuzlarınızın üzerinden para atabilirseniz Roma'ya

tekrar geleceksiniz demektir.

Burada toplanan paralar, yardım kuruluşlarına bağlanıyor. 1762 yılında inşa edilen bu çeşme, Barok tarzıyla görünenleri kendisine hayran bırakıyor.

Navigli

Eğer tam bir sanat meraklıysanız ve hazır buralara gelmişken biraz da alışveriş yapmak istiyorsanız Navigli tam size göre. Sevimli antikacılar, sanat galerileri ve ikinci el dükkânları ile bu sevimli mahalleye tekrar tekrar gitmek isteyeceksiniz.

Galerilerden bahsettiysek de, bu bölgeyi sakın sessiz bir yer sanmayın. Navigli; dinamik, sosyal yaşantısı ve eğlence dolu gece hayatıyla son zamanlardaki en popüler yerlerden biridir.

Putti Çeşmesi

Putti Çeşmesi, Pisa Kulesi'nin hemen önünde yer alan, şehrin tarihi çeşmelerinden biridir. Çocuk melekler olarak tasvir edilen üç çocuk heykelinin yer aldığı anıt çeşme, sanatseverlerin dikkatle incelediği şehrin en önemli heykel çalışmalarından biri olarak kabul edilir.

Museo del Novecento

20. yüzyıl zamanlarına ait 4 binin üzerinde eser bu müzede sergileniyor. Sergilerin yanı sıra İtalyan kültürünü anlatan, tanıtan, araştırmaya sevk eden çalışmalar yapılıyor. Haftanın her günü ziyaret edebileceğiniz müzede rehberli turlar tercih edebilirsiniz.

La Scala

Sanattan bahsetmişken, dünyanın en büyük opera binalarından birisi olan La Scala'yı es geçmek büyük bir yanlış olur. 1778 yılından itibaren hizmet veren bu devasa binada birçok ünlü opera eserini izleyebilirsiniz.

Galleria Vittorio Emanuele II

Gerçek bir alışveriş tutkunuyunuz, bu adı daha önce mutlaka duymuşsunuzdur. Galleria Vittorio Emanuele II, 1877 yılından beri hizmet veren, dünyanın en eski alışveriş merkezlerinden biridir. İçerisinde yok yok; lüks mağazalar, gurme restoranlar, devasa cam bir kubbe ve görkemli bir mimari... Bu adın moda dünyasındaki önemine dair kısa bir not düşelim. Prada'nın 1913 yılında açılan ilk mağazası da bu heybetli alışveriş merkezinde bulunuyor. Tüm moda severler burayı tercih ediyor.

Como Gölü

Tarihi hikâyesi ve doğal örtüsü sayesinde dünyaca ünlü bir göldür. Como'nun geçmişi buzul çağlarına kadar uzanıyor. Göl etrafında konumlanan kaleler, evler, ormanlar ve nehirler turistlere çeşitli alternatifler sunuyor. İsterseniz tek günde gezilebilir veya konaklayıp, gezeceğiniz yerleri yavaş yavaş keşfedebilirsiniz.

Cenova Kraliyet Sarayı

Şehrin en ilgi çekici noktaları arasında ilk olarak "Cenova Kraliyet Sarayı" yer alıyor. 1643-1655 yılları arasında yapılmış olan saray, UNESCO tarafından Dünya Mirasları Listesi'ne alınmıştır. Balbi Caddesi'nde bulunan yapının zaman içerisinde değişikliklere uğradığı görülse de hala birçok bölümü orijinalliğini korumaktadır.

18. yüzyıldan kalma bu sato içerisinde Aynalar Galerisi, Valerio Castello Salonu, Şapel Galerisi'ni ziyaret ederek şık tasarıma sahip birbirinden güzel eserleri görebilirsiniz.

Bocca della Verita

Santa Maria Cosmedin Kilisesi'nde yer alan Bocca della Verita, mermer üzerine insan yüzü şeklinde yapılmış bir kabartma. Hakkında pek çok rivayet olan parçaya ismini veren Bocca, halk tarafından Tiber Nehri'nin antik dönem tanrısı olarak hikâyelerden biri ise bir yalan dedektörü görevi görmesidir.

Tiber Nehri

İtalya'nın en büyük üçüncü nehir konumundaki Tiber Nehri, Roma'nın simgesi haline gelmiş akarsulardan biridir. Hakkında pek çok efsanenin konuşulduğu nehrin tanrısı olarak "Tiber'in Cornucopia" gösterilmiştir.

Nehir kenarında yer alan şehir parkında, nehre karşı keyifli bir yürüyüş yapabilir, muhteşem fotoğraflar çekilebilir, eğlenceli bir piknik molası verebilirsiniz.

Roma Yeraltı Mezarları

Erken Hristiyan sanatının örneklerini görebileceğiniz Roma Mezarları, MS 2. yüzyıldan itibaren şehirde hayatını kaybeden önemli isimlerin naaşlarının yer aldığı bir mezarlıktır. Yer altında bulunan mezarlar, sanat tarihi içinde oldukça önemli örnekler sunmakta, turistlerin ilgisini çekmektedir. Fresk ve heykeller ile de karşılaşacağınız mezarlık, Roma'nın en ilgi çekici ziyaret noktalarından biridir.

Navona Sarayı

Biraz mola vermek, şirin bir kafe-

de oturmak ya da leziz İtalyan mutfağında makarnalara gömülmek istiyorsanız, istikamet Piazza Navona. Üç çeşmenin yer aldığı bu tarihi meydana, en ünlü çeşme Bernini'ye ait olan, "Dört Nehir Çeşmesi"dir. Ayrıca bu ünlü meydana, sokak sanatçılarına resminizi çizdirebilirsiniz.

Mavi Mağara

Capri'nin en turistik noktalarından biri olan Mavi Mağara, uzun yıllar boyunca Romalılar tarafından banyo olarak kullanılmıştır.

60 metre uzunluğunda, 25 metre genişliğinde olan mağaranın içerisine giren güneş ışıklarıyla beraber mağara duvarları mavi renge bürünmektedir. Mağaranın içerisine girmek istiyorsanız, düzenlenen turlara katılıp, küçük kayıklarla yolculuk yapabilirsiniz.

Kimi zaman gelgitler sebebiyle mağaraya girişiniz oldukça tehlikeli bir hal alabilir. Bu tür durumlarda can güvenliğinizi tehlikeye atmadan ve rehberler olmadan mağara içerisine girmeye çalışmamanızı öneriyoruz.

Augustus Bahçeleri

20. yüzyılda Freidrich Afred Krupp tarafından Capri'de inşa ettirilmiş olan bahçeler önceleri Krupp Bahçeleri olarak anılıyordu. Capri'nin zengin bitki örtüsünü ve canlı çeşitliliğini görebileceğiniz Augustus Bahçeleri, birbirinden güzel süs bitkilerine de ev sahipliği yapmaktadır. Adanın yüksek noktalarından birine kurulmuş olan bahçelerden muhteşem Capri manzarasını, mis gibi kokan çiçekler arasında izleyebilirsiniz.

İtalya'nın Yemek Kültürü

Fettuccine

İtalyan mutfağına veya uluslararası mutfağa sahip her restoranda, genellikle krema ve mantarla yapılan bu makarnayı bulmanız mümkündür. Ancak İtalya'da en çok tercih edilen makarnanın Alfredo soslu fettuccine olduğunu hatırlatalım.

Risotto

İtalyan mutfağının en önemli yemeklerinden risotto, bir pilav türü yani pirinç yemeğidir. Pirincin lapa kıvamı sağlanarak tereyağı ile hazırlanır ve gerçekten eşsiz bir lezzettir. Risotto'nun en önemli noktası pirinç seçimidir. Kendiniz yapımını denemek isterseniz size tavsiyemiz bulabilirsiniz, İtalya'nın kuzeyinde yetiştirilen arborio türünden pirinç kullanmanızdır.

Pizza

Aslında pizzaya üstü süslenmiş ince pideler de diyebiliriz. Fesleğen kokulu, üstündeki erimiş mozzarella peyniri, domates ve zeytinyağıyla pırlı pırlı, yeşil-beyaz-kırmızı renklerde eşsiz bir lezzet. Yeşil-kırmızı-beyaz. Yani İtalyan bayrağının renkleri... İlk pizza; Romalıların ekmeklerine et suyu ve sos sürerek; üstünü de peynir, sebze ve balıkla süslemesiyle başlamış. Meşhur İtalyan pizzasını pişirmek için inceliklerini bilmenize gerek yok. Dondurulmuş pizza çeşitleriyle de bu olağanüstü lezzeti evinize taşıyabilirsiniz.

Bruschetta

İtalyan mutfağının en bilinen atıştırmalıklarından biridir bruschetta. 15. yüzyıldan beri yapılan bu tarihsel yemek, ekmeğin üstüne sarımsak, zeytinyağı, peynir çeşitleri, sebzeler ve domates sürülerek yapılır.

Bruschetta davetsiz misafirler için özellikle ekmekleri değerlendirmek adına en kolay hazırlanabilecek atıştırmalıktır.

Lazanya

Lazanya, peynir ve domates sosuyla yapılan İtalya asıllı bir makarnadır. Farklı katmanlarda ve farklı şekillerde yapılabilen yemeğe, ricotta veya mozzarella peyniri eklenir. Balkabaklı, ıspanaklı, sebzeli ve daha bir sürü çeşidi olan lazanya en çok kıymalı olarak tercih edilmektedir.

Tiramisu

Tiramisu aslında İtalya'ya özgü bir peynir çeşidi olan Mascarpone ile yapılan bir İtalyan tatlısıdır. Bizler ise kahve ve labne peyniri ile yapıyoruz. Bu lezzetli İtalyan yemeklerinin ardından güzel bir İtalyan tatlısı yemek ya da servis etmek isterseniz siz de Tiramisu yapabilirsiniz.

Fotoğraf: Hasan AKBAŞ

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Basın Halkla İlişkiler ve Kurumsal İmaj
Bürosu
İnfaz ve Koruma Memuru

FOTO DEĞER

DEĞER

İstanbul, Ortaköy

İYİLİKTE İNCELİĞİN SEMBOLÜ: “SADAKA TAŞI”

Mesai arkadaşım Sabri Bey, bir Perşembe günü yanıma geldi ve: “Hocam, vaktiniz varsa çay içebilir miyiz?” dedi. Çaylarımızı yudumlarken, Değer Dergisini ilgiyle takip ettiğini söyledi ve ekledi: “Sadaka taşı, diye bir gelenek var, kültür kısmında bu gelenekten de bahsedilebilir mi acaba? diye ekledi.

Bu kısa muhabbet beni gerçekten mutlu etti ve hemen ardından sadaka taşı ile ilgili sığağı sığağına bir araştırma yaptım. “Osmanlı'nın unutulmuş 'Sadaka Taşı' geleneği bu okulda yaşıyor” başlıklı büyük puntolu bir haber okudum: Kütahya Aysel-Selahattin Erkasap Sosyal Bilimler Lisesi'nde bir proje yapılmış ve proje doğrultusunda sadaka taşı ve askıda kitap bölümü açılmış. Bu projede emeği geçen ve projeye katkı veren okul idaresini, öğretmenlerini, öğrencilerini ve ailelerini canı gönülden kutluyorum.

Sadaka taşı geleneği, fakir insanların rencide etmemek için düşünülmüş, Osmanlıdan miras kalan ve unutulmaya yüz tutmuş geleneklerimizdendir. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” inanç ve felsefesiyle kurulan Osmanlı Devleti'nde, insan onuru her şeyin üzerinde tutulmuştur. Herkes gibi fakir insanın da bir onuru olduğu unutulmamış, ona yardım ederken hep bu bilinç ve incelik içinde davranılmaya özen gösterilmiştir.

Sadaka Taşı Nedir?

Sadaka taşı; **genellikle cami, çarşı, hastane, türbe gibi yerlerde ihtiyaç sahiplerinin alabilmeleri için para, altın ya da hediyelerin bırakıldığı, üstü hafifçe oyuk, özel taşlardır.** Osmanlı toplumunda sadaka taşı için; *sadaka çukuru, zekât kuyusu, zekât taşı ve hayrat deliği* gibi isimler de kullanılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de; “Sadakaları açık olarak verirseniz bu ne güzel! Şayet onu yoksullara verirken gizlerseniz bu sizin için daha da hayırlıdır ve sizin bir kısım günahlarınıza kefarettir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” ayetinde sadakanın önemine dikkat çekilmektedir. (Bakara Suresi 271. Ayet)

Veren El Alan Eli Görmemeli

Osmanlı döneminde yaygın olarak görülen sadaka taşları vasıtasıyla nakdî ve aynı yardım yapılmaktaydı. Nakdî yapılan yardımlarda paranın uçup kaybolmaması için **kâğıt para yerine madeni paralar bırakılır**, aynı yardım olarak ise **giyim kuşam eşyaları ve çeşitli besinler** bira-

kılırdı. Fakir ve muhtaç kimseler, sadaka taşlarında biriken başışlardan sadece ihtiyacı kadar alır diğer fakirlere de bir şeyler bırakmaya özen gösterirlerdi. **Bu başışlar, genellikle gece karanlığında veya kimsenin olmadığı bir zamanda, sadakaların bu taşın tepesindeki çukura bırakılmasıyla gerçekleştirilirdi.** İhtiyacı olduğu halde dilenmekten çekinen kimseler gecenin geç saatlerinde taşın yanına para almaya gelir ve kendisi için gerekli olan miktarı buradan temin ederdi.

Sadakanın gizli verilmesi; sadakayı alanın onurunun korunması, başkalarına bundan söz etme vesilesi verilmemesi ve kıskançlıkların tahrik edilmemesi için gereklidir. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav), "Sağ elin verdiği sol el duy-mamalıdır." hadisiyle bu konunun önemine dikkat çekmiştir.

Sadaka verirken alanın yüzüne gururla bakmamak, onu gözle rencide etmemek, verilen başkasına göstermemek ve söylememek, asla başa kaktmamak, daha fazlasını yapmaya niyetlenmek, yapılan iyiliklerin kul ile Allah arasında kalmasına özen göstermek, eski ve güzel geleneklerimizdendir.

"Ey Âdemoğlu! İhtiyacıdan fazla olan malını sadaka olarak vermen, senin için iyi; vermemen ise kötüdür. İhtiyacına yetecek kadarını elinde tutmandan dolayı ayıplanmazsın. İyiliğe, geçimini üstlendiklerinden başla. Veren el, alan elden daha üstündür." (Müslim, Zekât, 97; Tirmizi, Zühd, 32)

Sadaka Taşı Nasıldır?

Sadaka taşları; değişik boyut, biçim ve türde olmakla birlikte, tek parça granit veya mermerden yapılmış, çoklukla silindirik kısa sütunlardan oluşur. İşlevlerine uygun olarak genellikle sade, yalın ve gösterişsizdirler. Yerden yükseklikleri, zaman içinde buldukları zeminin doldurulması veya kazılması nedeniyle çok değişkendir. Özgün boyları genel olarak küçük çocukların ulaşamayacağı (0,80-1,40 m civarı) yüksekliktedir. Daha yüksek taşların yanına, tepesine kolayca ulaşabil-

mek için birkaç basamak konulmuştur. Günümüze ulaşabilenlerin pek çoğu özgün hâllerinden daha kısa görünmektedir. Pek çoğu antik sütunlardan devşirme olduğu için gövde çapları da değişiktir. Ulaşabilen örneklerde gövde çapları 26,5 ile 60 cm arasında değişmektedir. Üst yüzeylerinde tam ortada, çoklukla 4-9 cm çapında ve genellikle bu ya da buna yakın derinlikte çanağa benzer bir çukur yer alır. Bu küçük haznede madeni paralar toplanır.

Bilindiği gibi eskilerde yalnızca madeni para vardır. Osmanlı'da yüzyıllar boyunca (1329'dan 1834'e değin) halkın en önemli satın alma aracı **gümüş akçelerdir** (İlk Osmanlı kâğıt parası "kaime" Sultan Abdülmecid zamanında 1840'ta çıkarılmıştır). Ancak, kimilerinde hazne bulunmaz. Günümüze ulaşabilmiş kimi örneklerde de bu çukurun harçla doldurulmuş olduğu görülür. Kare, dikdörtgen ve altıgen kesitli sadaka taşlarına da rastlanılmaktadır. Taşların üzerinde tarih olmaması, malzeme olarak kullanılan antik sütunların yapılış tarihi ile bunların sadaka taşı olarak kullanılma tarihinin farklılığı, tarihlendirmeyi zorlaştırmaktadır. Sadaka taşlarının toplumsal yaşamda Selçuklu döneminden başlayarak kullanıldığı, Osmanlı'da ise Tanzimat dönemine kadar yaygın olarak kullanıldığı ifade edilmektedir.

Sadaka Taşının Bulunduğu Bazı Yerler

Süleymaniye Cami avlu içinde, Ayasofya Cami Soğukçeşme Sokağı girişinde, Karaköy Arap Cami giriş kapısı yanında, Cağaloğlu Hacı Beşir Ağa Çeşmesi karşısında, Üsküdar Doğancılar İmrahor Cami yanında, Üsküdar Karacaahmet Fethi Ahmet Paşa Cami yanında, Karacaahmet Aşçıbaşı Cami avlusunda, Fatih Mehmed Ağa Cami ana giriş kapısı sağında, Aksaray Sofular Caddesi ile Ragıp Bey Sokağı'nın birleştiği köşede, Kocamustafapaşa Sümbül Efendi Cami ve türbesinde, Kocamustafapaşa Hekimoğlu Ali Paşa Cami avlusunda, Edirne Selimiye Camisinde, Aydın Cihanoğlu Cami ve Alihan Oğlu İsmail Türbesinde, Malatya Somuncu Baba Türbesi ve Külliyesi ve daha niceleri...

Ecdadımız Osmanlı, yardımlaşmayı; asalet, fazilet ve hassasiyet göstererek en güzel şekilde sadaka taşlarıyla çözüme ulaştırmıştır.

Bizlere düşen görev ata mirasımız olan, zenginin kibrini kıran, fakirin utancını örten "Sadaka Taşı Geleneğini" yaşatmamızdır.

Kaynaklar

1. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
2. <https://aydin.ktb.gov.tr>
3. <https://edirne.ktb.gov.tr>

PAHALI BİR MÜLK: DÜRÜSTLÜK

“Cümleler doğrudur sen doğru isen
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen”

Yunus Emre

Allah'ü Teala, insanoğlunu şerefli yaratmış, hayat yolculuğunda ona rehberlik etmek üzere **Peygamberler** göndererek; inanç, yaşam, eylem ve iyi kul olabilmenin yol ve yöntemlerini göstermiştir. Bizlere düşen sorumluluk, Peygamber efendimize gücümüz ölçüsünde itaat ederek, yaşantımızı özgün bir Müslüman kimliğiyle inşa etmeye çalışmaktır. İnançımız ve imanımız gereğidir ki, biz Müslümanların genel anlamda “iyi”liği yalnız Müslümanlığın ilkelerine göre bir özgünlüğe bağlıdır. Peygamber efendimizin beyan ettiği **ahlaki ilkelere uymaktaki başarı oranımız bizim için gerçek bir özgünlük ve olgunluk göstergesidir.**

Yüce dinimiz İslam'ın önemle üzerinde durduğu, değer verdiği temel ahlaki erdemlerden biridir **dürüstlük**. İnsan onurunun ve sağlıklı toplumsal yapının olmazsa olmazlarından, kişinin kendisine karşı en önemli ödevlerindenidir. Kişisel ve toplumsal ilişkilerden ticari ve mesleki faaliyetlere, kamu görevinden hayatın tüm alanlarına kadar mutlaka riayet edilmesi gereken faziletlerden biridir. Dürüstlük; niyetin, düşüncenin, iradenin, özün ve sözün, bütün iş ve davranışın doğru olmasıdır.

Sevgili Peygamberimiz, **“emin”** vasfıyla doğruluk ve dürüstlüğü temsil etmiş, temsil ettiği “Dini Mübin’i İslam’da” bu temel ilkeleri ısrarla müminlere hatırlatarak teşvik etmiştir. Konuyla alakalı Kuran-ı Kerim’de şöyle buyrulur;

“Rabbimiz Allah’tır deyip sonra da dosdoğru yaşayanlara melekler gelerek; ‘Korkmayın, üzülmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin. Biz, dünya hayatında da ahirette de sizlere dostuz. Esirgeyip bağışlayan Allah’ın ikramı olarak (cennette) canınızın çektiği ve dilediğiniz her şey sizindir derler.”

Ayeti kerimeyle **tevhid inancı** ve onunla birlikte istikamet ve dürüstlüğü gerçek Müslümanlık olduğu bizlere hatırlatılmaktadır.

Peygamber Efendimiz (sav) bir hadisinde şöyle buyurmaktadır; *“Din, dürüstlüktür.” Biz kendisine - Kime karşı ya Resulallah, diye sorduk. “Allah’a, Resulüne, Kitabına, Müslümanların yöneticilerine ve bütün Müslümanlara”* buyurdu.

Mümin Özü ve Sözüyle Dürüştür

Doğru ve dürüst olabilmek, Müslüman kişinin ayırıcı vasfıdır. İyi Müslümanın hal dili, doğruluğudur. İnsanın söz ve davranışlarında doğruluğu esas alıp yalandan kaçınması dini, ahlaki ve vicdani açıdan gereklidir.

Fert ve toplum açısından sağlıklı bir hayata sahip olunması için dürüstlüğün esas alınması gerekir.

Peygamber Efendimiz, *“Emr olunduğun gibi doğru ol.”* anlamındaki ayeti kerimeden dolayı *“Beni Hud suresi kocattı.”* buyururken doğru ve dürüst olmanın, bu meziyetlerle yaşamanın pek güç bir iş olduğunu Müslümanlara duyurmuştur.

Dinimizde Allah’a giden yolun adı **“sırat-ı müstakim”** yani “dosdoğru yol”dur. Müslümana düşen görev ise imandan sonra doğru ve dürüst kalabilmektir. Müslüman kendisi, yakın çevresi için bile olsa doğru konuşmak, doğru olmak, gerçeği doğru şekilde ortaya koymak zorundadır.

Hz. Peygamber (sav), *“Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ve yalancılık, hıyanet ile emanet bir arada bulunmaz.”* buyurmuş, *“Mümin yalan söyler mi? sorusuna ise şu cevabı vermiştir: “Konuştuğu zaman yalan söyleyen kimse Allah’a ve ahiret gününe (tam manasıyla) inanmamıştır.”*

Mümin Ticari Hayatında Dürüştür

Müslüman, her türlü ticari faaliyetlerde dürüstlükten ayrılmayıp, işini sağlam ve doğru yaparak, hile ve haksızlıktan uzak duran kişidir. Sevgili **Peygamberimiz**, işinde hile yapan bir kişiye çok sert tepki göstererek, dürüstlükten ayrılmamayı ve taviz verilmemesi hususunda ümmetine şöyle seslenerek ikazda bulunmuştur;

Peygamberimiz bir gün bir buğday yığınının yanına gelmiş, elini buğdayın içine soktuğunda parmaklarına ıslaklık dokunmuştu. Bunun üzerine sahibine,

“Bu ne?” diye sordu. Buğdayın sahibi; *“Onu yağmur ıslattı, ey Allah’ın Resulü”* deyince, Peygamberimiz; *“O ıslak kısmı, insanların görmesi için üste çıkarsaydın ya. Aldatan benden*

değildir.” buyurdu.

Peygamberimiz, bu hadisi şerifle ticari hayatta hile yapan kişinin, İslam ahlakıyla bağdaşmayan bir iş yaptığını, bu davranışıyla güvenilirliğini yitirebilme ihtimalini ortaya koyarak dürüstlük ve doğruluğun önemini ifade etmiştir.

Mümin, Allah’a karşı dürüştür. Mümin, Allah’ın birliğine hakiki anlamda iman ederek, O’na kulluk vazifesine ihlaslı bir niyet ile emir ve yasaklarına riayet etmelidir. Allah’ın rızasına nail olabilmek ve insanların huzur ve mutluluğu için gayret gösterme erdemini her zaman taşımalıdır.

Mümin, Resulüne karşı dürüştür.

Mümin, Peygamberimiz (sav) ve bildirdikleri şeylere gönülden iman ederek, hayatının her alanına aktardığı güzelliklerle ideal bir Müslüman profili ortaya koymalıdır. Sünneti temel alarak yasakladığı davranışlardan uzak durmak suretiyle dürüstlüğünü ve samimiyetini göstermelidir.

Mümin, Kur’an-ı Kerim’e karşı dürüştür. Onun, Allah’tan gelen yaşam rehberi olduğunu, huzur ve saadetin içindeki hükümlerle amel etmekle gerçekleşeceğini bilmelidir.

Mümin, birbirini sevmeye ve diğerlerinin hakkına saygı gösterme konusunda dürüştür. Kişisel çıkar uğruna dostlukları zedeleyecek davranışlardan kaçınmalıdır. Kalp kırma, gıybet etme, iftira atma ve kişilerin şahsiyetlerine ve namuslarına dil uzatma gibi kul hakkına girecek davranışlardan ısrarla kaçınmalıdır.

Sonuç olarak; Peygamber efendimiz (sav), **“güzel ahlaki tamamlamak”** için gönderilmiş bir rehberdir. Müslüman birey, huzur ve huşu içerisinde yaptığı ibadetlerle güzel ahlaki kazanırken; özüyle, sözüyle ve eylemleriyle dosdoğru olur. Bizlere düşen vazife hayatımızı doğruluk ve dürüstlük esasına göre bina ederek, aile fertlerinden başlamak üzere diğer tüm Müslüman kardeşlerimizin de doğru ve dürüst olmaları için sorumluluklarımızı yerine getirme noktasında sabır ve gayret göstermektir.

BAĞIMLILIĞA MÜDAHALE

Davranışlarımızda sürekli bir değişiklik sağlayabilmek için aktif çaba harcamamız gerekir. Sigarayı bırakmak istiyorsanız **bunun bir süreç olduğunun farkında olarak, mümkün olduğunca aktif adımlar atmak süreci başarıyla tamamlamanıza yardımcı olacaktır.** Bağımlılık süreci birbirinden ayrılamayan üç bileşenden oluşur. Bunlar; bağımlılığın fizyolojik boyutu, psikolojik boyutu ve davranışsal (alışkanlık) boyutlarıdır. Bu boyutlara dair müdahale adımlarını bilmek, uygulayabileceğiniz çözüm yolunu seçmenize de yardımcı olacaktır. Bu sayıda **bağımlılığın alt boyutlarına dair müdahaleler ifade edilecek ve kendi ihtiyaçlarınıza göre bireyselleştirebileceğiniz bir 'Sigara Bırakma Planı' sunulacaktır.**

EYLEM: BAĞIMLILIĞIN ALT BOYUTLARINA YÖNELİK MÜDAHALELER

Bağımlılığın Fizyolojik boyutuna yapılacak müdahaleler; **Nikotin Replasman Tedavisi** (NRT) olarak tek başlık altında toplanabilir. Bu yöntem nikotin bandı, nikotin sakızı, nikotin hapı (Champix-veniklin) gibi çeşitli medikal yolları içerir. Buradaki temel mekanizma nikotin kullanma isteğini, yoksunluk semptomlarını ve sigaradan alınan zevki azaltmak üzerinedir.

Bağımlılığın psikolojik boyutuna yapılacak müdahaleler; gevşeme egzersizlerini, sorun çözme ya da duygu düzenleme aracı olarak sigarayı kullanmak yerine alternatif ve sağlıklı yolları öğrenmeyi ve kullanmayı barındırır. Ağırlıklı olarak Bilişsel Davranışçı Terapi modeli ve Motivasyonel Tekniklerle sigara içme düşüncelerini düzenlemek üzerine çalışılır.

Bağımlılığın Davranışsal Boyutuna yapılacak müdahaleler; sigara kullanma rutinlerinizi kırmak, sigara ihtiyacınızı karşılamak için sigara yerine farklı bir araç kullanmak (su içmek, şeker yemek vb.) kendi yaşamınıza ve alışkanlıklarınıza göre düzenlenebilecek yöntemleri içerir.

Bağımlılığın fizyolojik ve psikolojik boyutları için "ALO 171"den veya <https://alo171.saglik.gov.tr> internet adresinden destek alabilirsiniz.

Sigara Bırakma Planım

Aldığınız medikal desteğin yanında yaşamınızda yapacağınız düzenlemeleri tespit edebilmek ve sigara bırakma sürecinde karşılaşılabileceğiniz zorluklara karşı önceden hazırlanmak amacıyla kendinize özel bir 'Sigara Bırakma Planı' hazırlayabilirsiniz. Bu noktada üzerinde düşünülmesi ve hazırlık yapılması gereken olası tüm süreci ve bu süreçte uygulayabileceğiniz müdahaleleri derledik.

1. Adım: Sigarayı bırakmak için kendinize bir gün belirleyin

Not: Önümüzdeki birkaç hafta içerisinde bir gün belirlemeniz bu süreçte kendinizi hazır hissetmenize yardımcı olur.

Seçtiğiniz günün huzursuz hissetmediğiniz, hali hazırda kaygı duymadığınız bir gün olmasına dikkat edin. Örneğin; yapmanız gereken önemli bir iş olduğu bir gün yerine daha rahat hissettiğiniz bir günü tercih edin.

Yaşamınızda yapacağınız bu önemli değişiklikte alacağınız sosyal destek size yardımcı olacaktır. Bu noktada sevdiğiniz, yakınlarınıza sigarayı bırakmayı planladığınızdan ve bunun için bir gün belirlediğinizden bahsedebilirsiniz. Burada dikkat edilecek nokta bu düşünceniizi sizi her koşulda destekleyici olacak kişilerle paylaşmanızdır.

2. Adım: Sigarayı Bırakma Sebeplerinizi Netleştirin

Sebeplerin net olması özellikle yoğun sigara içme isteğiniz geldiğinde, yoksunluk semptomları yaşadığınızda motivasyonunuzu korumanıza ve kararınıza sadık kalmanıza yardımcı olacaktır. Hazırladığınız bu listeye haftada bir veya birkaç kere göz atarak sigara bırakmaya hangi sebeplerle karar verdiğinizi kendinize hatırlatabilirsiniz. Sizin için birkaç madde listeledik.

Sigarayı Bırakma Sebeplerim;

- Daha uzun ve sağlıklı yaşayabilmek,
- Ekonomik olarak zarara uğramamak,
- Hayatımın kontrolünü yeniden elime alabilmek,
- Çocuklarım ve ailem,
- Çevreme iyi örnek olmak,
- Sigara içilen alanların kısıtlanması sebebiyle kendimi daha fazla rahatsız hissetmemek,
- Daha iyi görünmek ve rahatsız edici kokmamak.

Bırakma kararınızı özümsemek ve kendinize uygun sigarayı bırakma sebeplerini belirleyebilmek için aşağıdaki soruları yanıtlayabilirsiniz.

- Sigaranın nesini sevmiyorum?
- Sigara içerken hayatımda kaçırıklarım neler?
- Sigara içmek sağlığımı nasıl etkiliyor?
- Sigarayı bıraktığımda hayatımda neler daha iyi olacak?

3. Tetikleyicilerinizi Tanıyın

Tetikleyiciler sigara içme isteğinizin gelmesine sebep olabilen her şeydir. Tetikleyicilerinizin neler olduğunun farkında olmak planlama ve hazırlık yapmanıza yardımcı olur. Sigara içme isteğini getiren tetikleyiciler yaşamınızdaki her şey olabilir. Bunları duygusal, günlük yaşam ve sosyal olarak kategorilendirmek uygun başa çıkma yolunu da kolayca seçmenize yardımcı olur. Sigarayı bıraktıktan sonra özellikle günlük yaşam ve sosyal tetikleyicilerinizden mümkün olduğunca uzak durun. Sonrasında tetikleyicilerinizle başa çıkmak için farklı ve sağlıklı yolları uygulayabilirsiniz.

Duygusal Tetikleyiciler

- Stres
- Mutluluk
- Anksiyete
- Heyecan
- Öfke
- Yalnızlık
- Sıkılma
- Rahatlık

Hissettiğiniz duygular sigara içme isteğinizi tetikleyebilir. Örneğin; keyfiniz yerindeyken o anın tadını çıkarmak ya da öfkenizi atmak gibi amaçlarla sigara içmek isteyebilirsiniz. Sigara içme isteğinizin geldiği bir duygu durumu içerisinde olduğunuzu fark ettiğinizde;

- Güvendiğiniz bir yakınınızla bu konu ve nasıl hissettiğiniz hakkında konuşabilirsiniz.
- Zihninizi ve bedeninizi yavaşlatmak için gözlerinizi kapatın, yavaş ve derin nefes alın.
- Keyifli bir anda sigara içme isteğiniz geldiyse dikkatinizi bu isteğe vermeden andan keyif almayı sürdürmeye odaklanın.
- Hayatınıza egzersiz dâhil ederek beynin ödül sistemini doğal yollarla sizi iyi hissettirecek şekilde çalışması yönünde güçlendirin.
- Rahatlatıcı müzik dinleyebilir, gevşeme egzersizleri yapabilirsiniz.

Günlük Yaşam Tetikleyicileri

- Sabah uyanmak
- Telefonla konuşmak
- İşe/çalışmaya mola vermek
- Çay, kahve içmek
- Sosyal medyada, televizyonda sigara ile ilgili bir görüntü görmek

Yaşamınızda sigara içme davranışıyla ilişkilendirdiğiniz her türlü aktivite günlük yaşam tetikleyicilerinizi oluşturabilir. Buradaki temel müdahale yaptığınız/içinde bulunduğunuz aktivite ile sigara içme isteğiniz arasındaki ilişkiyi ortadan kaldırmaktır. Bunun için aşağıdaki önerileri deneyebilirsiniz.

- Sigara alışkanlığınız yerine sakız çiğneme, şeker yeme gibi sigara yerine koyabileceğiniz yeni davranış örüntüleri geliştirebilirsiniz (Örneğin; yemekten sonra, kahve yanında sigara yerine çikolata yerken su içmek).

- Sigara kullanmayı el alışkanlığı olarak tanımlayan kişileri duymuşsunuzdur. Bu tarz bir örüntünüz varsa ellerinizi meşgul edecek stres topu, bilye taşımak ya da el işiyle ilgilenmek gibi farklı bir yol bulabilirsiniz.
- Oturuyorsanız ayağa kalkmak, hareket etmek dikkatinizi yaptığınız davranışın getirdiği sigara içme isteğinden uzaklaştıracaktır (Örneğin; iş/çalışma molalarınızda sigara içmek yerine kısa yürüyüşler yapmak).
- Davranış kalplarınızı değiştirin. Yemeklerden hemen sonra dişlerinizi fırçalayarak yemekten hemen sonra içtiğiniz sigaranın yerine farklı bir davranış gerçekleştirmiş olursunuz.

Sosyal Tetikleyiciler

- Sigara içen birini görmek
- Sigara içenlerin yanında bulunmak
- Sigara teklif edilmesi

Sosyal çevreniz de sigara kullananları içerdiği için bu tetikleyiciyle baş etmek çevrenizin desteğine bağlıdır. Bu noktada aşağıdaki öneriler sosyal tetikleyicilerle başa çıkmanıza yardımcı olacaktır;

- Arkadaşlarınız, aile üyeleriniz sigara içtiğinde onların yanından uzaklaşmak,
- Yanınızda sigara içmemelerini rica etmek,
- Mümkünse sigara içilen ortamlara girmemek,
- Sigarayı bıraktığınızı çevrenize açık bir şekilde söylemek.

4. Sigara İçme İsteği Olduğunda Baş Etmek İçin Uygulanabilecekler

Sigara içme isteğiniz geldiğinde dikkatinizi bu istekten uzaklaştırmak sigara içme arzusuyla başa çıkabilmek için önemlidir. Aşağıdaki liste sigara içme isteğiniz geldiğinde bu istekle sağlıklı bir şekilde başa çıkabilmeniz için size yardımcı olabilecek çeşitli yolları içermektedir. Burada önemli olan herkesin

başa çıkma yönteminin birbirinden farklı olduğu hatta bazen bu yolların çeşitli kombinasyonlarına ihtiyaç duyduğudur. Sizin için uygun olan başa çıkma metodunu bulana kadar denemeniz önemlidir. Sigara içme isteği geldiğinde;

- Yaptığımı işi durdurup başka bir işe yöneleceğim ve dikkatimi bu işe vereceğim. Örneğin; yapılacaklar listesi hazırlamak, masadaki evrakları düzenlemek, odada yastıkları düzeltmek, telefonda oyun oynamak gibi dikkat dağıtıcı etkinlikler yapabilirsiniz.
- Fiziksel olarak edeceğim, egzersiz yapacağım. Örneğin; kısa bir yürüyüş yapmak, merdiven inip çıkmak, yürüyerek markete gitmek. Düzenli egzersiz yapmak; sigara içme isteğiyle baş etmek, duygu durumu düzenlemek ve yoksunluk semptomlarıyla baş etmek konularında etkili bir yöntemdir.
- Sigara içmenin yasak olduğu bir yere gideceğim. Örneğin; iş yerinde sigara içen arkadaşların yanına gitmek yerine odanın içinde kalmak, kafede sigara içilmeyen alanda oturmak, kütüphaneye, sinemaya gitmek gibi

zorunlu olarak sigara içemeyeceğiniz alanlarda bulunmanız sigara içme isteğiniz sönerken güvenli bölgede kalmanızı sağlayacaktır.

- Su içeceğim.
- Nefes egzersizi yapacağım. Derin derin 10 nefes almak ve bu sürede dikkati nefese odaklamak, istek hala yoğunsa 10 derin nefesi bir kere daha tekrar ederek isteğin fiziksel belirtileri üzerinde kontrol sağlayabilirsiniz.
- Sigarayı bırakmama konusunda bana destek olacak birini arayacağım.

İp Ucu: *Nefes egzersizi için sakın bir yerde rahat bir pozisyonda oturun. Nefesinizi burundan dört saniyede alın ve ağızdan üç saniyede verin. Bu egzersiz boyunca dikkatinizi nefesinize odaklayın.*

Önemli Not: *Sigarayı bıraktıktan sonra yaşadığınız yoğun sigara içme isteği geçicidir ve bu yoğun içme isteğinin gelme sıklığı azalarak zamanla kaybolur. Her sigara içme isteği atağı geldiğinde farklı bir metotla bu olumsuz durumu atlatabilirsiniz.*

Size İyi Gelecek Etkinlikler Ayarlayın!

Sigara bırakmak kolay bir süreç değildir. Sigarayı bıraktıktan sonraki süreçte kendinizi keyifsizlik, uykusuzluk, sinirlilik, gerginlik gibi olumsuz durumlar içerisinde bulabilirsiniz. Bu sebeple sigara bırakma sürecinde küçücük bir ilerlemeyi bile kutlamak ve kendinizi ödüllendirmek sürece bağlılığınızı korumanıza yardımcı olacaktır. Size iyi hissettirecek eğlenceli, dinlendirici etkinlik havuzu oluşturmak kendinizi ödüllendirmek istediğinizde, zorlu durumlarla ya da aksiliklerle karşı karşıya kaldığınızda kendinizi biraz daha iyi hissetmeniz size yardımcı olacaktır.

Sevdiğiniz bir şarkıyı dinlemek, sevdiğiniz ve sizi destekleyen birini aramak, evcil hayvanınızla oyun oynamak, koşu yapmak gibi aktiviteler etkinlik havuzunuzu oluşturmanızda size yardımcı olabilir.

Kaymayla Başa Çıkmak

Sigara bırakmaya karar veren bireylerin zaman zaman kayma evresi içerisine girmeleri ve yeniden sigaraya başlamaları yaygındır.

Yeniden sigara içtikten sonra önemli olan 'İş işten geçti', 'Tüm çabalarım boşa gitti' gibi düşüncelerle sigarayı bırakma sürecinden vazgeçmek değil, sigara bırakma davranışını sürdürmeye odaklanmaktır. Sigara bırakma süreci içerisinde olduğunuz zaman diliminde sigara içtiyseniz ya da sigaraya yeniden başladıysanız aşağıdaki adımları gözden geçirmeniz sigarayı bırakma sürecinizde size yardımcı olacaktır.

- Sigarayı bırakma tarihinizi yeniden düzenleyebilirsiniz. Bu tarihi belirlerken ihtiyaçlarınızı göz ardı etmemeye özen gösterin.
- Sigarayı neden bırakmak istediğinize dair hazırladığınız notları yeniden okuyun.
- Sigara içmediğiniz zamanları gözden geçirin ve bu süre için kendinizi tebrik edin.
- Yeniden sigara içmenize neyin sebep olduğunu düşünün. Bir dahaki sefere benzer bir duruma karşılaştığınızda nasıl bir çözüm yolu uygulayabilirsiniz buna yönelik bir ön hazırlık yapın.

Biliyor musun? Sigara içenlerin çoğu, tamamen bırakmadan önce birkaç kez denemeye ihtiyaç duyar. Gerilemeleri, sizin için neyin işe yarayıp neyin yaramadığını öğrenmenin bir yolu olarak düşünün ve bu bilgiyi bir sonraki bırakma girişiminde kullanın.

5. Kendinizi Başarıya Hazırlayın

Yaptığınız planı destekleyici ek stratejiler motivasyonunuzu ve sürece bağlılığınızı koruyacaktır. Aşağıdaki önerilerle uygulayabileceğiniz ek stratejilere ulaşabilirsiniz.

- Sigara bırakma ilaçları hakkında bir doktora danışın.
- Evinizde ya da arabanızda bulunan sigara, çakmak, küllük gibi malzemeleri atın.
- Sizi destekleyecek insanlarla planınızı ayrıntılarıyla paylaşın.
- Daha önce sigarayı bırakmış ve bu kararını hala sürdüren bir tanıdığınız varsa kendisine nelerin işe yaradığını ve uyguladığı stratejileri sorun.
- Telefonunuza 'sigara bırakma hattı' numaralarını kaydederek destek alın.
- Sigara bırakma sürecinde size destek olacak bir uzmandan danışmanlık alın.

Umuyoruz yukarıdaki yönerge ve bilgiler dahilinde sigara bırakma sürecinizde size yardımcı olabilecek yollara ulaşabilmiş ve kendi 'Sigara Bırakma Planı'nızı hazırlayabilmişsinizdir. Hedeflerinize ulaştığınız sağlıklı bir nefes dileyiyle!

Kaynaklar

1. <https://stopsmokinglondon.com/turkish/how-to-stop-smoking/nicotine-replacement>
2. <https://www.psychiatry.org/patients-families/addiction/what-is-addiction>
3. Uzbay, T. (2009). Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler Ve Bağımlılık Yapan Maddeler
4. http://www.eczaakademi.org/images/upld2/ecza_akademi/makale/20110325100354mad_de_bagimliliği_tarihcesi.pdf adresinden erişildi
5. National Cancer Control Programme, Manual for Tobacco Cessation (2005). Directorate General of Health Services Ministry of Health and Family Welfare Government of India

BİLMEYEN BAŞKALARINA ZARAR VERİYOR OLABİLİR MİYİZ?

Değerli Okurlar, hava kirliliği ve deniz kirliliği sıklıkla duyduğumuz kavramlardır. Işık kirliliği ise çok fazla duyulmuş olmasa da dünyamızı tehdit eden tehlikelerden biridir. Bu yazımızda ışık kirliliği nedir ve çeşitleri nelerdir, ışık kirliliğinin nedenleri nelerdir ve nasıl önlenir? gibi sorulara yanıt arayacağız.

Işık Kirliliği Nedir ve Çeşitleri Nelerdir?

Işık kirliliği, aşırı yönlendirilmiş ve yapay olan, rahatsız edici ışık huzmesine verilen isimdir. Işık kirlilikleri istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Örneğin; astronomi araştırmaları ışık kirliliği nedeniyle rahat yapılamaz, ekosistemin bozulmasına neden olur, insanların sağlıklarını da olumsuz etkiler ve enerji israfına yol açar.

Geceleri çok ışıklı yerlerde genellikle yıldızları göremeyiz. Halbuki yaklaşık 100 yıl önce büyük şehirlerde dahi gece gezerken Samanyolu galaksisi çok net bir şekilde görülebilirdi. Van Gogh, Holst ya da Shakespeare gibi sanatçılar için geceleri ve gündüzleri gökyüzünde yıldızlar görmek oldukça sıradan bir şeydi. Ancak, günümüzde her yer yapay ışıklar ile ışıklandırıldığından dolayı özellikle geceleri gökyüzüne baktığımız zaman yıldızları görmemiz büyük ölçüde zorlaşmaktadır. Yanlış yapılan aydınlatmalar nedeniyle geceleri gökyüzünün kontrastı bozulduğundan ve çok fazla ışığa maruz kalıldığından yıldızları göremeyiz. Yıllar içinde yapay ışıklara ilginin artması ışık kirliliğinin de günden güne artmasına yol açarak bu döngüyü devam ettirmektedir.

Işık Kirliliğinin Nedenleri ve Çözüm Yolları

Işık kirliliğinin başlıca sebeplerden biri, yapay ışıkların gereksiz yere kullanılmasıdır. Kötü tasarlanmış konutlar, yanlış konumlandırılmış ışıklar ve endüstriyel dış mekan aydınlatmaları ışık kirliliğinin başlıca sebepleridir. Koruması olmayan ışıklandırma armatürleri, ışıklarının yarısını gökyüzüne ve yan taraflara göndermektedir. Yayılan ışığın yarısından azı hedeflenen bölgeyi aydınlatmaktadır. Bu sebeple aydınlatmaların %30 gibi bir miktarının boşa gittiği tahmin edilmektedir. Işığın yarattığı kirlilikler sadece ABD’de her yıl yaklaşık 1.7 milyon ton karbondioksit salınımına sebep olmakta bunun yanında 2.2 milyar dolarlık da elektrik israfı meydana getirmektedir.

Işık Kirliliği Nasıl Önenebilir?

Işık kirliliği dış mekanlarda kullanılan aydınlatmaların iyileştirilmesi ile azaltılabilir. Dış mekan aydınlatmaları genellikle güvenlik ve görüş açısının artması amacı ile kullanılır. Fakat amacını aşan ışıklandırmanın verdiği zarar da göz ardı edilmemelidir.

Konfor ve güvenlikten ödün vermeden alınacak basit önlemler ışık kirliliklerinin önüne geçmek mümkündür. Kompakt Floresan lambalar ya da sıcak beyaz aydınlatma sağlayan LED ampuller kullanmak gibi. Dış mekanlarda korumalı armatürler seçilebilir. Böylelikle ışığın doğrudan gökyüzüne ya da yan kısımlara yansımalarının önüne geçilir. Hareket sensörü kullanmak da dış mekan aydınlatmaları için doğru bir çözüm yolu olacaktır. Bu sayede ışık yalnızca gerekli olduğu durumlarda açık kalacak ve onun dışında açılmayacaktır. Daha sağlıklı ve daha güzel bir dünya için hep birlikte ışık kullanımına dikkat ederek ışık kirliliğine engel olmak bizim elimizde...

Kaynak

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/isk-kirliligi-nedir-ve-cesitleri-nelerdir-isk-kirliligi-nedenleri-ve-nasil-onlenir-cozum-yollari>

EĞİTİM

Ebeveynlerin eğitim durumu ve çocuğun yetiştirilmesindeki tutumları, çocuğun planlı veya plansız eğitim durumunu etkilemektedir. Çocuktan beklentiler, çocuğa sunulacak öğrenme yaşantıları ve hatta onlarda oluşacak şemalar, anne-baba eğitimleri ile şekillenmektedir.

Eğitim bir süreçtir. Literatürde yaygın olan ve kabul gören eğitim ise “*Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci*” olarak tanımlanmaktadır. Her birimiz bilinçli veya bilinçsiz, olumlu veya olumsuz birçok öğrenmeye maruz kalıyoruz. Eğitim ve öğrenme sürecine ne kadar bilinçli yaklaşırsak hem kendi öğrenme ihtiyacımıza duyarlılığımız artıyor hem de bu ihtiyaçları gidermeye yönelik bilinçli davranışları deneyimliyoruz. Eğitim öyle bir süreklilik arz ediyor ki hayatımızda, uzmanların üzerinde durduğu ve birçok zaman tartışma konusu da olan “eğitim ne zaman başlamalı” sorusuna verilen cevaplar dahi oldukça şaşırtıcı olabilir.

Dünyaya geldiğimiz ilk nefesimizle yaşadığımız alanı keşfediyor, annemizin bizi ilk beslediğinde sütün tadını öğreniyoruz. Hatta fizyolojimiz ve sindirimimiz gibi birçok sistemimiz değişen yaşam koşullarına adapte olmaya çalışıyor. **Peki, bu ilk deneyimlerimiz, bizim öğrenmeye doğduğumuz andan itibaren mi başladığımızı**

gösteriyor? İşte uzmanlardan gelen şaşırtıcı cevaplardan bazıları bu sorunun cevabına “Hayır” diyor. Hayır, **bizim öğrenmemiz, biz doğmadan çok önce başlıyor.** Evlilik kararını veren çiftler aslında çocuklarının eğitiminin ilk adımını atmış oluyor. Genetik faktörlerin yanı sıra bilinçli ebeveynlerin varlığının bizlerin eğitimimizde ilk adım olduğu genel kabul görmüş bir ifade olarak literatürde yerini alıyor. Bunları göz ardı etmeden anneannelerimizin, atalarımızın sözleri de bizi bilinçlendiriyor.

Bizim Öğrenmelerimiz, Onlar İçin İlk Adım

Ebeveynlerin eğitim durumu ve çocuğun yetiştirilmesindeki tutumları, çocuğun planlı veya plansız eğitim durumunu etkilemektedir. Çocuktan beklentiler, çocuğa sunulacak öğrenme yaşantıları ve hatta onlarda oluşacak şemalar, anne-baba eğitimleri ile şekillenmektedir. Çocuk; iş hayatında, kendi ebeveynlik yolculuğunda, sosyal becerilerinde şemalarını kullanır. Sadece çocuğumuzu yetiştirdiği-

mizi düşünürken, onda oluşturduğumuz şemalarla onun çocuklarını, çocuklarımızın çocuklarını da yetiştirdiğimizin farkına varmamız gerekir.

Genetik ve Eğitim Etkileşimdedir

Evet, genetik yatkınlığımız öğrenmelerimize, yeteneklerimize etki edecek, evlendiğimiz kimse ise çocuklarımızın ilgi, tutum ve inanışlarına dokunacaktır. Bizler öğrenmenin tanımında olduğu gibi kasıtlı ve istendik davranış değişimi meydana getirme sürecine bilinçli olarak dâhil olduğumuzda çocuğumuzun eğitimine pozitif katkı sağlamış olacağız.

Özetle; **birçok araştırmacının belirttiği gibi eğitimimiz, ebeveynlerimizin evlenme kararıyla başlamakta, hamilelik sürecini kapsamakta ve bizim özellikle doğum sonrası dönemde bizi biz yapan öğrenmelerimizle devam etmektedir.**

İnsan, En Çok Vakit Geçirdiği 5 Kişinin Ortalamasıdır

Yazar Jim Rohn; “*İnsan, en çok vakit geçirdiği 5 kişinin ortalamasıdır.*” der. Biz ne kadar kendimizi geliştirirsek, bizimle iletişimde olan en yakın insanlar da gelişimin ışığından nasibini alır. Biz kendini geliştiren bir bireyin en çok vakit geçirdiği yakınıysak, ondaki ışığı görür ve katarız bilincimize. Arkadaşlarımız, çocuklarımız, hizmet verdiğimiz toplum her birimizin kişisel gelişimi ve doğru davranış örüntülerini modellemesi ile daha da istendik davranışlar kazanmamıza, kazanmama fayda sağlar.

Yazımızın başında da ifade ettiğimiz gibi, eğitim ve öğrenme yaşam boyu devam eden, süreklilik arz eden muazzam bir biliş alanıdır. Yeni sayılarda eğitim dolu içeriklerle buluşmak dileğiyle, sağlıklı kalınız.

Kaynak

<http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/60818.pdf>

NEREDEN GELDİ BU SÖZCÜKLER

Sözcükler dilden dile aktarılırken kültür farkı başta olmak üzere birçok sebepten dolayı ya anlam kayması yaşar ya da anlamı tamamen değişir. Bazen de mecaziyken gerçek, gerçekken mecazi anlama bürünürler. Diller ve kültürler arasındaki çok renkliliği oluşturan bir durum olan bu geçişkenlik, aynı zamanda milletlerin yok olmasına mani olmaktadır. Çünkü bir milleti yok eden dillerinin yok olmasıdır. Mesela; Akadlar savaş sahasında yok olmamıştır. Akadlar, dil ve kültür sahasında yok olmuştur. Bu durum Sümerler, Asurlar için de geçerlidir. Tabii ki ırklarına kıran girmemiştir. Vaziyetin sebebi kendi dillerini konuşmayı bırakmış olmalarıdır.

"**Ukalâ**" Arapça âkil kökünden gelen bir sözcüktür. Akıllılar manasına gelir. Arapça'daki bu manasını bizim dilimizde sürdürememiş, daha olumsuz bir manaya bürünmüştür. Bizim dilimizde akıl iyi bir şeydir ama ukalalık iyi bir şey değildir. Birisinin ukala olduğunu söylüyorsak ondan haz etmediğimizi ima etmiş oluruz.

Daha çok kayıt kuyut ikilemesinden oluşan "**kuyut**" sözcüğü anlamsız bir ifade değildir. Kayıtlar anlamına gelmektedir. Yani biz Arapça'daki anlamıyla kayıt kayıtlar demek istiyoruz. Kayıt sözcüğü aynı anlamda geçmiştir ama kuyut anlamsızlaşmıştır.

"**Personel**" Latince "persona" kökünden gelmektedir. "Maske" anlamına gelmektedir. Kişinin, bir işe gittiğinde özel hayatını geride bıraktığı için maske taktığı düşünülmektedir. "Gerçek yüzünü göstermemeyi" içeren bir ifadeden oluşmuştur.

"**Alarm**" sözcüğü, Fransızca'dan bize geçmiştir. Köken olarak İtalyanca'dır. "All arme" emrinden oluşur ve "herkes silahlara" demektir. Alarm ile okula, işe gittiğimizi düşünürsek "herkes silahlara" emrini kısmen de olsa yerine getirdiğimizi düşünebiliriz.

"**Bisküvi**" Fransızca "bis:iki" ve "cu-it:pişmiş" sözcüklerinin birleşimiyle oluşan bir çifte pişirme anlamındaki sözcüktür. Sözcüğün en önemli tarafı Türkçe tarzı bir birleşme ile oluşmuş olmasıdır. Fransızca'nın dil yapısına uyan bir sözcük değildir. Muhtemelen Fransızca'dan başka dillere geçip yapılandırıldıktan sonra Fransızca'ya geri dönmüştür.

"**Emoji**" Japonca kökenlidir. "e" resim, moji "harf" anlamındadır. "Resimli harf" şeklinde çevrilebilir. Eğer daha ekonomik bir çeviri bulabilseydik yani dilimizde daha pratik bir sözcükle karşılasaydık bu kadar yaygınlaşmamış olurdu.

"**Palavra**" İspanyolca kökenlidir ve aslında "laf, söz" manasındaki çok olumlu anlamda bir sözcüktür. Fakat biz, bu sözcüğü hiç de olumlu bir anlamda kullanmayız. Sokak jargonundaki anlamı boş, tutulmayan sözdür. İtalyanca, Fransızca ve İspanyolca sözcükler sokak jargonunda daha fazla yer almaktadır.

Fransızca "**morter**" fiili ölmek anlamındadır. Bizim sokak jargonunda yer alan "mortu çekmek" ifadesi ölmek anlamında kullanılmaktadır.

"**Hayat**" sözcüğü, Arapça "hayaa" kökünden gelen bir sözcüktür ve yaşam anlamına gelir. Yaşam ise Türkçe'dir. Yeşilin de kökü olan "yaş" sözcüğünden türemiştir. Yaş; taze, canlı demektir. "Yaşam" tazeliği barındırmaya muktedirdir. Hatta yaşlı sözcüğü bile taze manasından gelir. Yaşlı nasıl taze oluyor dersiniz eğer, henüz ölmemiş derim. Arapça kökenlisi olan "ihtiyar" ise seçme hakkı olan manasındadır. Eski dönemlerde yaşlanmak kişiler için çok önemli bir nitelikti. Hem kişinin tecrübesi artmış hem de savaşlara, kıtlığa, açlığa rağmen hayatta kaldığı için saygı gösterilen birisi haline gelmiştir.

"**Şubat**" kırıp dökmektir. Eskiden kışın en ağır geçtiği zaman olması münasebetiyle insanlar için zorlayıcı bir aydır. Üstelik gün sayısındaki kısalığa rağmen şubat tam ters köşe bir aydır.

"**Pide**" Aramice kökenli 'ekmek parçası' anlamındaki sözcüktür. Dildeki manası kırma, dökme, parçalamadır. Tıpkı şubat gibi pide de kırıkların ifade edildiği bir addir.

"**Vefa**" borcuna sadık olma manasındaki bir sözcüktür. Kişinin tanıdıklarına karşı taşıdığı duygular, onları unutmaması, arayıp hatırlarını sorması, onları düşünmesi borç olarak kabul edilir. Bizler, bir fincan kahveye kırk yılı bağlayan bir kültürün insanlarıyız ve haliyle hiçbir iyiliği unutmama, göz ardı etme, hele hele de nankörlük yapma lüksümüz yoktur.

"**Lüks**" Fransızca'dır ve israf anlamına gelmektedir. İhtiyaçlarımızı yok sayıp, lükslerimize kendimizi ve daha önemlisi ruhumuzu köle ettiğimiz bu zamanda israfı sıklıkla yapıyoruz.

"**Ego**" Yunanca ben demektir. Kişinin sürekli ben demesi tehlikeli sulara yüzdüğünü gösterir. İnsan, dünyadaki her şeye hâkim değildir. Ancak her şeye hâkim değildir. Hâkim olmadığı şeylerden birisi de "kendi"

dediğimiz en hakiki vicdanı ve aynası olan nefsidir. Nefsinin kurbanı olan kişi ancak ben sözcüğünün dışına çıkamayan kişidir.

"**Sekreter**" Latince'dir ve sır kökünden türemiştir. Sekreter, işverenin ticari sırlarını saklaması açısından personel arasında sır yükümlülüğünü alan ilk özel meslek grubudur.

"**Horon**" Yunanca toplu dans manasındadır ama Karadeniz'e çok yakışmış ve özünü orada bulmuştur.

Değerli Okurlar, sözcüklerle konuşurken anlamlarını da bilmek gerekir. Bazı sözcükler bizim kullandığımızdan çok daha farklı bir manaya gelmektedir. Bu da demek oluyor ki, yanlış konuşmaktayız ve kendimizi, derdimizi yanlış anlatmaktayız. Sözcüklerin bizim istediğimiz gibi kullanılma huyu yoktur. Onlar, bizim değil kendilerinin istediklerini anlatırlar. Çünkü onlar bizim duygularımıza bizden daha fazla açıktır ve gerekirse dil sürçmeleriyle kendilerini ortaya atarlar ya da yüzümüzdeki ifadeyi, davranışlarımızı evirip çevirme marifetiyle gerçek manalarına erişirler. "Biz mutluyuz" dedik diye sözcükler de o anlamı vermezler. Bir şekilde durumumuzu ayan ederler. Özetle; dil, düşünceler birikintisidir ve düşünmeden oluşturulan her dizim anlamsızlığa gebedir.

HALİDE EDİP ADIVAR

Necip Fazıl Kısakürek, Halide Edip için; *“Türk kadınlığı teknesinde böyle bir örnek yoğurduğu için övünebilir.”* demişti. **Peyami Safa** ise, *“Tek Türk savaş romancısı”* olarak tanımlamıştı. İşte bu iki büyük yazarımızın söyledikleri bile Halide Edip’in Türk Edebiyatı açısından ne kadar önemli bir isim olduğunu bizlere gösteriyor.

Halide Edip Adivar, 1884 yılında İstanbul’da doğdu. Yazdığı eserlerle ve Kurtuluş Savaşı’nda **Milli Mücadele**ye verdiği destekle kendisinden söz ettirmeyi başarmış değerli şahsiyetlerden birisidir. Annesini çok küçük yaşta kaybettikten sonra çocukluğunu anneannesinin ve büyükbabasının yanında geçirdi. 1893 yılında Üsküdar Amerikan Kız Koleji’ne girdi. Bu sırada kendisini geliştirmeyi de ihmal etmeyen Halide Edip, özel hocalar tutarak Arapça, İngilizce, Fransızca ve müzik dersleri aldı. 1901 yılında Üsküdar Amerikan Kız Koleji’nden mezun oldu. İlk yazıları **Tevfik Fikret**’in

“Tanin” gazetesinde “Halide Salih” imzasıyla yayımlandı. Daha sonra yazdığı yazılar nedeniyle tehditler almaya başladı ve 31 Mart olaylarından sonra öldürüleceği endişesiyle Mısır’a gitti. 1909 yılında ise yeniden yurda döndü.

Halide Edip, İzmir’in işgalinden sonra Sultanahmet, Üsküdar ve Fatih mitinglerine katıldı. Bu mitinglerde yaptığı konuşmalarla hem **Milli Mücadele**’ye olan desteğini gösterdi hem de halkın bilinçlenmesine katkı sağladı. Özellikle Sultanahmet mitinginde yaptığı konuşma Halide Edip’in çok güçlü bir hatip olduğunu da gösterdi. 1920’de Kurtuluş Savaşı’nda daha aktif rol alabilmek amacıyla Anadolu’ya geçti. Sakarya Savaşı’nda kendisine “Onbaşı” rütbesi verildi. İlerleyen zamanlarda Anadolu Ajansı’nın kuruluşunda rol alacak ve kendisine Anadolu Ajansı’nın “İsim Annesi” denilecekti. Cumhuriyet’in ilanından sonra kendisini iyice edebiyata veren Halide

Edip, 9 Ocak 1964 tarihinde arkasında sayısız eser bırakarak hayata gözlerini yumdu.

Birçok farklı türde eser bırakan Halide Edip’in; “Ateşten Gömlek”, “Yeni Turan”, “Vurun Kahpeye”, “Sinekli Bakkal” ve “Handan” en çok okunan eserleridir. Bu eserler içerisinde “Ateşten Gömlek”, “Yeni Turan” ve “Vurun Kahpeye” adlı eserleri Kurtuluş Savaşı dönemindeki ulusçu ve milli duyguları ön plana çıkardı. “Kenan Çobanları” ile Maske ve Ruh” adlı eserleri Halide Edip’in tiyatro türünde kaleme aldığı eserleridir. Ayrıca anı türünde de “Mor Salkımlı Ev” adlı eseri kaleme almıştır.

Kaynaklar

1. https://www.turkedebiyati.org/yazarlar/halide_edip_adivar.html
2. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/turk-edebiyati-nin-ilk-savas-romancisi-ve-aanin-isim-annesi-halide-edip-adivar/2102819>
3. <https://www.haberturk.com/halide-edip-adivar-kimdir-halide-edip-adivar-in-kisaca-hayati-2615075>

14 ŞUBAT DÜNYA KİTAP DEĞİŞİM VE BAĞIŞ GÜNÜ

2011 yılında Amerika'nın Minnessota eyaletinde yaşayan 6 yaşındaki Jack Broadmoore isimli minik bir kitap kurdu, "Kitap Verme Günü" isimli bir tatil uydurmuş. Tüm arkadaşlarını ve aile üyelerini de bu tatilde birbirleriyle kitap değiş tokuşu yapmaya ikna etmiş. Bundan 1 yıl sonra Jack'in annesi Amy Broadmoore, çocuk kitapları bloğunda tüm okurlarını, çocuklara kitap hediye ederek "Kitap Verme Günü"nü kutlamaya davet etmiş. 2013 yılında da Güney Afrika'dan Brezilya'ya, Singapur'dan İngiltere'ye, Hindistan'dan Yeni Zelanda'ya kadar pek çok farklı ülkeden video içerik üreticilerinin birlikte hareket ederek insanları, o günü "çocuklara kitap verme günü" olarak kutlamaya çağırmışlar. İşte o günden itibaren dünyanın pek çok ülkesinde "14 Şubat Uluslararası Kitap Değişim Günü" olarak kutlamaya başlandı.

Henüz bizim ülkemizde çok yaygın olarak kutlanılmasa da, tüketim çılgınlığına kapılmadan çocuklar için faydalı olabilecek bu harekete nasıl dahil olabileceğimize bir bakalım;

- Öncelikle evde okuduğumuz ve bir daha okumayacağımızı düşündüğümüz kitaplarımızı ayıralım.
- Çevremizde kitaplarla ilgili kişilere bu kitapları verelim.
- Bir çocuğa kitap alalım.
- Arkadaşlarımızla kitaplarımızı değiş-tokuş edelim.
- Okulda, sınıfta, mahallemizde, sitemizde kitap değiş tokuş günü düzenleyelim.
- Kitaplarımızı kütüphaneye, okula, hastaneye, sivil toplum kuruluşlarına veya kitap kampanyalarına bağışlayalım.

Adalet Bakanlığımız da geçtiğimiz yıl "Bir Kitap Bir Umut" adlı kitap bağış kampanyasını Ankara'da başlattı. 3 hafta süren bu kampanyaya 81 ilden geniş katılım sağlandı. Kampanya boyunca merkeze ulaşan kitap sayısı 256.376 oldu. Böylesine anlamlı bir kampanyada emeği geçen Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü personeli başta olmak üzere, bütün adliye çalışanları ve bağış yapanlara teşekkür ediyor, bu vesileyle "14 Şubat Dünya Kitap Değişim ve Bağış Günü"nü kutluyorum.

Kaynak

<https://ailedenokula.com/14-subat-uluslararası-kitap-verme-gunu>

AKŞAM YILDIZI

İSKENDER PALA

KAPI YAYINLARI, 2021

Akşam Yıldızı, okurlarını bugünden alıp asırlar öncesinin Göbeklitepe' sine götürüyor. İyi ile kötünün mücadelesinde bir aşk yolculuğu bu... Sevginin inanca, inancın tutkuya, tutkunun hayata adım adım karıştığı noktadan Göbeklitepe hakkında bilinen her şeye yeni bir bakış, bir ters yüz ediş...

On iki bin yıl önce yaşayan kadim insandan günümüzün modern insanına evrilen anlam arayışı...

Duymak istediğimiz belki de ilk insanın var oluş hikâyesi... İskender Pala'nın yetkin kalem ve ustaca kurguya dönüşen hayal gücü, Göbeklitepe üzerine herkesi yeniden düşündürecek; Akşam Yıldızı kendi gerçekliği ile ezber bozacak.

BİLİNÇALTININ GÜCÜ

JOSEPH MURPHY

DİYOJEN YAYINCILIK, 2021

Neden bir insan üzgünken, diğeri mutludur? Neden bir insan korkak ve endişeliyken, diğeri inanç ve güven doludur? Neden bir insan amansız olduğu söylenen bir hastalıktan kurtulurken, diğeri iyileşemez? Neden bir insanın güzel ve lüks bir evi varken, diğeri derme çatma bir yerde yaşamak zorundadır?

Neden bir insan tam bir başarı örneğiymişken, diğeri sefil halde-dir? Neden bir konuşmacı ilgi çekici ve son derece popülerken, diğeri sıradan ve sönüktür?

Neden bir insan işinde ya da mesleğinde bir dehayken, diğeri hayatı boyunca hiçbir şey yapmadan ya da başarmadan düşe kalka yürümeye çalışır?

Neden hoşgörülü ve ahlaklı bu kadar insan, zihnindeki ve bedenindeki olumsuzlukların acısını çekiyor? Neden bir insan mutlu bir evlilik sürerken, diğeri evliliğinde mutsuzluk ve hayal kırıklığı yaşıyor?

Bu soruların yanıtı, bilinçaltı ve bilinçli zihninizin işleyişinde gizli olabilir mi? Kesinlikle evet.

PLAK 2

Geçtiğimiz sayıda bir müzik dinleme aracı olan plakların özelliklerinden bahsetmiştik. Şubat sayımızda yazımıza, plağı efsane haline getiren ve tekrar popülaritesini artıran şeylerin neler olduğuyla devam edeceğiz.

Plak, sesi kayıt etme yöntemi sayesinde şarkı yanınızda söyleniyormuş gibi bir gerçeklik hissi verir. Fakat zahmetlidir plak dinlemek. Bir yüzü 20 dakika olan plağın arka yüzünü dinlemek için ayağa kalkmanız, plağı ters çevirmeniz, pikabı tekrar çalıştırmanız gereklidir ki; çoğu zaman bu pratik bir dinleme yöntemi değildir. Bunun yanı sıra plak, sadece işitme duyumuza değil, görme ve dokunma duyumuza da hitap eder. Elle tutulan, görülen, dokunduğumuz fiziksel bir varlığın bize ses ürettiğini görmek de önemlidir. Plak döndükçe, pikap iğnesinin izleri takip edildikçe sesin nasıl üretildiğini görme şansımız vardır.

Tabii plak dinleme ritüelini de unutmamak lazım. Dinlemek istenilen plak seçiminin ardından plak kabından çıkarılır, tozu alınır, pikaba takılır. Ve elbette nostalji faktörü: İssiz Adam filminde Ayla Algan'ın "Anlamazdın" 45'liğiyle başlayan ve "Seksenler" dizisiyle perçinlenen anılar... Plak dinlediğimizde aslında

geçmişle aramızda bağ kurup, bizi mutlu eden ya da hüznülendiren anılarımızı hatırlıyor olabiliriz.

Unutulmaması gereken bir nokta da; plakta kulağa hoş gelen farklı bir sesin olmasıdır. Dijital kayıtlarla dinlediğimizden daha farklı bir ses. Yani dijital müzikte olduğu gibi stüdyoda kayıt yapıldıktan sonra mikşaj ve mastering denilen müzik, hangi aletlerle çalınacaksa ona göre düzenlemelerin olmadığı analog müzik tekniği var plak kayıt teknolojisinde. Plaktan duyduğumuz analog müzikte sadece kayıt esnasında pikap iğnesinin yetenekleri göz önüne alınarak yapılan bir düzenleme söz konusudur. Yani tamamen pikap iğnesiyle plak üstündeki kanallar arasında dinamik ve bu işlem sonucunda ortaya çıkan daha ham daha temiz bir ses.

Uzun lafın kısası plak dinlemek, müziğin altyapısını daha yoğun duymak isteyenlerin tercihidir. Her şey bir yana, müziği dinlerken "görebileceğiniz" tek formattır plak bana kalırsa.

Başa dönecek olursak; plak, müziği dinlemenin en iyi yollarından biridir. Umarım hep hayatımızda olur. Bol müzikli günler dileriz.

Yıl 1490 KAYSERİ

“Yaptığın işi gönlünde hissedersen, ırmaklar çağlar içinde”

Mimar Sinan

Tarihin gördüğü en büyük mimarlardan birisi olan **Mimar Sinan**, sadece Türk tarihine değil, dünya sanat tarihine de damgasını vurmuştur.

Kayseri'ye bağlı Ağırnas'da hayata gözlerini açan **Mimar Sinan**, sadece bir mimar değildi. **Yaşadığı devrin zamanının ötesinde bir sanatkârdi.** Onun sanatı uçsuz bir deniz gibiydi, her damlasında büyük eserlerin hayat bulduğu...

Mimar Sinan, asli görevi olan mimarlık dışında büyük bir **şehir planlamacısıydı.** Keskin zekâsı, dâhiyane sanat yönü ile etrafından çok çabuk ayırt ediliyordu. Tarihi kaynaklara göre, 22 yaşında İstanbul'a gelmiş ve **Acemi Ocağına** kabul edilmiştir. Asker ocağında parmakla gösterilen yeteneği sayesinde tüm dikkatleri üzerine çekmiştir.

Mimar Sinan'ın mimari yapılar ve çevreye ayrı bir bağlılığı vardı. Mimari yapılar olan sayesinde mimar olmaya karar verdi. İslam dünyasının mimari eserleriyle, Türk dünyasının mimari eserlerini inceleyen Mimar Sinan, bununla da yetinmeyip Batı dünyasının mimarisini de yakından incelemiştir. Sürekli okuyup, araştıran Mimar Sinan, gezdiği her yerde mimari eserleri tek tek incelemiş ve zaman içinde tüm dünyaya kendi mimari sanatını kabul ettirmiştir.

Yavuz Sultan Selim döneminde asker ocağında bulunan **Mimar Sinan, Çaldıran ve Mısır Seferlerine de katıldı.** Bir yandan cephede savaşırken bir yandan da savatığı bölgelerde İslam mimarisini yakından inceleme fırsatı buldu. Kendi mimari sanatının temellerini bu seferler sırasında oluşturdu. Yavuz Sultan Selim devrinden sonra **Kanuni Sultan Süleyman** devrinde de askeri görevlere devam eden Mimar Sinan, devrinin en iyi mimarlarıyla çalışma fırsatı bulduğu gibi **Rodos Seferi ve Belgrad Savaşına da katılmıştır.** Kanuni Sultan Süleyman devrinde olan, dünyanın en kısa süren ve düşman ordusunun tamamen imha edildiği Mohaç Meydan Muharebesi'nden sonra ilk büyük görevi olan **“Zembereği Başılığına”** kadar yükselmiştir.

Mimari bir deha olan Sinan, **Moldovya Seferi** sırasında Osmanlı ordusunun geçmesi için 13 gün gibi kısa bir sürede **Prut Nehri** üzerine ahşap inşaat teknolojisi kullanarak mükemmel bir köprü inşa etti. Mimar Sinan'ın dehasını konuşturduğu bu muhteşem sanat eseri karşısında Kanuni Sultan Süleyman hayranlığını gizleyemedi. Artık Osmanlı İmparatorluğu'nun şanını mimari eserlerle dünyaya tanıtan bir mimar tarih sahnesinde parlamaya başlamıştı.

Osmanlı Devleti'nde mimari alanda en büyük görev olan Mimarbaşı olmadan önce yaptığı Suriye sınırlarında **Hüsreviye Külliyesi**, İstanbul'da **Haseki Külliyesi** ve Gebze'de bulunan **Çoban Mustafa Paşa Külliyesi** en büyük eserleri olarak dikkat çekmektedir. Bu eserler; kullanışlılığı, sağlamlığı ve mimari görüntüsü ile yıllara meydan okumaktadır.

Çıraklık Eseri Şahzadebaşı Cami

Mimarbaşı olan Mimar Sinan artık sanatının en büyük eserlerini inşa etmeye başladı. Çıraklık eseri olarak nitelendirildiği **Şehzadebaşı Cami** İstanbul'da inşa edilmiştir. Mükemmel mimarisi ile dikkat çeken Şehzadebaşı Cami, yapımından sonra kalfalık eseri olan **Süleymaniye Cami**, Osmanlı Camileri içinde yapılan en güzel eserlerden bazılarıdır. Mükemmel mimarisi, cami içindeki ses ve ışık düzeni ile en büyük depremlerde bile sarsılmadan, dimdik duran

yapısıyla camiler tarihe damga vurmuştur. Mimar Sinan'ın mimari ve mühendislik dehasını konuşturduğu Süleymaniye Camisinin bilinmeyen bir yönü ise **"İs Odası"dır**. Cami içinde yakılan kandillerden çıkan isler, is odasına gitmekte ve burada biriken islerden mürekkep yapılmaktaydı. Bu is odasının halen çözülmemeyen yanı ise **cami içerisinde yakılan kandillerden caminin hiçbir yerinin etkilenmemesi ve caminin hiçbir kısmında is birikmemesidir**. Müthiş bir matematik ve hesaplama gerektiren bu düzenin sırrı hala çözülememiştir.

Büyük bir mimari deha olan Sinan'ın ustalık eserim dediği **Selimiye Cami şerifi** Edirne'de inşa edilmiştir. Mükemmel mimarisine, ses ve ışık düzenine batılı birçok mimar bile hayran kalmıştır.

Mimar Sinan, 99 yıllık ömrüne yüzlerce eser sıdırmıştır. Tarihi kaynaklar bu sayı üzerinde ortak bir rakam belirtmese de, çoğu tarihinin kabul ettiği eser sayısı; **"84 cami, 57 medrese, 53 mescit, 48 hamam, 8 köprü, 3 darüşşifa, 20 kervansaray, 17 imaret, 8 mahzen, 35 saray, 22 türbe, 7 darülkurra ve 5 su yolu kemei"** olmak üzere 364'tür.

Tarihin en büyük mimarlardan birisi olan Mimar Sinan, Osmanlı mimarisine çok büyük yenilikler getirmiştir. Yaptığı mimari eserlerde sağlamlık, kullanışlılık ve göze hitap eden

güzellik kavramlarını birleştirmiştir. Mimari eserlere sadelik yanında mükemmel bir canlılık ve zenginlik katmıştır. Yaptığı mimari eserlerde iç tasarım ve iç mimariye ayrı bir önem vermiştir. Yaptığı camilerde, kervansaray ve köprülerde eşsiz dehasını konuşturmuştur. Yaptığı eserlerin üzerinden **500 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen sapasağlam ve dimdik duran bu yapılar**, Mimar Sinan'ın, devrinin çok daha ötesinde olduğunu bize kanıtlamıştır.

Kırk Çeşme Su Tesisi Projesi

Mimar Sinan'ın pek bilinmeyen yanlarından birisi de İstanbul'un Fethinin sembolü olan **Ayasofya Camisi** temeli üzerinde güçlendirme faaliyetinde bulunması ve iki büyük minare ile cami yapısını dengelemesidir. Mimar Sinan'ın bu çalışması ile Ayasofya Camisi günümüze kadar sapasağlam gelmiştir.

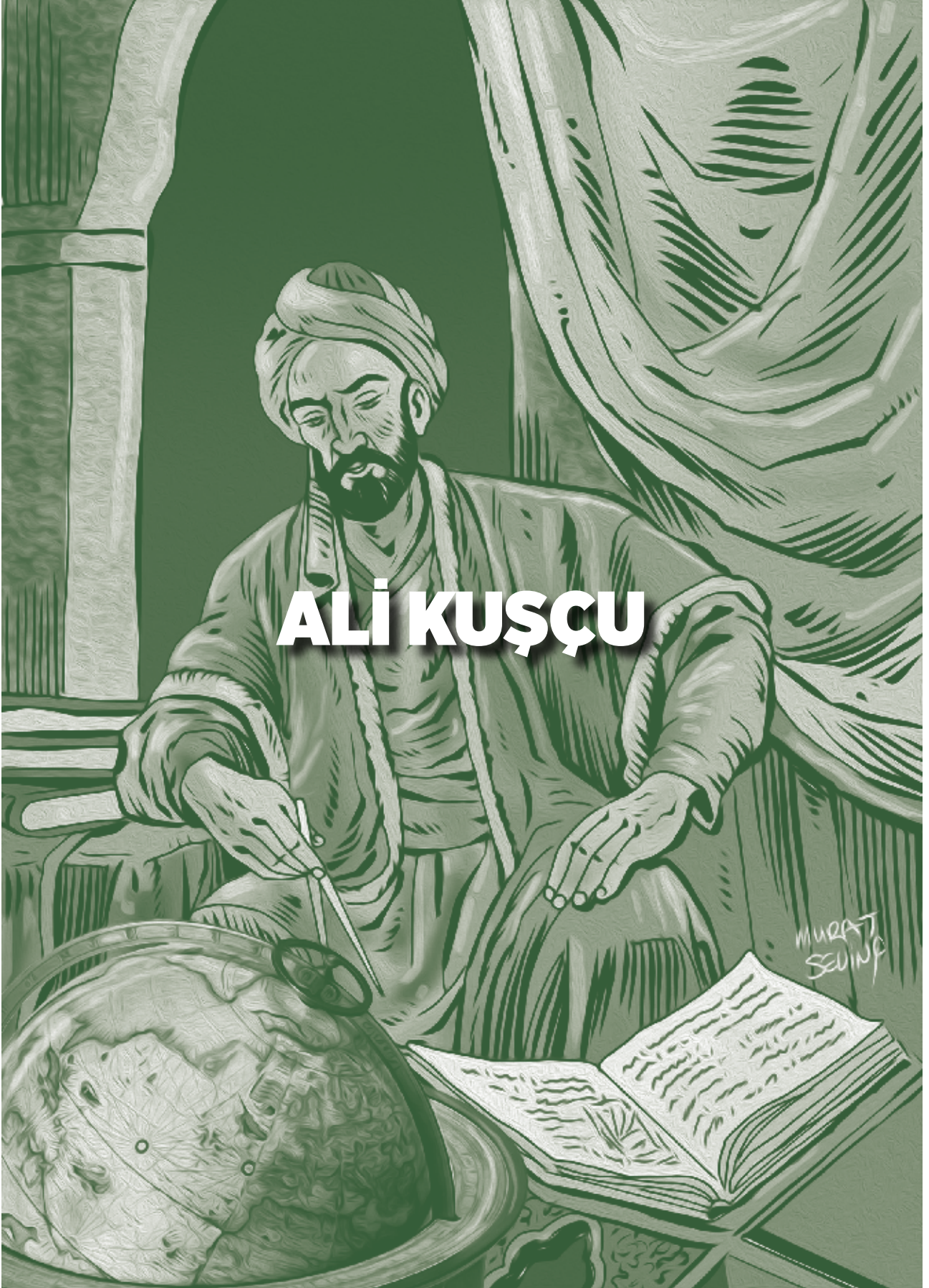
Mimar Sinan'ın mühendislik dehasını konuşturduğu ve bugün pek çoğumuzun bilmediği başka bir yönü de 16. yüzyıl İstanbul'unun su sorununu kökünden çözen **"Kırk Çeşme Su Tesisi"** projesidir. Bu proje kapsamında İstanbul'a 55 km uzaklıktan su getirilmiştir. Bu proje içinde yapılan su havuzları, çöktürme havuzları ve su bentleri bir mühendislik harikasıdır. Proje ile İstanbul'a getirilen su yolu hala kullanılmaktadır.

Mimar Sinan devrinin ötesinde bir mimar olduğu kadar, devrinin ötesinde de bir mühendistir. Sadece Türk mimari tarihinde değil, dünya mimari tarihinde de eşsiz bir yeri vardır. Mimar Sinan'ın sanatçı kimliğinin yanı sıra insani yönü de çok kuvvetlidir. Yetiştirdiği değerli Türk mimarlar kendisinden sonra bile Sinan isminin eserlerde okunmasını sağlamıştır. Oldukça mütevazı bir hayat süren Mimar Sinan, ölüm döşeğine düştüğü güne kadar sürekli çalışmıştır. Allah rızasını kazanmış salih bir kul olmak için hayatı boyunca çabalamış ve yaptığı her eserde ve işte Allah rızasını gözeterek yaşamaya gayret etmiştir.

Kaynak

Diyaret İslam Ansiklopedisi

Timurlular devrinde Semerkant'ta yetişmiş, daha sonra Osmanlı ülkesinde büyük bir şöhret kazanmış olan Türk astronom ve matematikçisi, Fâtih devri kelâm ve fen âlimidir. Asıl adı Alâeddin Ali, babasının adı Muhammed'dir. Doğum yeri ve tarihi tam olarak bilinmemekle beraber XV. yüzyıl başlarında Semerkant'ta dünyaya geldiği rivayet edilmektedir. Babası Muhammed'in, Uluğ Bey'in "doğancıbaşı" sı olduğu için "kuşçu" lakabıyla anılmıştır.

İlmî Hayatı

Timur İmparatorluğu'nun 4. Sultanı, Türk Matematikçi ve astronomi bilgini Uluğ Bey'in hükümdarlığı sırasında, Semerkant'ta dinî öğrenimini tamamladı. Uluğ Bey'den de etkilenerek küçük yaşta matematik ve astronomiye karşı aşırı bir ilgi duydu. Devrin en büyük âlimleri olan; Uluğ Bey, Bursalı Kâdızâde Rumi, Gıyâseddin Cemşid ve Mu'înüddin Kâşî'den astronomi ve matematik dersleri aldı.

İlme Doymayan Ali Kuşçu

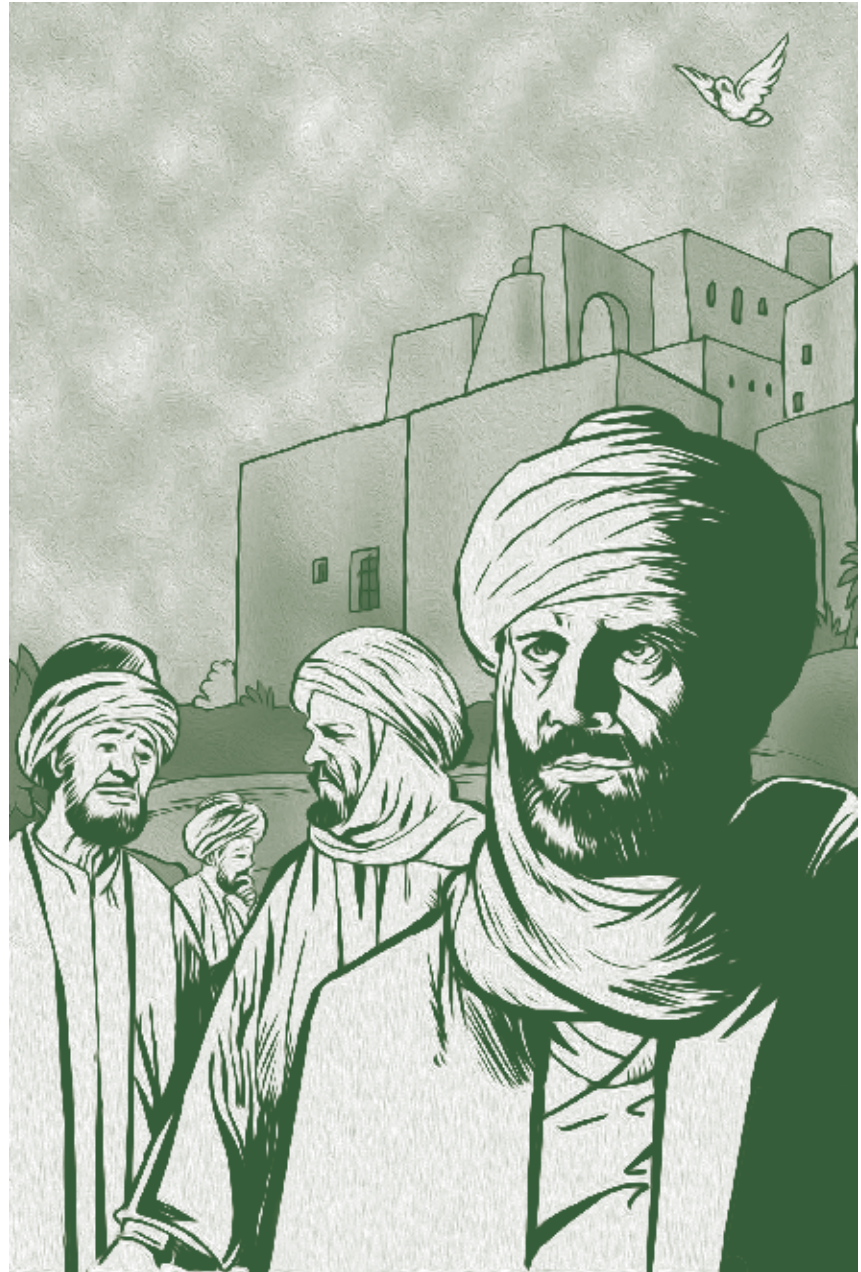
Ali Kuşçu, büyük âlimlerden aldığı ilimlerle yetinmeyip, daha fazlasını öğrenme isteğiyle kimseye haber vermeden özellikle çok sevdiği ve saygı duyduğu Uluğ Bey'i gücendirmemek adına gizlice ünlü âlimlerin toplandığı önemli ilim merkezlerinden biri olan Kirman'a gitti. Kirman'da bulunduğu sırada, akli ve nakli ilimler üzerinde çalışmalara devam edip, burada "Hall-ül-eşkâl-il-Kamer" (Ay safhalarının açıklanması) risâlesini ve "Şerh-i Tecdîd" adlı eserini hazırladı. Daha sonra orada birçok kitabın yanı sıra Nasîrüddin-i Tûsî'nin Tecdîdü'l-keâm adlı eseriyle şerhini de okuma fırsatı buldu ve Tûsî'nin eserini, Şerhu't-Tecdîd adıyla şerh ederek Ebû Saîd Han'a takdim etti.

Kısa bir zaman sonra tekrar Uluğ Bey'in yanına dönerek, Kirman'a gidiş gerekçesini ve şeklini izah ederek özür diledi ve Ay'da eskiden beri açıklanamamış bazı yerleri çözmek, izah etmek husûsunda yazmış olduğu "Hall-ül-eşkâl-il-Kamer" adlı eserini takdim etti. Uluğ Bey,

bu eseri okuyup inceledikten sonra ona; "Bu konuda cidden iyi bir tahsil yapmışsın." diyerek iltifatta bulundu. Bundan sonra ilmini ilerletmek üzere Uluğ Bey tarafından Çin'e gönderildiği ve dönüşünde dünyanın yüzölçümünü ve meridyenleri hesap ettiği bilinmektedir. Ali Kuşçu'ya güveni tam olan Uluğ Bey, yaptırılmakta olduğu meşhur rasathânenin tamamlanması ve düzenlenmesi için Ali Kuşçu'yu görevlendirdi. Uluğ Bey, Ali Kuşçu'ya, Kâdızâde Rumi'nin ölümü nedeniyle boşalan Semerkant Rasathanesi (gözlemevi)'nin müdürlüğü görevini de vermiştir.

İdareci, Diplomat ve Müderris Ali Kuşçu

Ali Kuşçu, Kâdızâde Rumi'nin ölümü nedeniyle boşalan Semerkant Rasathânesi (gözlemevi)'nin müdürlüğü görevi ile ilk idarecilik deneyimine başladı. Ali Kuşçu'nun idaresindeki rasathane; yapılan ilmi çalışmalar, verdiği eserler ve yetiştirdiği ilim erbabı ile en parlak ve en verimli günlerini yaşadı. Uluğ Bey'in öldürülmesinden (1449) sonra çok önemli bir desteğini kaybeden Ali Kuşçu, rasathânedeki müdürlük görevinden ferâgat edip, hac amacıyla

Mekke'ye giderken Tebriz'e de uğradı. Burada Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan'dan büyük ilgi gördü ve elçilik göreviyle Fâtih Sultan Mehmed katına (huzuruna) gönderildi. Bilimsel çalışmalarına hayran olan Fâtih'in ısrarı üzerine de, elçilik görevini tamamladıktan sonra İstanbul'a döndü ve yol boyunca büyük törenlerle, armağanlarla karşılandı.

Fâtih, 1473'te Akkoyunlular üzerine yaptığı sefere Ali Kuşçu'yu da götürdü. Sefer dönüşünde de Ayasofya Medresesi'ne müderris (hoca, profesör) olarak tayin etti. Bu atama, İstanbul'da astronomi ve matematik alanlarındaki çalışmalara canlılık getirmiş hatta Ali Kuşçu'nun derslerini başka bilim adamları da izlemiştir. Astronomi ve matematik konusunda ortaya koyduğu eserlerin yanı sıra, genel olarak bilime yaptığı katkılardan bir diğeri ise Fatih'in önerisi üzerine İstanbul'a geldikten sonra başlattığı bilimsel çalışmalardır. İstanbul'da Ayasofya Medresesi (üniversitesi) müderrisliğine (profesörlük) getirildikten sonra Osmanlı Devleti'nin ilk matematik ve astronomi hocası unvanını kazanan Ali Kuşçu, özellikle astronomi ve matematik konularında çağının sınırlarını aşacak kadar önemli eğitim-öğretim çalışmalarında bulunmuş ve medresenin programlarını yeniden düzenlemiştir. Çok yönlü bir bilim insanı olan Ali Kuşçu, bütün bu çalışmalarının yanında şiirle de meşgul olmuştur.

Ali Kuşçu'nun, Fâtih zamanında Molla Hüsrev'le birlikte Semâniye medreselerinin programını düzenlemeye memur edildiği de rivayet edilmektedir. İstanbul'un boylamını, eskiden belirlenmiş olan 60 derecelik değeri düzeltip 59 derece, enlemini de 41 derece 14 dakika olarak tespit ettiği bilinmektedir.

Ali Kuşçu, İstanbul'da verdiği derslerle bilim tarihine; ilim, irfan ve adları saygı ile anılan torunu Mirim Çelebi ile Molla Lutfi (Sarı Lutfi), Sinan Paşa gibi değerli bilginleri yetiştirdi.

Ali Kuşçu'nun bilime katkılarını yalnız eserleriyle anlatmak yeterli

değildir. Aynı zamanda eğitim-öğretim ve yetiştirdiği bilginlerle, çağını aşan bir eğitimi olduğunu belirtmekte yarar vardır. Ali Kuşçu'yu evrensel bilim adamlığı unvanına kavuşturan etkenin Semerkant Rasathanesi'nde çalışması ve Zic-i Uluğ Bey'e (Uluğ Bey'in Yıldız kataloğu) katkıda bulunması olduğunun da belirtilmesi gerekir. Bilindiği gibi Zic-i Uluğ Bey ya da Zic-i Gürgani olarak adlandırılan "Yıldız Kataloğu" başta Uluğ Bey olmak üzere Gıyasüddin Cemşid, Kâdızâde Rumî ve Ali Kuşçu'nun rasathanede yaptıkları ortak çalışmanın bir ürünüdür. Bu eserin hazırlanması sırasında önce Gıyasüddin Cemşid'in arkasından Kâdızâde Rumî'nin ölmesiyle yarıda

kalan katalog Ali Kuşçu tarafından tamamlandığından özellikle onun esere büyük katkısı olmuştur. Uluğ Bey, eserin önsözünde Ali Kuşçu için "değerli oğlumuz" sözünü kullanarak, hem ona bir öğrenciden çok dost ve evlat muamelesi yaptığını hem de esere büyük katkısını ortaya koymaktadır. Bu nedenle "Zic-i Uluğ Bey'e, Ali Kuşçu'nun bir eseri olarak da bakılabilir.

Fâtih Sultân Mehmed Hân, Uzun Hasan'a karşı çıktığı sefere Ali Kuşçu'yu da götürmüştü. Ali Kuşçu bu sefer esnasında bile ilmi çalışmalardan geri kalmayarak, astronomi ilmine dâir "Er-Risâletü felâhiyye" adlı risalesini yazdı. Ali Kuşçu, yalnız

te'lif eserleri ile değil, çalışma ve yol göstermesiyle devrini aşan büyük bir âlimdir.

İlim Çınarı Ali Kuşçu'nun Ahirete İrtihali

Hemen hemen tüm hayatını ilme adayan "Sultanların Âlimi" Ali Kuşçu, arkasında insanlık alemi için birçok bilgi, eser ve ilim adamı bırakarak, 879 (m. 1474) senesi Şabân ayında İstanbul'da vefât etti. Kabri, Eyyûb Sultân türbesi yanındadır.

Eserleri

Ali Kuşçu'nun daha çok şerh-hâşiye türünden olan değişik sahalardaki eserlerini üç grupta toplamak mümkündür:

Astronomi-Matematik Alanındaki Eserleri

1. Risâle fi'l-hey'e

Astronomi ile ilgili Farsça bir risâle olup, Süleymaniye, Nuruosmaniye ve Köprülü kütüphanelerinde nüshaları vardır. Bir mukaddime ve iki makaleden oluşan risâleyi Molla Pervîz Mirkâtü's-semâ adıyla Türkçe'ye çevirmiştir. Bu tercümenin bir nüshası Nuruosmaniye kütüphanesinde. Ayrıca Muslihuddîn-i Lârî'nin bu risâleye yaptığı Farsça bir şerhi de bulunmaktadır.

2. Risâle fi'l-hisâb

Üç makaleden oluşan Farsça bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir nüshası bulunmaktadır.

3. Er-Risâletü'l-fethiyye

Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan'a karşı elde ettiği zafer münasebetiyle Fâtih'e ithaf edilmiş olan, astronomi ile ilgili Arapça bir eserdir. Risâleyi Ali Kuşçu'nun torunu Mîrim Çelebi ile talebesi Sinan Paşa ayrı ayrı şerh etmişlerdir. Eserin, Kanûnî'nin emri üzerine 1548 yılında Halep'te Hulâsatü'l-hey'e adıyla Ali b. Hüseyin, 1824 yılında da Mir'âtü'l-âlem adıyla Mühendishâne-i Hümâyün baş müderrisi Seyyid Ali Paşa tarafından yapılmış Türkçe tercümelere de vardır.

4. Er-Risâletü'l-Muhammediyye

Ali Kuşçu'nun Arapça olarak kaleme alıp Fâtih Sultan Mehmed'e ithaf ettiği hesap ilmi ile ilgili bu eseri bir mukaddime ve beş makaleden ibarettir. Eserdeki makale sayısı, Farsça Risâle fi'l-hisâb'dan fazladır. Bu iki risâlenin birbirinin tercümesi olup olmadığı konusu da tartışmalıdır. Risâlenin Süleymaniye Kütüphanesi'nde biri müellif hattı olmak üzere çeşitli yazma nüshaları vardır.

5. Şerh-i Zîc-i Uluğ Beg

Farsça bir şerh olup tertip açısından bir zîc için gerekli bütün bilgileri ihtiva etmektedir. İstanbul Kandilli Rasathânesi ve Râgıb Paşa kütüphanelerinde birer nüshası bulunmaktadır.

6. Şerhu't-Tuhfeti's-Şâhiyye

Kutbüddîn-i Şîrâzî'nin astronomiyle ilgili et-Tuhfeti's-Şâhiyye adlı eserinin şerhidir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir nüshası bulunmaktadır. Şerhin Ali Kuşçu'ya ait olduğuna dair metinde herhangi bir işaret yoktur. Tabakat kitaplarında da Ali Kuşçu'ya böyle bir şerh nisbet edilmemiştir. Yalnız söz konusu nüshanın ilk varağının üst tarafında Ali Kuşçu'ya ait olduğu kaydedilmiş bulunmaktadır.

Kelâm ve Usûl-i Fıkıh Eserleri

1. Eş-Şerhu'l-cedîd hale't-Tecrîd

Nasîrüddîn-i Tûsî'nin kelâm ilmi alanında pek meşhur olan, birçok şerh ve hâşiyesi bulunan Tecrîdü'l-keâm adlı eserinin şerhi olup, bunun üzerine de epeyce hâşiye kaleme alınmıştır.

Celâleddin ed-Devvânî ile Sadreddîn-i Şîrâzî söz konusu şerh üzerine yazdıkları hâşiyelerle aralarında ilmi tartışmaya girmişler, bu sebeple de aynı kitaba birden fazla hâşiye yazarak itiraz ve cevap mahiyetindeki tartışmalarını sürdürmüşlerdir.

2. Hâşiye Hale't-Telvîh

Sadrüşşeriâ'nın fıkıh usulüne dair Tenkîhu'l-usûl'ü üzerine Teftâzânî tarafından yapılan et-Telvîh adlı şerhin hâşiyesi olup, bir tek nüshası tespit edilebilmiştir.

Dil-Gramer

1. Şerhu'r-Risâleti'l-vaz'iyye

Adudüddin el-İcî'nin vaz ilmine dair risâlesinin şerhidir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Ayrıca Köprülü kütüphanelerinde de nüshaları vardır. Şerh üzerine Seyyid Hâfiz tarafından bir de hâşiye yazılmıştır. Bu hâşiye, şerh ve metinle birlikte birkaç defa basılmıştır.

2. Risâle fi vaz'i'l-müfredât

Müstakil küçük bir risâle olup birçok yazma nüshası vardır.

3. Unküdü'z-zevâhir

Lugat, sarf ve istiklakla ilgili olan bu eser Kahire ve İstanbul'da (1866, taş basması) basılmıştır. Ayrıca Süleymaniye, Lâleli, Şehid Ali Paşa ve Nuruosmaniye kütüphanelerinde yazma nüshaları mevcuttur. Eser Müftizâde Abdürrahim tarafından şerh edilmiştir.

4. Şerhu's-Şâfiye li'bni'l-hâcib

Farsça bir eser olup burada eş-Şâfiye'nin bazı yerleri şerh edilmiştir. Köprülü kütüphanesindeki mecmuuda bulunan eş-Şâfiye'nin sonundaki Farsça risâle bu şerhtir.

5. Fâ'ide li-tahkîki lâmi't-ta'rîf

Harf-i ta'rîfin bazı özellikleri üzerinde duran tek varaktan ibaret bir risâle olup, köprülü ve Süleymaniye kütüphanelerinde nüshaları mevcuttur.

6. Risâle Mâ ene kultü

Teftâzânî'nin Telhîşü'l-Miftâh üzerine yazdığı ve el-Mutavvel diye tanınan şerhte geçen "mâ ene kultü" ibaresiyle ilgili yazılmıştır. Aynı adla başka müelliflerin de risâleleri vardır.

7. Risâle fi'l-hamd

Seyyid Şerîf el-Cürçânî'nin el-Hâşiyetü'l-kübrâ'sında söz konusu ettiği "hamd" ile ilgili sözlerinin tahkikine dair bir risâledir. Giriş bölümünde Ali Kuşçu bu risâlesini el-Fethiyye'den sonra yazdığını bildirmektedir.

Kaynaklar

1. <http://www.ehisunnetbuyukleri.com>
2. <https://islamansiklopedisi.org.tr>
3. <https://www.biyografya.com>

كفرناحوم

C A P H A R N A Ü M

SÉLECTION OFFICIELLE
COMPÉTITION
FESTIVAL DE CANNES

KEFERNAHUM

Çocukluk, aile, göçmenlik ve sevgi gibi temaların hakkını veren filmdeki **oyuncuların inandırıcılığı, çoğunun sokaktan toplanan amatörlerden oluşmalarından geliyor.** Film, fakirliğin diz boyu sürdüğü **Beyrut** gecekondu semtlerindeki yozlaşmayı, şiddetin içinde kendine yol bulmaya çalışan bir çocuğun gözünden anlatıyor.

Ebeveynlerine Dava Açan Çocuk
Yönetmen **Nadine Labaki**, Cannes'da Jüri Ödülü kazanan 'Kefernahum'da, fakirliğin diz boyu sürdüğü gecekondu semtlerindeki yozlaşmayı, şiddetin içinde kendine yol bulmaya çalışan bir çocuk üzerinden anlatırken aynı hayatların bir benzerini yaşayan binlerce hatta milyonlarca çocuğun neler yaşayabileceğini gözler önüne seriyor.

Belgesel yakın duran yapısıyla film, Beyrut'ta sokağa terk edilen, doğumları, aileleri tarafından kayıt altına alınmayan çocukları, boğaz tokluğuna çalıştırılan göçmenleri, onları sömüren, sahte evrak düzenleyen, bir avuç dolar için bebek ticareti yapan fırsatçıları modern kölelik ortamında anlatıyor.

Hâkim çocuğa sorar: "Neden anne-babana dava açtın?" 12 yaşındaki **Zain**'in cevabı; "Beni dünyaya getirdikleri için" olur.

Bu sahneyle başlayan filmde, davacı çocuğun evden kaçtıktan sonra yaşadıklarını 'geriye dönüşler' aracılığıyla öğreniyoruz. Resmi bir doğum belgesi bile olmayan **Zain**, ebeveynlerinin çocuklarına bakacak kapasitede olmadıklarını düşündüğü için mahkemeye başvurmuştur.

Çocukluk, aile, göçmenlik, mesuliyet duygusu, sevgi gibi kavramları ele alan 'Kefernahum', evrensel bir konuyu işleyen ve yüreklere hitap eden bir film. **Nadine Labaki** bu üçüncü uzun metrajlı filmiyle, ülkesi **Lübnan'ı 25 yıl ara ile Cannes'da temsil eden yönetmen** oldu. İç savaşın yıpratığı, eski görkeminin çok uzağında olan Lübnan gerçeğini, dört senarist arkadaşının iş birliği ile gözler önüne serdi.

Film, biri Etiyopyalı bir bebek, diğeri evinden kaçmış 12 yaşında bir erkek çocuk üzerinden Lübnan'da yaşanan sefalet ayna tutuyor. Evrensel bir konuyu işleyen filmdeki oyuncuların inandırıcılığı, çoğunun sokaktan toplanan ve senaryoda yazılı olanları gerçek hayatlarında yaşamakta olan amatörler oluşundan geliyor.

Çareyi evinden kaçmakta bulan **Zain**'in öyküsü, gitgide onunla aynı kaderi paylaşan çaresiz bir dünyanın hikâyesiyle keşişiyor. Biz de **Etiyopyalı bir mülteci** tarafından evlat edinilen bu küçük çocuğun gözlelerinden şehrin sefaletini ve insanların çaresizliğini izliyoruz.

Evrensel Bir Konu

Evrensel bir konu dedik, çünkü Beyrut'ta yaşanan felaketlerin, Pakistan'da, Kenya'da veya Hindistan'da benzerlerinin yaşanabileceğini düşünmek mümkün. **Zain'in bu cehennem, yolculuğundaki direncini, ayakta kalma savaşını ancak hayata olan bağlılığıyla izah etmek mümkün.** Oturma ve çalışma izni olmayan Etiyopyalı genç anne, bulunduğu kaçak işlere bebeğini de götürmek zorundadır. Yolda aç gezerken bulup beslediği **Zain**, tek odalı gecekonduda kalıp genç annenin bebeğine bakacaktır. Ancak Etiyopyalı anne tutuklanıp hapse atılınca, **Zain** (emeklemeye başlayan) bebekle tek başına kalacaktır.

Bir yaşına basınca ayaklanan, hareketli ve zapt edilmesi zor bebeğe yiyecek bulmak için evden ayrıldığında, **Zain** onu bacağından karyolanın ayağına bağlamak zorunda kalıyor. **Zain**'in aynı yaştaki kız kardeşi ergenliğine girdiğinde durumu ebeveynlerinden gizlemek için çaba sarf ediyor. Zira genç kız, evde beslenecek bir boğazın eksilmesi için zorla evlendirilecektir. Nitekim öyle oluyor; kocasından kötü muamele gören kız kardeşi hamileliği sırasında iç kanama geçirip ölüyor.

Masum bir bebeğin, kaderin cilvesi olarak, kerhen koruyucu meleği olan **Zain**, kaderin kendisine çizdiği geleceğe kızıyor. Bütün olumsuz şartlara rağmen, yazgısını değiştirmek için insanüstü bir çaba sarf ediyor.

Nadine Labaki filminde iç savaşın harabeye çevirdiği Beyrut'a ve halkına, Ortadoğu'nun lanetlenmişleri diyenleri haklı çıkaracak cinsten bir panorama çiziyor. Nüfusa kayıtlı bile olmayan **Zain**, Beyrut'un fakir mahallelerinde bazen tek başına bazen mülteci bir kadının kucağında hayat mücadelesini sürdürüyor.

Lübnan'ın Oscar adayı olan **'Kefernahum'**, Yabancı Dilde En İyi Film kategorisinde Oscar'ın dokuz adayı arasına, Altın Küre'de de son beşe girmeyi başardı.

"Çocuklara, Göçmenlere Sahip Çıkmınız"

Cannes'da filmi takdim edişi sırasında ve ödül töreni sonrası yaptığı iki basın konferansında **Nadine Labaki**: *"Ben acı çeken çocukların sözcülüğünü yapıyorum. Bu sefil durumun düzelmesi için yapılacak şeyler var. Hepinizi yardıma, muhtaç çocuklara el uzatmaya ve dünyadaki kötülüklerle mücadeleye davet ediyorum. Suriyeli göçmen çocuk **Zain Al Rafea'yı Lübnan sokaklarında bulduk. Filmime katkıları olan çocukların ellerinde hiçbir şey yok. Filmdeki kız çocuğu belki şu anda Beyrut sokaklarında arabaların camlarına yüzünü yapııştırıp dilenmekle meşgul. Tek tesellim **Zain**'in nihayet bir kimlik kartına kavuşmuş olması"*** dedi.

Labaki, filminin hazırlanış aşamasını şöyle anlattı: *"Üç yıl boyunca Beyrut'ta kaçak göçmenlerin yaşadığı gecekondulu semtlerinde, tutuklama karakollarında, çocuk evlerinde araştırma yaptım. Filmimdeki ortamda yaşayan 16 çocuklu bir kadın tanıdım, çocuklarından altısı ölmüştü, diğerlerini yetimhaneye terk etmişti. **Zain** gibi kimlik kartı olmayan sayısız çocuğa rastladım. Fakirlikten ve açlıktan öldüklerinden kimsenin haberi olmuyordu. Gerçekler acıtır ama ırkçılığın göçmenlere verdiği tahribatı gördüm."*

Filme adını veren **'kefernahum'** kullanılmış, atılmış eşyaların yığıldığı çöplük anlamına geliyor. 1974 Lübnan doğumlu aktris-yönetmen-senaryo yazarı **Nadine Labaki**, kariyerindeki üç filmle de Cannes Film Festivali'ne katıldı. **Nadine Labaki** yönetmenliğini yaptığı üç filmin de senaryosuna katkıda bulundu, başrolünü paylaştı.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) "Küresel Trendler 2020 Raporu"na göre, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgınına rağmen 2020'de savaşlardan, şiddetten ve zulümlerden kaçan insanların sayısı 82 milyonu aştı.

UNHCR'ye göre 2020'de dünyada zorla yerinden edilmiş insan sayısı yaklaşık 82,4 milyona yükseldi.

UNHCR'nin 18 Haziran'da İsviçre'nin Cenevre kentinde yayımlanan "Küresel Eğilimler Raporu"na göre, Kovid-19 salgınına rağmen 2020'de savaşlardan, şiddetten, zulümden ve insan hakları ihlallerinden kaçanların sayısı yaklaşık 82,4 milyona yükseldi.

2019 sonundaki 79,5 milyon kişi ile zaten rekor seviyede bulunan bu sayı, geçen yıl yüzde 4 artmış oldu.

ŞAMANDIRA

2

Kanni sesin geldiği yöne baktı: “Ne var Panos?” diye yüksek sesle cevap verdi. Panos isimli görevli eliyle “gel” der gibi işaret etti:

“Kapıda bir adam var, sizinle görüşmek istiyormuş, çok önemli bir mesele olduğunu söyledi.” dedi. Kanni ve Markarit koşarak demir kapıya doğru geldiler. Kanni adama baktı:

“Beni neden sordunuz?” dedi. Mehmet Nuri Efendi, yıllar sonra kızına kavuşmanın sevincini yaşıyordu. He-

yecandan alnından iki damla ter aktı, elinin tersiyle terini sildi. Kanni'nin gözlerinin içine şefkatle baktı:

“Kızım...” dedi. “Sen benim küçük kızım Cemile'sin. Daha üç yaşındayken seni kaçırdılar, sen bir Müslüman'sın. Şükür Allah'ıma seni bulabildim, seni almaya geldim kızım.” dedi. Kanni'nin beyni Hristiyan inanıyla doluydu ve Türk düşmanı olarak yetiştirilmişti. Müslüman olmaya, hele hele bir Türk kızı olduğuna onu kimse inandıramazdı. Bir kahkaha attı:

“Git işine be adam, sakın bir daha böyle saçma sapan konuşmalarla karşıma çıkma seni tanımıyorum. Eğer bir daha buraya gelirsen polis çağırırım!” dedi. Panos, demir kapıyı adamın yüzüne sert bir şekilde çarparak kapattı. Kanni'ye dönerek:

“Ne diyor bu adam ya?” diye sordu. Mehmet Nuri Efendi, oradan üzgün bir vaziyette ayrıldı. Biliyordu, yıllarca kızını Türklere karşı düşman yetiştirmişlerdi. Bir yolunu bulup mutlaka kızıyla konuşmalıydı. Ahlât'ı terk

etmedi. Günlerce okulu uzaktan izleyip kızının dışarı çıkmasını bekledi. Aradan üç gün geçti, kızı hala dışarı çıkmıyordu. O gece yüksek duvarları aşarak Kanni'yi gizlice kaçırmaya karar verdi.

Gece olunca kendi elleriyle hazırladığı ahşap yüksek bir merdiveni okulun arka bahçesindeki duvara dayadı. Bahçede bulunan kurt köpeklerine yanında getirdiği etleri attı ve kendisi de ardından bahçeye atladı. Sırtına doladığı kalın urganın ucundaki çengeli arka balkona fırlatıp, okulun balkonuna tırmandı.

Koca okulda sadece çocukların yatakhanelerinin gaz lambaları yanıyordu. Pencereden içeri bakıp, gözleri ile kızını aradı. Kalbi heyecandan küt küt atıyordu. Nihayet uzaktan kızını gördü. Kızı ve yanındaki öğretmen arkadaşı Markarit küçük çocuklara masal anlatıyor, onları uyutmaya çalışıyorlardı.

Adam pencerenin açık camından hızla içeri daldı. Çocukların korkulu bakışları ve çığlıkları arasında, kızının kolunu tutup ona kendi kızı olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Kanni korkusundan "İmdat!.. Kurtarın beni, peşimdeki bu adamdan" diye bağırma-ya, çığlık atmaya başladı. Bağırışma seslerine koşup gelen eğitimci Bogos Efendi, eliyle kızının ağzını kapatıp onu susturmaya çalışan Mehmet Nuri Efendi'ye silahı ile nişan alarak, onu alından vurup öldürdü. Babasının kollarından kurtulan Kanni, yere düşüp bayılmıştı. Bogos Efendi polis gelene kadar bu odanın boşaltılmasını istedi. Kanni'yi ayıltmaya çalıştı Markarit. Odada bulunan çocukları hızlıca dışarı çıkardılar.

Olaylara bir anlam veremeyen Markarit durumu izah etmek için aşağıya koştu. Müdüriyetin kapısına vardığı an kapı yarı aralıktı. Bogos Efendi ile Okul Müdürü Madam Talin'in gizli konuşmalarına şahit oldu. Kulakları, açılan bir kapının gıcirtusunda delindi,

sonra göz kapakları kirli, sarı bir parlaklıkta inceldi. Manası anlaşıl-mayan bir fısıltı... Ardından temkinli adımların altında inleyen ihtiyar odanın yorgun tahtaları ve örtünmek isteyen bir ses:

"Evet, Bayan Markarit, bir durum mu var?" diye sordu Madam Talin. Alt dudağını ısırıp Markarit:

"Şey..." dedi Markarit, "Biraz evvel yaşananlar..." dedi ve ardından "Kanni ile birlikte çocuklara masal anlatıyorduk. Adamın biri balkona tırmanıp camdan içeri girdi; "Sen benim kızımsın, seni almadan gitmem." diye Kanni'yi kaçırmak isterken, Bagos tarafından silahla öldürüldü. Bagos efendi size anlatmıştır olayları sanırım?" diye sordu. Suratını astı Madam Talin:

"Bu mevzuyu burada kapatalım. Kimse buraya gizlice girip çocuklarımızı veya öğretmenlerimizden birini kaçırmaya kalkamaz. Bu ona güzel bir ders oldu! Polis Umumisine haber verdim, birazdan ölüyü buradan alacaklar. Gidin, çocukları yatıştırarak uyumalarını sağlayın!"

Markarit o gece hiç uyuyamadı; yatağında bir sağa bir sola döndü durdu. Kafasını kurcalayan sorulardan kurtulması gerekiyordu ve tüm bu soruların cevabını, Müdire hanımın odasındaki çocukların arşiv kayıtlarında

bulabilirdi. Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Eline aldığı bir gaz lambası ile aşağıya doğru ilerledi ve Müdire hanımın çalışma odasına girdi. Çocukların Ermeni kurulları ve patrikhaneler tarafından işlenen üçlü cetvellerinin bulunduğu dolabı açmalıydı. Biraz zorladı, dolap kilitliydi. Kız lisesinde okurken arkadaşı Nora'dan saç ile kilit açma yöntemini öğrenmişti. Saçından tokasını çıkardı, kilidin içerisinde birkaç kez çevirdikten sonra açmayı başardı. Osmanlı zamanından kalma yurttan kalan çocukların cetvellerini inceledi. Okudukları karşısında dehşete kapıldı:

"Aman Allah'ım... Bunların çoğu Türk ve Müslüman çocukları! Öldürülen adam haklıymış. Buradan bir an önce kurtulmamız lazım. Yıllarca beni de aldattılar." diyerek odasına koştu. Kanni'nin yatağının başucuna geldi:

"Kanni sana bir şey söylemek istiyorum, lütfen kulağını aç ve beni iyi dinle!" dedi. Kanni düşünceliydi:

"Söyle" dedi. Margarit: "Biraz önce gizlice okulumuzun kayıt arşivine girdim. Osmanlı'dan beri okulumuzda kalan birçok çocuğun Müslüman çocuğu olduğunu, isimlerinin değiştirildiğini anladım. Ölen adam gerçekten senin babandı, çok üzgünüm. Kimse uyanmadan buradan kaçmalıyız." diye fısıldadı.

İDEA'DAN İDEALE

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Hayat yolculuğuna çevresindeki sosyal çevreyle bütünleşerek çıkan insan toplumu oluşturur. Oluşan toplumun **ideal toplum** vasfını taşıması ve tüm insanlığa huzuru ve barışı sağlayabilmesi birtakım şartlara tabi olmasına bağlıdır. Bu şartlardan yaşamı anlamlı hale getireni ve belki de en önemlisi **inançtır**. İnanç; kişinin **varlık âleminde, aşkın bir gücün huzurunda ve gözetiminde olduğunu bir an bile unutmaması ve hayatını bu vizyonla şekillendirmesidir**. İslam dini özelinde baktığımız zaman bu inanç manzumesi **“iman”** kavramıyla başlar; **“mümin, emin, emanet, emniyet”** gibi değerleri olan kavramlarla zirvesine ulaşır.

İnsan ürünü olan çabaların ve çalışmaların olduğu, yıllık olarak edebî fuarların düzenlendiği ancak buna rağmen **“cahiliye dönemi”** denilen bir asırda insanlar içerisinde ilahi rahmetin tecellisi olarak bir peygamber **“iman”** çağrısıyla ortaya çıkıp insanları güven toplumuna davet

etti. Bu davet tüm âleme bir rahmet haberi idi. Dava kutsal olduğu gibi davetçi de kutsaldı. Çünkü kendisi; güvenin, doğruluğun, samimiyetin ve diğer birçok güzel hasletin örnek haliydi. İnsanlar yitik değerlere susamıştı. Zalimin hâkim olduğu bir toplum ve mazlumun yaşama zemini bulamadığı bir ortamda bu davet gönüllere huzur vermişti.

İnsanlık, peygamber efendimizin nuruyla onurlanacaktı. En ilkel düşüncedeki insandan **“en ideal insan profili”** oluşturma hareketiydi. “Bir söylem nasıl eyleme dönüşür?” sorusunun cevabıydı. Yere düşen ekmeğin oluncu oluşun hassasiyeti gibi yere düşen insan oluncu topyekün reaksiyon gösterme bilinciydi. Toprak altına gömülen ulvi değerleri, başlar üstüne çıkarma çabasıydı. Hâsılı her şey islah elçisi olan “insan”la ilgiliydi. İnsanlık onurunu buldu ve her türlü korku ve güvensizliğin yerini emniyet ve güven aldı. Çünkü kaynağı iman olan düşüncenin ürünü iman, emin, emanet ve emniyet gibi yüce değerler olabilir.

Peki, insanlık ne oldu da değerler zirvesinden irtifa kaybederek bu hale geldi? Baştan sona rahmet olan bu din, emir ve yasaklarında dahi rahmeti esirgemeyen bu kadar yüce değerleri getirmişken, insanlık neden eksen kayması yaşayarak bu hale geldi? Bu soruya birden fazla cevap verilebilir ancak, her şeyden önce bu dava başlangıcı itibarıyla güven temeline başlamıştı. Çünkü dava sahibi, herkes tarafından **“el-Emin”** diye adlandırılmıştı. Yani ismi güven temelliydi ve güven veriyordu sığınacak mekân arayan yüreklere ve gönüllere.

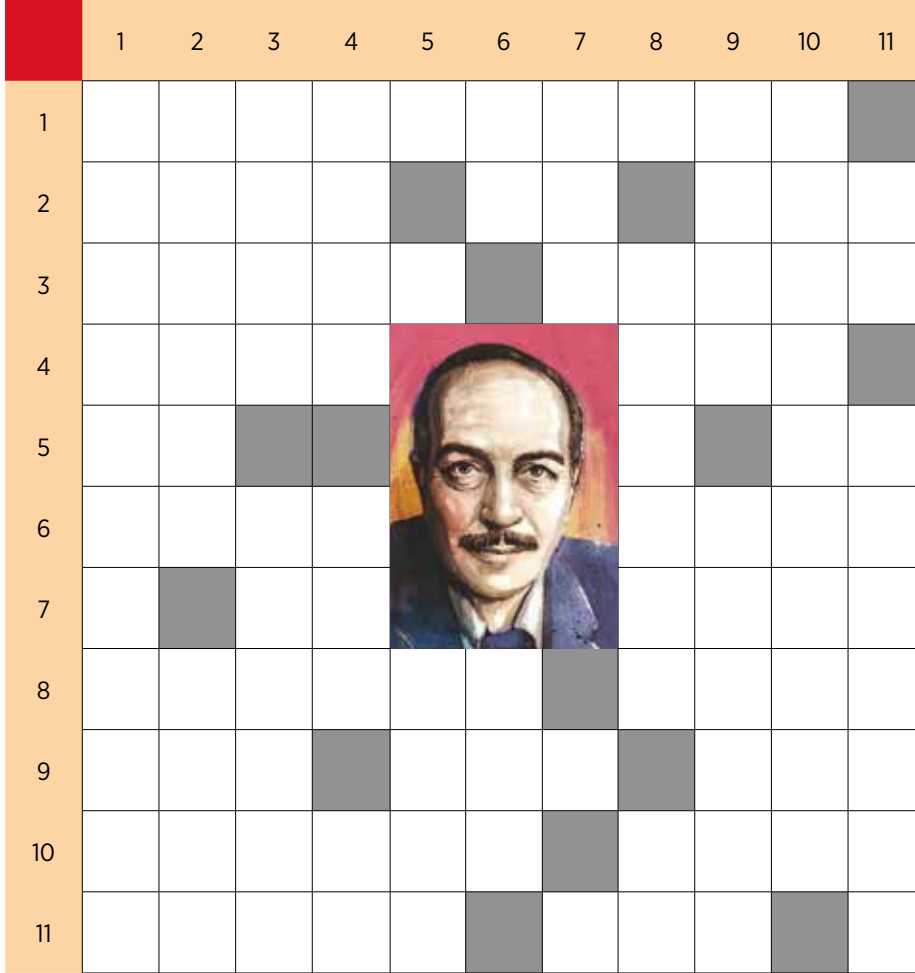
Güven; en ıssız anda ve mekânda sığınılacak tek liman ve düşmana dahi davasının aşkını aşıl原因 bir muhabbet elçisi ve her yerde insanı kurtaran bir imdat gönüllüsüdür. Güven, toplumda insanları birbirine kenetleyen yüce bir duygudur. İdeal toplumun ilk basamağı güvendir. Günümüz dünyasıyla o zamanı karşılaştırdığımız zaman, bir yaprak dökümü gibi dökülen değerleri görürüz. Her kaybedilen değer, irtifa kaybının bir tezahürü ve medeniyetten ilkelliğe doğru bir geri dönüştür. **Kişi emin olunca oluşan toplum mümin olabilir**. Güvenilen kişi ancak emanetin hakkını verebilir ve emniyeti sağlayabilir. Dijitalleşmenin alıp götürdüğü şeylerin başında da güven vardır. Güven duygusunu yitirmiş sanal kişilikler, kendilerinin dahi inanmadığı bir takım şeylerle gerçekliği olmayan bir güven oluşturma peşinde olmalarına rağmen kaybolmuş şahıslara dönüşmektedir.

Sonuç itibarıyla **değerler manzumesine önem veren inanç sistemimizin en önemli halkası yine güvendir**.

Bize düşen bu değere sarılıp değer kazanmaktır. Geçmişinde sayısızca örneği olan bahtiyar bir millet olarak, geçmişten beslenmek ve o değerleri tarih kitaplarından çıkarıp hayatın kendisiyle buluşturmak. Günbegün yaşadığımız ahlak ve değer erozyonlarının önüne geçmenin ilk adımı güven temelli davranışlar sergilemektir. Böylelikle sonraki nesillere övünç kaynağı bir geçmiş bırakabiliriz. Eylemle can bulan bir söylemi olmalı insanın! Ne mutlu ideası güven olup, ideali güven toplumu olan insanlara...

KARE BULMACA

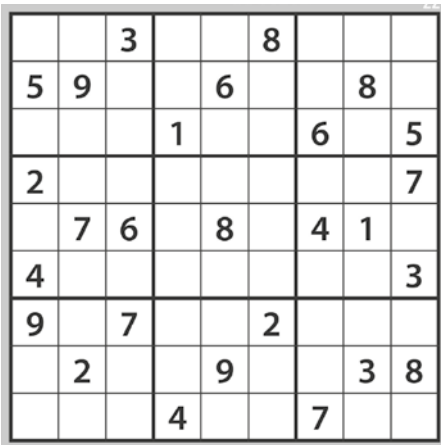
SOLDAN SAĞA

- 1 "Yaş otuzbeş yolun yarısı" mısralarının yazarı ünlü şairimiz
- 2 Ulaşılabilecek mesafe - Notada durak - Baston
- 3 KKTC'de bir şehir - Uzaklaşmak
- 4 Asya'da bir göl - Temel, esas
- 5 Bir nota- Radonun simgesi
- 6 Trafikte dur işareti - Ussal, bilimsel
- 7 Bir nota - Tren yolu
- 8 Kaş ve kirpik boyası - Eski, yırtık onarma
- 9 Eski dilde bağırsaklar - Zarif ve güzel giyinen - Hayati sıvı
- 10 Geniş kapsamlı, çok rastlanan - Yüzey üzerindeki kir, iz
- 11 Verici iletkenler bütünü - Baş, komutan, amir

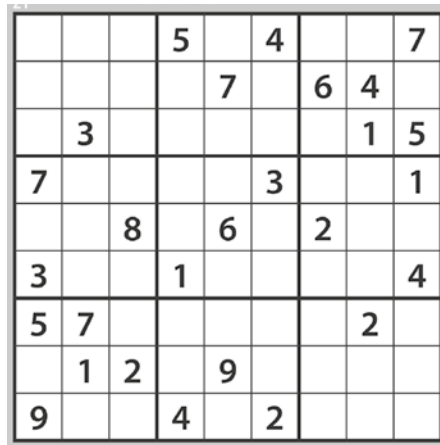
YUKARIDAN AŞAĞI

- 1 Üvercinka'nın yazarı şairdir
- 2 Ağrı Dağı'nın eski adı - Kızgınlık anlatan bir ünlem, veryansın
- 3 Peygamberimize ilk vahyin geldiği mağara - Futbolda bir terim
- 4 Üretim - Satrançta beraberlik - Germanyumun simgesi
- 5 Bir noktadan çıkan ve sonsuza giden yarım doğrulardan her biri
- 6 Tavlada bir sayı - Kesici alet muhafazası
- 7 Sıcaklık
- 8 Göze hoş görünen anlamında kadın ismi - Lityumun simgesi
- 9 Hanların hanı hükümdar - Çıtır, gevrek atıştırılmalık
- 10 Sipariş vermek
- 11 Resmi haber kaynağımız - Din işleri

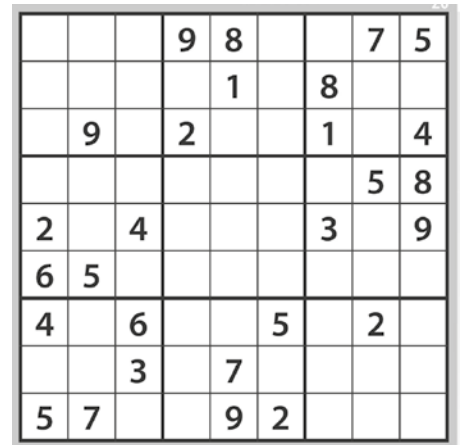
SUDOKU

A

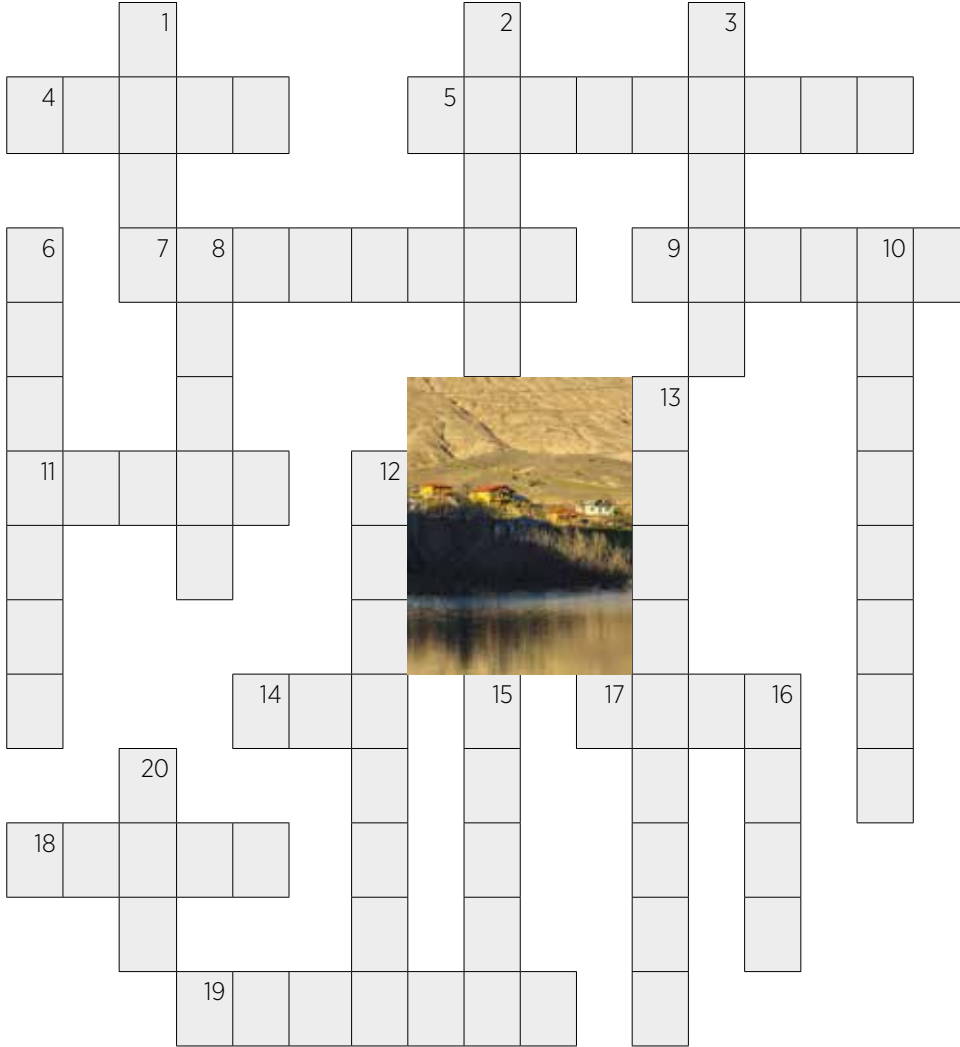

B

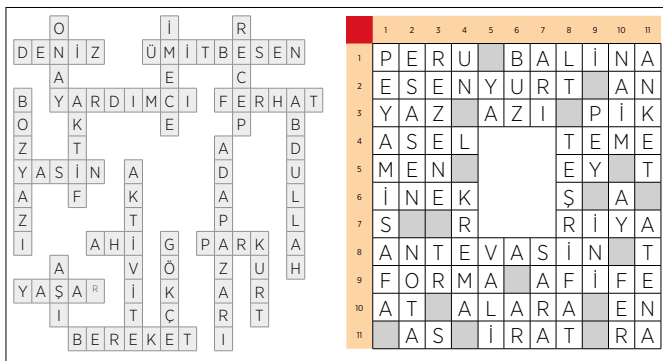
C

SARMAL BULMACA

1. Erzincan'ın bir ilçesi
2. Yurtlanma, yerleşim
3. Maddi veya manevi zarar
4. Akdeniz Bölgesi'nde yer alan bir geçit
5. Karabük'ün bir ilçesi
6. Osmanlı Devleti'nin temellerinin atıldığı şehrimiz
7. Adıyaman'ın bir ilçesi
8. Balıkesir'in bir ilçesi
9. Arıza, sıkıntı
10. Akciğerlere iyi geldiği bilinen bir baharat
11. Ahlaksal olarak iyiye yönelme, ruhsal yetkinlik
12. Hakkari'nin bir ilçesi
13. Yalan haber, uydurma
14. Anma
15. Tanıtım ve gösterim amaçlı faaliyet
16. Aydın'ın bir ilçesi
17. İslam'ın şartlarından biri
18. Tekirdağ'ın bir ilçesi
19. Uzun boylu zayıf kimse
20. Sunma

Ocak Ayı Çözümleri

6	1	3	5	2	8	9	7	4
5	9	2	7	6	4	3	8	1
7	4	8	1	3	9	6	2	5
2	5	9	3	4	1	8	6	7
3	7	6	2	8	5	4	1	9
4	8	1	9	7	6	2	5	3
9	3	7	8	5	2	1	4	6
1	2	4	6	9	7	5	3	8
8	6	5	4	1	3	7	9	2

A

2	6	1	5	8	4	3	9	7
8	9	5	3	7	1	6	4	2
4	3	7	6	2	9	8	1	5
7	5	6	2	4	3	9	8	1
1	4	8	9	6	7	2	5	3
3	2	9	1	5	8	7	6	4
5	7	4	8	3	6	1	2	9
6	1	2	7	9	5	4	3	8
9	8	3	4	1	2	5	7	6

B

3	6	1	9	8	4	2	7	5
7	4	2	5	1	3	8	9	6
8	9	5	2	6	7	1	3	4
1	3	7	6	2	9	4	5	8
2	8	4	7	5	1	3	6	9
6	5	9	3	4	8	7	1	2
4	1	6	8	3	5	9	2	7
9	2	3	4	7	6	5	8	1
5	7	8	1	9	2	6	4	3

C

Dünya çapında plastik atıkların sadece yüzde 9'u geri dönüştürülebiliyor

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), plastik atığı azaltmak için "koordinasyonlu küresel çözüm" çağrısında bulundu

Dünya genelinde
plastik üretimi

2019'da yaklaşık
22 MİLYON TON
plastik çevreye
sızdı

Plastik atık
miktarı

Geri dönüştürülen
plastik atık miktarı
(2019)

Toplam plastik
atıkların
%9'u

DEGER

www.cte.adalet.gov.tr